

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Medsebojni vpliv raziskovanja in prakse

ZBORNİK POVZETKOV

5. znanstvena konferenca

Ljubljana, 9. in 10. september 2020

Pedagoški inštitut,
Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije (SLODRE) in
Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Medsebojni vpliv raziskovanja in prakse

Zbornik povzetkov 5. znanstvene konference

Uredila:

dr. Igor Ž. Žagar,
mag. Ana Mlekuž

Oblikovanje in prelom:

mag. Ana Mlekuž

Izdajatelj/založnik:

Pedagoški inštitut

Zanj:

dr. Igor Žagar Žnidaršič

Tisk:

Grafika 3000

Naklada:

100 izvodov

© 2020 Pedagoški inštitut, Ljubljana

ISBN 978-961-270-323-3

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01(082)

RAZISKOVANJE v vzgoji in izobraževanju (konferenca) (5 ;
2020 ; Ljubljana)

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju : medsebojni vpliv raziskovanja in prakse : zbornik povzetkov : 5. znanstvena konferenca, Ljubljana, 9. in 10. september 2020 / [organizatorji] Pedagoški inštitut, Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije (SLODRE) in Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) ; [uredila Igor Ž. Žagar, Ana Mlekuž]. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2020

ISBN 978-961-270-323-3

1. Žagar, Igor Ž., 1960-

COBISS.SI-ID 25901059

KAZALO VSEBINE

PROGRAM KONFERENCE	7
Program konference po sekcijah	8
Program konference po dvoranah	16
PLENARNI PREDAVANJI	26
PANELNE RAZPRAVE	28
PREDSTAVITVE REFERATOV	
Sreda, 9. 9. 2020	
Evalvacija in zagotavljanje kakovosti	44
IKT v vzgoji in izobraževanju	50
Izobraževalne politike	57
Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju	61
Učenje in poučevanje	73
Četrtek, 10. 9. 2020	
Evalvacija in zagotavljanje kakovosti	86
IKT v vzgoji in izobraževanju	91
Izobraževalne politike	95
Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju	98
Učenje in poučevanje	103
DOKTORATI	121
OKROGLA MIZA	126

Programski odbor:

dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, predsednik programskega odbora

- **dr. Gašper Cankar**, Državni izpitni center
- **dr. Mara Cotič**, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem
- **dr. Alenka Flander**, CMEPIUS
- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Milena Ivanuš Grmek**, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Mojca Juriševič**, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Ana Kozina**, Pedagoški inštitut; SLODRE
- **dr. Marina Lukšič-Hacin**, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
- **dr. Damijan Štefanc**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Valerija Vendramin**, Pedagoški inštitut

Organizacijski odbor:

- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Ana Kozina**, Pedagoški inštitut; SLODRE
- **mag. Ana Mlekuž**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Igor Ž. Žagar**, Pedagoški inštitut

Spoštovani in spoštovane,

Pedagoški inštitut, SLODRE (Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije) in CMEPIUS (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in edukacije) letos organiziramo že 5. znanstveno konferenco Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju, tokrat na temo medsebojnih vplivov raziskovanja in prakse.

Žal je letošnje leto zaradi epidemioloških omejitev konferenca organizirana v manjšem merilu. Kljub temu pa bo na konferenci, ki bo letos že drugič dvodnevna, predstavljenih 49 prispevkov, 3 panelne razprave, nagrajeno doktorsko delo ter dva nastajajoča doktorata.

Vsem želimo prijetno konferenčno izkušnjo in veliko novega!

Programski odbor konference

KONFERENČNI BONTON

v času koronavirusne bolezni COVID-19

Konference naj se udeležijo le zdrave osebe.

Zaščitno masko uporabljajte ves čas udeležbe konference.

Upoštevajte varnostno razdaljo najmanj 2m od drugih udeležencev.

Upoštevajte higieno rok in kašlja.

Število udeležencev na konferenci je omejeno na 50 oseb na dan.

PROGRAM KONFERENCE

sreda, 9. 9. 2020

8:30-9:00 Atrij	registracija
9:00-9:30 Atrij	pozdravni nagovori dr. Simona Kustec , ministrica za izobraževanje, znanost in šport dr. Ana Kozina , predsednica SLODRE dr. Alenka Flander , direktorica CMEPIUS dr. Igor Ž. Žagar , direktor Pedagoškega inštituta
9:30-10:30 Atrij	plenarno predavanje dr. Sonja Rutar (Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta): Ko praksa zazna smisel oddaljenih spoznanj, le-ta dobijo obraz: realizacija poučevanja na daljavo
10:30 – 11:00 Atrij	podelitev priznanj
11:00 – 11:30 Atrij	odmor za kavo
11:00-13:00	predstavitve prispevkov
13:00-14:00 Atrij	kosilo
14:00 – 16:00	predstavitve prispevkov predstavitve nagrajenega doktorata in predstavitve doktorskih nalog v delu

četrtek, 10. 9. 2020

9:00-10:00 Atrij	plenarno predavanje mag. Ivan Lorenčič (II. gimnazija Maribor): Zamujene priložnosti in izzivi raziskovanja v šolski praksi
10:00-10:30 Atrij	odmor za kavo
10:30-12:00	predstavitve prispevkov
12:00-13:00 Atrij	kosilo
13:00-15:00	predstavitve prispevkov
15:00-15:15 Atrij	odmor za kavo
15:10-17:00 Atrij	okrogla miza ob zaključku konference Izobraževanje na daljavo II – Nadzorovanje in kaznovanje? <ul style="list-style-type: none"> • mag. Borut Čampelj (MIZŠ): Digitalno izobraževanje v Sloveniji 2027 (dejavnosti in izzivi MIZŠ) • Maja Vreča/mag. Tomi Dolenc (ARNES): Izobraževanje na daljavo – priložnost ali grožnja? • Lenart Kučić (Pod črto): Miti o e-kompetencah • Mitja Sardoč, PhD (PI): Moralna panika v času koronavirusa • dr. Barbara Turk Niskač (ZRC SAZU): “Korona zmagovalci znanja”: pouk na daljavo in nove oblike discipliniranja • dr. Tomaž Grušovnik (UP PeF): Divide et (homines) insipientes fac (Deli in poneumljaj): o družbenih in političnih posledicah šolanja na daljavo • dr. Matjaž Mihelčič: Digitalni stres vida <p>Moderator: dr. Igor Ž. Žagar, direktor Pedagoškega inštituta.</p>

PROGRAM KONFERENCE PO SEKCIJAH

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	11.30-11.50	Karmen Svetlik, Pedagoški inštitut, Tanja Taštanoska, MIZŠ	Omrežje Eurydice in mednarodne študije znanja	Atrij
9. 9. 2020	11.50-12.10	Doroteja Šporn, Osnovna šola Mengeš	Projekt družinskega branja za razvijanje bralnih navad otrok in krepitev medosebnih odnosov znotraj družine	Atrij
9. 9. 2020	12.10-12.30	Monika Mithans, Milena Ivanuš Grmek, Polona Jančič Hegediš, UM, Pedagoška fakulteta	Dejavniki izbire učbenikov pri učiteljih	Atrij
9. 9. 2020	12.30-12.50	Mateja Mlinar, Pedagoški inštitut	Pristop TOY for Inclusion kot učinkovit način doseganja socialne kohezije	Atrij
10. 9. 2020	10.30-11.00	Jure Novak, Nina Pertoci, Pedagoški inštitut	Povezanost starosti in bralnega dosežka četrtošolcev: Analiza podatkov IEA PIRLS 2016	Prešernova dvorana
10. 9. 2020	11.00-11.30	Klaudija Šterman Ivančič, Pedagoški inštitut	Motivacija za branje in dejavniki učnega okolja v raziskavi PISA 2018: razlike po spolu in izobraževalnem programu	Prešernova dvorana
10. 9. 2020	11.30-12.00	Marija Ropič Kop, UM, Pedagoška fakulteta, Saša Klar Zadavec	Zmožnost branja učencev 1. razreda pred sistematičnim opismenjevanjem	Prešernova dvorana

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	12.00-12.30	Uroš Ocepek, Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje	Ko dijaki razvijajo učna gradiva z obogateno resničnostjo.	Študentska soba
9. 9. 2020	14.00-14.30	Miha Cojhter, Erik Kapfer, Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje	Metakognitivna regulacija s prijemi novih tehnologij: metodološke kontekstualizacije in doprinos ustreznih rezultatov	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	14.30-15.00	Nina Štramec, Osnovna šola Draga Kobala Maribor	Vpliv ERASMUS+ projekta na uporabo digitalnih orodij pri pouku	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	15.00-15.30	Andreja Bizjak, Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije	ApprenticeTrack kot učinkovito IKT-orodje za vodenje, spremljanje in merjenje praktičnega izobraževanja	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	11:30-13:00	Valerija Vendramin, Igor Bijuklič, Sabina Autor, Pedagoški inštitut, Damijan Štefanc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta	PANELNA RAZPRAVA: Vloga tehnologije v današnji družbi: od zanikanja do odrešitve, od nelagodja do evforije	Mala dvorana
10. 9. 2020	10.30-11.00	Alenka Kepic Mohar, Mladinska knjiga Založba, Miha Kovač, UL, Filozofska fakulteta	Vpliv tehnologije na učenje in poučevanje: raba digitalnih učnih gradiv v času pandemije in po njej	Atrij
10. 9. 2020	11.00-11.30	Maja Krajnc, SERŠ Maribor	Dejavniki pogostosti uporabe interneta za izobraževalne namene: digitalni razkorak med mladimi v Sloveniji?	Atrij
10. 9. 2020	11.30-12.00	Karmen Klavžar, Zavod RS za šolstvo	Virtualno učno okolje in kakovost vzgoje in izobraževanja otrok	Atrij
10. 9. 2020	13:00-15:00	Robi Kroflič, Petra Gregoričič Mrvar, Jasna Mažgon, Barbara Šteh, Katja Jeznik, Marjeta Šarić, Jana Kalin, Klara Skubic Ermenc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko	PANELNA RAZPRAVA: Se temeljna pedagoška usmeritev vrtca/šole v času pandemije spreminja?	Atrij

Sekcija: Izobraževalne politike

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	11.30-12.00	Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije	Slovenske izseljenke, izseljenci (1945-1991) v Nemčijo, Bosno in Hercegovino, na Švedsko: primerjava štirih življenjskih zgodb	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	12.00-12.30	Maja Melinc Mlekuž, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), Federico Tenca Montini, Univerza v Trstu, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)	Fluidne identitete – študija primera šole s slovenskim učnim jezikom v Romjanu (Italija)	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	12.30-13.00	Jasmina Delić, Osnovna šola Franja Goloba Prevalje	Sporazumevalna zmožnost v slovenščini pri učencih v dvojezični šoli na avstrijskem Koroškem	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	10.30-11.00	Maruša Hauptman Komotar, Alma Mater Europaea - Fakulteta za humanistični študij, Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana	Kultura v perspektivi slovenskega visokega šolstva: institucionalna, disciplinarna in organizacijska izhodišča	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	11.00-11.30	Katarina Grom	Analiza povezovanja predpismenjevalnih spretnosti med Kurikulumom za vrtce in Učnim načrtom za slovenščino z namenom zagotavljanja višje kakovosti zgodnje pismenosti	Dvorana zemljepisnega muzeja

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	11.30-12.00	Igor Peras, Tina Pivec, Pedagoški inštitut	Izvajanje spletnega medvrstniškega nasilja: dejavniki besedilnega in vizualnega nasilja v osnovni ter srednji šoli	Prešernova dvorana
9. 9. 2020	12.00-12.30	Tina Pivec, Ana Kozina, Pedagoški inštitut	Odnos med kazalniki pozitivnega razvoja mladih in izvajanja ter doživljanja medvrstniškega nasilja pri študentkah in študentih: pilotna raziskava	Prešernova dvorana
9. 9. 2020	12.30-13.00	Manja Veldin, Igor Peras, Pedagoški inštitut, Michelle Friedrich, Detlef Dumon, International Council of Sport Science and Physical Education, Fran Batista, Jorge Pastor Ruiz de la Fuente, Informa Psicología y Deporte, Yeray Fernández Medina, Asociación Mi Hijo y Yo, Egle Havrdová, Teresa Bilanová, Schola Empirica, Saskia Kanfer, European Paralympic Committee	Od tekmovalnosti k sodelovanju: Pomen trenerjev in staršev za vključenost in raznolikost otrok v športnih ekipah	Prešernova dvorana
9. 9. 2020	14.00-14.30	Sladjana Jović Mičković, OŠ Livada	Čustvene in vedenjske stiske otrok priseljencev v novem okolju	Študentska soba
9. 9. 2020	14.30-15.00	Maruša Čot, Vrtec Pod Gradom	Vključevanje otrok manjšinskih jezikovnih in kulturnih skupin v vrtec - študija primera	Študentska soba
9. 9. 2020	15.00-15.30	Mateja Sedmak, Barbara Gornik, Zorana Medarić, Maja Zadel, Lucija Dežan, Znanstveno-raziskovalno središče Koper	Šolske skupnosti in proces vključevanja priseljenih otrok v slovenske šole in družbo	Študentska soba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	15.30-16.00	Manja Veldin, Ana Mlekuž, Pedagoški inštitut, Tina Vršnik Perše, Pedagoški inštitut in UM, Pedagoška fakulteta, Mateja Brejc, Šola za ravnatelje Svetlana Jurko, NEPC	Zaznane potrebe slovenskih ravnateljev po strokovnem razvoju na področju ustvarjanja vključujoče šolske kulture	Študentska soba
10. 9. 2020	10.30-11.00	Ana Mladenović, Pedagoški inštitut	Medijske konstrukcije spola in neenakosti v izobraževalnem kontekstu	Mala dvorana
10. 9. 2020	11.00-11.30	Jasmina Mirčeva, Andragoški center Slovenije	Družbeni vidiki spretnosti mladih	Mala dvorana
10. 9. 2020	11.30-12.00	Špela Javornik, Pedagoški inštitut, Pascale Emily, Jurenec, Fakulteta za družbene vede	Povezava med socio-ekonomskim statusom in participacijo osmošolcev v Sloveniji v državljanskih aktivnostih na šoli (Sekundarna analiza ICCS 2016)	Mala dvorana

Sekcija: Učenje in poučevanje

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
9. 9. 2020	14.00-14.20	Franc Vrbančič, ŠC Ptuj, ERŠ	Poučevanje na daljavo – izziv ali breme?	Atrij
9. 9. 2020	14.20-14.40	Alenka Potočnik Zadrgal, Klavdija Stropnik, Šolski center Kranj	Uspešno poučevanje na daljavo ni naključje	Atrij
9. 9. 2020	14.40-15.00	Dejana Omerza, Osnovna šola Lucija	Multisenzorno sodelovalno poučevanje	Atrij
9. 9. 2020	15.00-15.20	Janja Majer Kovačič, UM, Fakulteta za Naravoslovje in matematiko	ABC – metoda hitrega in kreativnega načrtovanja učenja in poučevanja	Atrij
9. 9. 2020	15.20-15.40	Mojca Saje, Osnovna šola Center, Novo mesto	Raziskava stereotipov o tujcih in etničnih manjšinah v okviru projekta Erasmus+ na OŠ Center, Novo mesto	Atrij
9. 9. 2020	15.40-16.00	Ivanka Adlešič Lebar, OŠ Turnišče	Naravna dediščina v vzgojno-izobraževalnem procesu	Atrij
9. 9. 2020	11.30-12.00	Tina Cupar, Danijela Lahe, Andrej Kirbiš, UM, Filozofska fakulteta	Vzgojni stili ali vključenost staršev – kaj je pomembnejše za šolsko uspešnost mladostnikov v Sloveniji?	Študentska soba
9. 9. 2020	15.30-16.00	Urška Žerak, Mojca Juriševič, UL Pedagoška fakulteta, Sonja Pečjak, UL, Filozofska fakulteta	Odnos med samoregulacijskim učenjem osnovnošolcev in dimenzijami starševstva	Dvorana zemljepisnega muzeja
9. 9. 2020	14:00-16:00	Janja Žmavc, Pedagoški inštitut, Nina Žavbi, Alida Bevk, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Tomaž Grušovnik, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Mojca Cestnik, OŠ Polzela, Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut	PANEL: Retorika v sodobni vzgoji in izobraževanju kot vzgoja za aktivno državljanstvo	Mala dvorana

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
10. 9. 2020	13.00-13.30	Janja Tekavc, UM, Pedagoška fakulteta, Sara Tement, UM, Filozofska fakulteta	Izvajanje in spremljanje učinkov programa razvijanja čuječnosti pri bodočih učiteljih razrednega pouka	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	13.30-14.00	Igor Peras, Manja Veldin, Ana Kozina, Maša Vidmar, Tina Pivec, Pedagoški inštitut	Psihološko funkcioniranje učiteljev v času pandemije COVID-19	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	14.00-14.30	Tina Vršnik Perše, Sabina Ograjšek, Marija Javornik Krečič, Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta, Univerza v MariboruUM, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru	Pogostost uporabe različnih učnih metod in povezovanje teorije s prakso v visokošolskem pouku	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	14.30-15.00	Mateja Režek, Pedagoški inštitut	Učeče se skupnosti kot orodje za oblikovanje skupnega razumevanja kakovosti na nivoju vrta	Dvorana zemljepisnega muzeja
10. 9. 2020	13.00-13.30	Tine Pajk, Osnovna šola Muta	Vpliv inovativnega didaktičnega modela za poučevanje tehnike in tehnologije v osnovni šoli, podprtega z informacijsko komunikacijsko tehnologijo na motivacijo in znanje učencev	Mala dvorana
10. 9. 2020	13.30-14.00	Patricija Frlež, UL, Filozofska fakulteta	Učitelj kot raziskovalec: primer medpredmetnega povezovanja angleščine in sociologije	Mala dvorana
10. 9. 2020	14.00-14.30	Tanja Rupnik Vec, Mojca Suban, Zavod RS za šolstvo	Učinki formativnega spremljanja na matematično znanje, veščine in doživljanje pouka matematike	Mala dvorana
10. 9. 2020	14.30-15.00	Vasja Kožuh, DZS in UP, Pedagoška fakulteta	Poučevanje spoznavanja okolja in naravoslovni kapital učencev	Mala dvorana

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
10. 9. 2020	13.00-13.30	Jasmina Bunšek, Vrtec Najdihojca Ljubljana	Štetje in prehajanje med reprezentacijami pri predšolskih otrocih	Prešernova dvorana
10. 9. 2020	13.30-14.00	Andrej Kirbiš, Monika Lamot, UM, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo	Ali izobraževanje ne pomaga? Vloga izobrazbenih ravni v Sloveniji za poznavanje znanstvenih dejstev o cepljenju	Prešernova dvorana
10. 9. 2020	14.00-14.30	Ajda Kamenik, Strokovni izobraževalni center Ljubljana	Kako naj realiziram svojo podjetniško idejo?	Prešernova dvorana
10. 9. 2020	14.30-15.00	Alenka Lipovec, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Nika Kores, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Igor Pesek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, Vesna Zmazek, Gimnazija Ptuj, Blaž Zmazek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, ARRS	Skupna izobraževalna točka Razlagamo.si	Prešernova dvorana

PROGRAM KONFERENCE PO DVORANAH

Atrij

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	
9. 9. 2020	9:30-10:30	Sonja Rutar, UP, Pedagoška fakulteta	Ko praksa zazna smisel oddaljenih spoznanj, le- ta dobijo obraz: realizacija poučevanja na daljavo	PLENARNO PREDAVANJE
10. 9. 2020	9:00-10:00	Ivan Lorenčič, II. gimnazija Maribor	Zamujene priložnosti in izzivi raziskovanja v šolski praksi	PLENARNO PREDAVANJE

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	11.30-11.50	Karmen Svetlik, Pedagoški inštitut, Tanja Taštanoska, MIZŠ	Omrežje Eurydice in mednarodne študije znanja	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
9. 9. 2020	11.50-12.10	Doroteja Šporn, Osnovna šola Mengeš	Projekt družinskega branja za razvijanje bralnih navad otrok in krepitev medosebnih odnosov znotraj družine	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
9. 9. 2020	12.10-12.30	Monika Mithans, Milena Ivanuš Grmek, Polona Jančič Hegediš, UM, Pedagoška fakulteta	Dejavniki izbire učbenikov pri učiteljih	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
9. 9. 2020	12.30-12.50	Mateja Mlinar, Pedagoški inštitut	Pristop TOY for Inclusion kot učinkovit način doseganja socialne kohezije	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
9. 9. 2020	14.00-14.20	Franc Vrbančič, ŠC Ptuj, ERŠ	Poučevanje na daljavo – izziv ali breme?	Učenje in poučevanje
9. 9. 2020	14.20-14.40	Alenka Potočnik Zadrgal, Klavdija Stropnik, Šolski center Kranj	Uspešno poučevanje na daljavo ni naključje	Učenje in poučevanje
9. 9. 2020	14.40-15.00	Dejana Omerza, Osnovna šola Lucija	Multisenzorno sodelovalno poučevanje	Učenje in poučevanje
9. 9. 2020	15.00-15.20	Janja Majer Kovačič, UM, Fakulteta za Naravoslovje in matematiko	ABC – metoda hitrega in kreativnega načrtovanja učjenja in poučevanja	Učenje in poučevanje

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	15.20-15.40	Mojca Saje, Osnovna šola Center, Novo mesto	Raziskava stereotipov o tujcih in etničnih manjšinah v okviru projekta Erasmus+ na OŠ Center, Novo mesto	Učenje in poučevanje
9. 9. 2020	15.40-16.00	Ivanka Adlešič Lebar, OŠ Turnišče	Naravna dediščina v vzgojno-izobraževalnem procesu	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	10.30-11.00	Alenka Kepic Mohar, Mladinska knjiga Založba, Miha Kovač UL, Filozofska fakulteta	Vpliv tehnologije na učenje in poučevanje: raba digitalnih učnih gradiv v času pandemije in po njej	IKT v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	11.00-11.30	Maja Krajnc, SERŠ Maribor	Dejavniki pogostosti uporabe interneta za izobraževalne namene: digitalni razkorak med mladimi v Sloveniji?	IKT v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	11.30-12.00	Karmen Klavžar, Zavod RS za šolstvo	Virtualno učno okolje in kakovost vzgoje in izobraževanja otrok	IKT v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	13:00-15:00	Robi Kroflič, Petra Gregoričič Mrvar, Jasna Mažgon, Barbara Šteh, Katja Jeznik, Marjeta Šarič, Jana Kalin, Klara Skubic Ermenc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko	PANELNA RAZPRAVA: Se temeljna pedagoška usmeritev vrtca/šole v času pandemije spreminja?	IKT v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov	
10. 9. 2020	15:15-17:00	Borut Čampelj (MIZŠ), Maja Vreča/Tomi Dolenc (ARNES), Lenart Kučić (Pod črto), Mitja Sardoč (PI), Barbara Turk Niskač (ZRC SAZU), Tomaž Grušovnik (UP PeF), Matjaž Mihelčič, Igor Ž. Žagar (PI)	Izobraževanje na daljavo II – Nadzorovanje in kaznovanje?	OKROGLA MIZA

Dvorana zemljepisnega muzeja

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	11.30-12.00	Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije	Slovenske izseljenke, izseljenci (1945-1991) v Nemčijo, Bosno in Hercegovino, na Švedsko: primerjava štirih življenjskih zgodb	Izobraževalne politike
9. 9. 2020	12.00-12.30	Maja Melinc Mlekuž, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), Trst, Federico Tenca Montini, Univerza v Trstu, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)	Fluidne identitete – študija primera šole s slovenskim učnim jezikom v Romjanu (Italija)	Izobraževalne politike
9. 9. 2020	12.30-13.00	Jasmina Delič, Osnovna šola Franja Goloba Prevalje	Sporazumevalna zmožnost v slovenščini pri učencih v dvojezični šoli na avstrijskem Koroškem	Izobraževalne politike
9. 9. 2020	14.00-14.30	Miha Cojhter, Erik Kapfer, Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje	Metakognitivna regulacija s prijemi novih tehnologij: metodološke kontekstualizacije in doprinos ustreznih rezultatov	IKT v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	14.30-15.00	Nina Štramec, Osnovna šola Draga Kobala Maribor	Vpliv ERASMUS+ projekta na uporabo digitalnih orodij pri pouku	IKT v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	15.00-15.30	Andreja Bizjak, Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije	ApprenticeTrack kot učinkovito IKT-orodje za vodenje, spremljanje in merjenje praktičnega izobraževanja	IKT v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	15.30-16.00	Urška Žerak, Mojca Jurišević, UL, Pedagoška fakulteta, Sonja Pečjak, UL, Filozofska fakulteta	Odnos med samoregulacijskim učenjem osnovnošolcev in dimenzijami starševstva	Učenje in poučevanje

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
10. 9. 2020	10.30-11.00	Maruša Hauptman Komotar, Alma Mater Europaea - Fakulteta za humanistični študij, Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana	Kultura v perspektivi slovenskega visokega šolstva: institucionalna, disciplinarna in organizacijska izhodišča	Izobraževalne politike
10. 9. 2020	11.00-11.30	Katarina Grom	Analiza povezovanja predpismenjevalnih spretnosti med Kurikulumom za vrtce in Učnim načrtom za slovenščino z namenom zagotavljanja višje kakovosti zgodnje pismenosti	Izobraževalne politike
10. 9. 2020	13.00-13.30	Janja Tekavc, UM, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Sara Tement, UM, Filozofska fakulteta	Izvajanje in spremljanje učinkov programa razvijanja čuječnosti pri bodočih učiteljih razrednega pouka	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	13.30-14.00	Igor Peras, Manja Veldin, Ana Kozina, Maša Vidmar, Tina Pivec, Pedagoški inštitut	Psihološko funkcioniranje učiteljev v času pandemije COVID-19	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.00-14.30	Tina Vršnik Perše, Sabina Ograjšek, UM, Pedagoška fakulteta, Marija Javornik Krečič, UM, Filozofska fakulteta, Milena Ivanuš Grmek, UM, Pedagoška fakulteta	Pogostost uporabe različnih učnih metod in povezovanje teorije s prakso v visokošolskem pouku	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.30-15.00	Mateja Režek, Pedagoški inštitut	Učeče se skupnosti kot orodje za oblikovanje skupnega razumevanja kakovosti na nivoju vrtca	Učenje in poučevanje

Mala dvorana

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	11:30 – 13:00	Valerija Vendramin, Igor Bijuklič, Sabina Autor, Pedagoški inštitut, Damijan Štefanc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta	PANELNA RAZPRAVA: Vloga tehnologije v današnji družbi: od zanikanja do odrešitve, od nelagodja do evforije	IKT v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	14:00-16:00	Janja Žmavc, Pedagoški inštitut, Nina Žavbi, Alida Bevk, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Tomaž Grušovnik, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Mojca Cestnik, OŠ Polzela, Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut	PANELNA RAZPRAVA: Retorika v sodobni vzgoji in izobraževanju kot vzgoja za aktivno državljanstvo	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	10.30-11.00	Ana Mladenović, Pedagoški inštitut	Medijske konstrukcije spola in neenakosti v izobraževalnem kontekstu	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	11.00-11.30	Jasmina Mirčeva, Andragoški center Slovenije	Družbeni vidiki spretnosti mladih	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	11.30-12.00	Špela Javornik, Pedagoški inštitut, Pascale Emily, Jurenec, Fakulteta za družbene vede	Povezava med socio-ekonomskim statusom in participacijo osmošolcev v Sloveniji v državljanskih aktivnostih na šoli (Sekundarna analiza ICCS 2016)	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
10. 9. 2020	13.00-13.30	Tine Pajk, Osnovna šola Muta	Vpliv inovativnega didaktičnega modela za poučevanje tehnike in tehnologije v osnovni šoli, podprtega z informacijsko komunikacijsko tehnologijo na motivacijo in znanje učencev	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	13.30-14.00	Patricija Frlež, UL, Filozofska fakulteta	Učitelj kot raziskovalec: primer medpredmetnega povezovanja angleščine in sociologije	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.00-14.30	Tanja Rupnik Vec, Mojca Suban, Zavod RS za šolstvo	Učinki formativnega spremljanja na matematično znanje, veščine in doživljanje pouka matematike	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.30-15.00	Vasja Kožuh, DZS in UP, Pedagoška fakulteta Koper,	Poučevanje spoznavanja okolja in naravoslovni kapital učencev	Učenje in poučevanje

Prešernova dvorana

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	11.30-12.00	Igor Peras, Tina Pivec, Pedagoški inštitut	Izvajanje spletnega medvrstniškega nasilja: dejavniki besedilnega in vizualnega nasilja v osnovni ter srednji šoli (Igor Peras in Tina Pivec, Pedagoški inštitut)	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	12.00-12.30	Tina Pivec, Ana Kozina, Pedagoški inštitut	Odnos med kazalniki pozitivnega razvoja mladih in izvajanja ter doživljanja medvrstniškega nasilja pri študentkah in študentih: pilotna raziskava	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	12.30-13.00	Manja Veldin, Igor Peras, Pedagoški inštitut, Michelle Friedrich, Detlef Dumon, International Council of Sport Science and Physical Education, Fran Batista, Jorge Pastor Ruiz de la Fuente, Informa Psicología y Deporte, Yeray Fernández Medina, Asociación Mi Hijo y Yo, Egle Havrdová, Teresa Bilanová, Schola Empirica, Saskia Kanfer, European Paralympic Committee	Od tekmovalnosti k sodelovanju: Pomen trenerjev in staršev za vključenost in raznolikost otrok v športnih ekipah	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
10. 9. 2020	10.30-11.00	Jure Novak, Nina Pertoci, Pedagoški inštitut	Povezanost starosti in bralnega dosežka četrtošolcev: Analiza podatkov IEA PIRLS 2016	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
10. 9. 2020	11.00-11.30	Klaudija Šterman Ivančič, Pedagoški inštitut	Motivacija za branje in dejavniki učnega okolja v raziskavi PISA 2018: razlike po spolu in izobraževalnem programu	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
10. 9. 2020	11.30-12.00	Marija Ropič Kop, UM, Pedagoška fakulteta, Saša Klar Zadravec	Zmožnost branja učencev 1. razreda pred sistematičnim opismenjevanjem	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
10. 9. 2020	13.00-13.30	Jasmina Bunšek, Vrtec Najdihojca Ljubljana	Štetje in prehajanje med reprezentacijami pri predšolskih otrocih	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	13.30-14.00	Andrej Kirbiš, Monika, Lamot, UM, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo	Ali izobraževanje ne pomaga? Vloga izobrazbenih ravni v Sloveniji za poznavanje znanstvenih dejstev o cepljenju	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.00-14.30	Ajda Kamenik, Strokovni izobraževalni center Ljubljana	Kako naj realiziram svojo podjetniško idejo?	Učenje in poučevanje
10. 9. 2020	14.30-15.00	Alenka Lipovec, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Nika Kores, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Igor Pesek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, Vesna Zmazek, Gimnazija Ptuj, Blaž Zmazek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, ARRS	Skupna izobraževalna točka Razlagamo.si	Učenje in poučevanje

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka
9. 9. 2020	14:00-16:00	Maruša Hauptman Komotar, Alma Mater Europaea - Fakulteta za humanistični študij, Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana	<i>Predstavitve nagrajenega doktorskega dela</i> Internacionalizacija in zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu v Sloveniji in na Nizozemskem
9. 9. 2020	14:00-16:00	Tea Vukomanović, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta	Podporni in obremenilni dejavniki bivanja otrok in mladostnikov v vzgojnih ustanovah
9. 9. 2020	14:00-16:00	Patricija Čamernik, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta	Umeščanje avtentične umetniške izkušnje v vzgojno-izobraževalni proces

Študentska soba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
9. 9. 2020	11.30-12.00	Tina Cupar, Danijela Lahe, Andrej Kirbiš, Filozofska fakulteta UM	Vzgojni stili ali vključenost staršev – kaj je pomembneje za šolsko uspešnost mladostnikov v Sloveniji?	Učenje in poučevanje
9. 9. 2020	12.00-12.30	Uroš Ocepek, Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje	Ko dijaki razvijajo učna gradiva z obogateno resničnostjo.	IKT v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	14.00-14.30	Sladjana Jović Mičković, OŠ Livada, Ljubljana	Čustvene in vedenjske stiske otrok priseljencev v novem okolju	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	14.30-15.00	Maruša Čot, Vrtec Pod Gradom	Vključevanje otrok manjšinskih jezikovnih in kulturnih skupin v vrtec - študija primera	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	15.00-15.30	Mateja Sedmak, Barbara Gornik, Zorana Medarić, Maja Zadel, ZRS Koper	Šolske skupnosti in proces vključevanja priseljenskih otrok v slovenske šole in družbo	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju
9. 9. 2020	15.30-16.00	Manja Veldin, Ana Mlekuž, Pedagoški inštitut Tina Vršnik Perše, Pedagoški inštitut in UM, Pedagoška fakulteta, Mateja Brejc, Šola za ravnatelje, Svetlana Jurko, NEPC	Zaznane potrebe slovenskih ravnateljev po strokovnem razvoju na področju ustvarjanja vključujoče šolske kulture	Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

PLENARNI PREDAVANJI

Ko praksa zazna smisel oddaljenih spoznanj, le- ta dobijo obraz: realizacija poučevanja na daljavo

dr. Sonja Rutar

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 9.30-10.30

Struktura pedagoškega procesa, z didaktičnimi načeli in metodami, je znana že od časa Komenskega. Kakšna je učiteljeva vloga v vzgoji, pa je vprašanje, na katerega se razlikujejo odgovori glede na to, kakšna je podoba o učencu, kako si predstavljamo načrtovanje pedagoškega procesa, in od odgovora, kaj je vloga/naloga vzgoje. Zgolj navidezno je bilo/ali je raziskovanje ločeno od prakse. Raziskovanje, tudi pedagoško oziroma še najbolj pedagoško, črpa svoja raziskovalna vprašanja v neposredni praksi. Zato sta praksa in raziskovanje vsebinsko neločljiva. Zastavlja pa se vprašanje, kaj obravnava teorija in ostaja za prakso (še vedno) nezanimivo, brezpredmetno, nesmiselno in oddaljeno. V času izbruha Coronavirusa COVID – 19, je slovensko šolstvo na vseh stopnjah izobraževanja preusmerilo svoj pedagoški proces v on- line okolje- tudi visokošolsko izobraževanje. Sociokulturna teorija učenja ter na študenta osredinjena teorija procesa učenja in poučevanja je pridobila status vsebine, vredne diskusije. Visokošolski učitelji so začeli z razpravo o poučevanju, učenju, znanju – o procesih učenja. Neposrednega stika s študenti nenadoma ni bilo več. V prispevku bodo predstavljena vprašanja in spoznanja iz prakse visokošolskih učiteljev in raziskovalna spoznanja – teorije, ki so povezale visokošolske učitelje v množičnih diskusijah v on- line okoljih.

Zamujene priložnosti in izzivi raziskovanja v šolski praksi

mag. Ivan Lorenčič
II. gimnazija Maribor

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 9.00-10.00

Raziskovanje na področju vzgoje in izobraževanja se sooča s podobnimi dilemami in problemi kot vsa druga raziskovalna področja. Pri tem je posebej izpostavljena dilema, katerim raziskavam dati prednost: temeljnim raziskavam ali aplikativnim raziskavam. O pomembnosti obojih ni vredno izgubljati besed. Vseeno se zdi, da se raziskovanje na področju vzgoje in izobraževanj pri nas izogiba aplikativnim raziskavam in iskanju rešitev, izhajajočih iz problemov, ki so nastali na osnovi sistemskih rešitev v šolski praksi in potekajo veliko let brez vsakega spremljanja oziroma raziskovanja. Pri tem je za šolsko prakso (vrtci, osnovne šole, gimnazije, poklicne šole itd.) nezanimiva in nepotrebna razprava, katera institucija je bila za kaj ustanovljena in kdo bi moral raziskave naročiti. Pomembno je le, da do raziskav pride in da na osnovi ugotovitev raziskav pride do nujnih popravkov in sprememb.

Kot primer je izbran gimnazijski program. Na področju gimnazijskega izobraževanja je nekaj sistemskih rešitev, ki se izvajajo trideset let in niso bile deležne nobenih raziskav, čeprav so pomemben del gimnazijskega izobraževanja. Opisane in z morebitnimi raziskovalnimi vprašanji bodo naslednja sistemske rešitve oziroma deli gimnazijskega programa:

- obvezne izbirne vsebine: izbirni del gimnazijskega programa, ki je v veliki meri prepuščen izbiri šol in dijakov. Koncept temelji na stanju in interesom šol ter dijakov pred tridesetimi leti
- športni oddelki: uvedeni so bili pred tridesetimi leti kot prilagajanje gimnazijskega programa perspektivnim mladim športnikom. V tem času so bile na področju športa narejeni veliki premiki, ki zahtevajo spremembe koncepta športnih oddelkov
- mednarodna matura: uvedena je bila pred tridesetimi leti kot dopolnitev gimnazijskega izobraževanja in kot možnost primerjave dveh programov v času razvoja obeh programov
- trajnost gimnazijskega znanja po uvedbi mature

Na podoben način bi lahko našli številne sistemske rešitve z raziskovalnimi vprašanji na drugih vzgojno-izobraževalnih podsistemih (vrtci, osnovna šola, poklicno izobraževanje itd.). Na neraziskana raziskovalna vprašanja se po navadi spomnimo ob pripravi Belih knjig. Ker odgovorov nimamo, na hitro poskusimo zbrati odgovore (ali pa tudi ne) in jih uporabimo pri pripravi novih konceptualnih rešitev. Še sreča da Bele knjige obležijo v predalu, saj brez resnih odgovorov na raziskovalna vprašanja s področja sistema vzgoje in izobraževanja ni možna resna in temeljita prenova sistema vzgoje in izobraževanja. Zato sistem vzgoje in izobraževanja ostaja v veliki meri takšen kot je bil po zadnji resni prenovi pred petindvajsetimi leti.

PANELNE RAZPRAVE

Vloga tehnologije v današnji družbi: od zanikanja do odrešitve, od nelagodja do evforije

Valerija Vendramin, Igor Bijuklič, Sabina Autor, *Pedagoški inštitut*, Damijan Štefanc, *Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 11.30–13.00

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

V panelu bomo prevprašali današnja razmerja in obstoječa gledanja na rabo tehnologije v šoli oz. vzgojno-izobraževalnem procesu, ki se po opažanjih tipično giblje med dvema ekstremoma, ki ju lahko na kratko opišemo kot nelagodje na eni strani in evforija na drugi. Odnos do tehnologije je sicer precej ambivalenten, vpet v dihotomije, ki jih želimo osvetliti oziroma razjasniti. Vprašali se bomo, v kolikšni meri, če sploh, binarne opozicije ustrezajo dejansko obstoječim polarnostim – ali svet opisujejo ali ga normirajo oz. vanj intervenirajo (D. Haraway).

V ospredje postavljamo odnos do tehnologije v šoli oziroma izobraževanju, ki v sebi »skriva« politične in ontološke predpostavke. Kot kaže, je treba na novo premisliti ne le odnos do tehnologije, pač pa tudi to, kaj izobraževanje je, kaj so njegovi subjekti in objekti. Ambicioznejši cilj, ki ga bržkone ne bo mogoče doseči, pa je vrniti preiščevanje edukacijskih ved na področje humanističnih disciplin in s tem k temeljnemu vprašanju, kjer je možno celoviteje in od izhodišč preiščevati spreminjanje edukacijskega področja z vidika zgodovine idej, paradigmatskih obratov in antropoloških predpostavk ter s tem odpreti možnost za nove načine razumevanja tega spreminjanja in kontekstualizacijo v aktualnem družbeno-političnem položaju. Kaže se, da hodita zasebni interes in vpeljava informacijske tehnologije z roko v roki. Informacijska tehnologija tako v temelju spreminja temelje javne šole, katere smoter je bil formiranje svobodnega subjekta.

Ključno vprašanje ni, kakšna je pragmatična raba tehnologije v danih partikularnih okoliščinah, pač pa zadeva dolgoročne posledice: kakšna pojmovanja o mestu tehnologije in razmerju med človekom in tehnologijo v pedagoških procesih se bodo ustalila, kakšne prakse bodo postale nova normalnost in kako bodo te vplivale na formacijo subjektov in družbene realnosti, kolikor to razumemo kot osrednjo funkcijo šolske institucije?

Kako razumem tehnologijo in kakšno vlogo (naj) ima v šoli?

Igor Bijuklič, *Pedagoški inštitut*

Ozadje in namen:

Na tehnologijo (tehniko) gledamo na različne načine. Lahko jo zavračamo ali nekritično potrjujemo, lahko se je veselimo ali spremljamo z določenim nelagodjem. V veliki meri jo še vedno sprejemamo, in sicer kot tisto, kar nam »od vedno« olajšuje življenje, na glede na to koliko je že olajšano. Še vedno jo vidimo kot nevtralno orodje, ki nam je pri roki in na razpolago za doseganje ciljev, ki jih svobodno postavljamo.

Na podlagi teh prepričanj si zamišljamo in uvajamo uporabo tehnologije tudi v šoli in zato je nujno potrebno, da kritično preverimo njihovo splošno veljavnost in kakšne posledice lahko imajo na šolskem področju. To je še posebej pomembno v času, ko se zdi, da postaja izobraževanja področje številnih navzkrižnih idejnih in praktičnih eksperimentacij, ki skušajo zadostiti hitrim trendom širše družbene in ekonomske sfere. Ali so orodja poučevanja res tako nevtralna in medsebojno zamenljiva, da ne vplivajo na učno vsebino in razvoj potencialov učencev in učenk? Prispevek problematizira nekatere splošne vidike današnjega razumevanja tehnologije in kako se to odraža v zamislih o (bodočem) načrtovanju šolskega dela. Osrednji namen je kritično pretresti argumentacije za uvajanje tehnologije v šole in razmisliti, kakšno razmerje naj ta, upoštevajoč svoje temeljne namene, zavzame do nje.

Metodologija:

Prispevek bo zasnovan na podlagi historične in pojmovne analize. Uporabili bomo metodo opisovanja ali deskripcije pri razlagi teoretskih konceptov in metodo interpretacije izbranih primarnih in sekundarnih virov, ki jih bomo umeščali v preučevano temo.

Rezultati in ugotovitve:

S pomočjo današnjega razumevanja tehnologije (tehnike) bomo iz različnih vidikov pregledali današnje argumentacije, ideje in trende za uvajanje tehnologije v šolo.

Ključne besede: tehnologija, tehnika, sodobna družba, izobraževanje, smoter

Informacijska tehnologija v šoli: pametne naprave in pridni učenci

Sabina Autor, *Pedagoški inštitut*

Ozadje in namen:

Informatika in tehnologija sta prisotni v vzgoji in izobraževanju že vse od svojih začetkov na več načinov in seveda z različnimi nameni: od tega, da tehnologije služijo kot (ne)pogrešljivi didaktični pripomočki pri učiteljevi razlagi in so postopoma nadomestili abakuse, stenske zemljevide in barvne krede, pa vse do posameznih poskusov, ko vstopajo v učilnice tudi pametne naprave in umetna inteligenca. Toda zdi se, da je naš odnos do vstopa slednjih vse prej kot enoznačen. Na eni strani je naša vsakdanja predstava o razmahu uporabe informacijske tehnologije in umetne inteligence v šolskem prostoru vredna distopičnega znanstvenofantastičnega romana, na drugi pa jo nemalokrat nekritično pozdravljamo kot »zgolj napredni didaktični pripomoček«, ki bo na najboljši možni način podal znanje in omogočil popolno individualizacijo oziroma personalizacijo izobraževanja.

Analiza Christiana Lavala (2004) o vpeljevanju informacijske tehnologije v šolski prostor nam pokaže, da je ta v neposredni povezavi s privatnimi interesi podjetij in korporacijami. Ta so v zadnjih 40 letih prepoznale področje izobraževanja kot področje posredne in neposredne prodaje ter omogočile, da se je vzpostavilo kot nova gospodarska panoga. Namen poblagovljenja vzgoje in izobraževanja je priskrbeti

delovno silo, prilagojeno potrebam gospodarstva. Priča smo prekrivanju pedagoških metod in komercialnih ciljev. Kaže se torej, da hodita privatni interes in vpeljava informacijske tehnologije z roko v roki. Informacijska tehnologija tako v temelju spreminja temelje javne šole, katere smoter je bil formiranje svobodnega subjekta. V privatnem interesu je namreč nekaj povsem nasprotnega: priden individuum in fleksibilna delovna sila. Tako se pri vprašanju informacijske tehnologije v šoli razgrne problem, da njenega vpeljevanja ne narekujejo znanstvena dognanja ali javni interes, temveč privatni interes maksimizacije dobička.

Metodologija:

Prispevek bo zasnovan na obravnavi filozofskih, socioloških in drugih tekstov klasičnih in sodobnih avtorjev (Louis Althusser, Michel Foucault, Andreas Gelhard, Erich Ribolits, Frank Furedi, Christian Laval, Adriaan van der Weel idr.). Sočasno branje filozofskih avtorjev in aktualnih družbenih analiz bo omogočilo razgrniti in predstaviti temeljne zagate z informacijsko tehnologijo v šoli ter osvetlili, kako misliti vlogo učitelja v prihodnosti. Osrednja metoda bo poglobljena analiza primarne literature, ki jo bomo dopolnili s sekundarnimi viri in kritičnim premislekom obravnavanih filozofskih tez in interpretacij.

Rezultati in ugotovitve:

Osrednja vprašanja, ki se zastavljajo ob premisleku razmerja med informacijsko tehnologijo in šolo so. Kakšna je pri tem vloga učitelja? Ali ostaja osrednja figura formacije učenca in prenosa znanja ali je le še nekdo, ki asistira in vodi učenca na poti samoizobraževanja? In zakaj je bi bilo bolje za nas, če bi vztrajali pri poziciji, da je razmerje med učiteljem in učencem v izobraževanju osrednje, kakor če bi ga zavrgli in prepustili osrednjo vlogo tehnologiji? Ali slednje pomeni res boljše znanje in več znanja ter bolj inkluzivno šolo zaradi personalizacije pouka?

Ključne besede: šola, informatika, tehnologija, vloga učitelja, subjekt

Bo še kdaj tako, kot je bilo? Pojmovanja in odnos do rabe sodobnih tehnologij v izobraževanju

Damijan Štefanc, *Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta*

Ozadje in namen:

Vprašanja, povezana z mestom in funkcijami sodobnih tehnologij v izobraževalnih procesih, se zastavljajo že dolgo: vznikajo predvsem ob eksponentnem razvoju računalniško podprtih informacijsko-komunikacijskih tehnologij, ki omogočajo, da ljudje ohranjamo medsebojno povezanost in sodelovanje tudi ob hkratnem vzdrževanju fizične in socialne distance. To se nazorno manifestira prav v trenutnih razmerah, ko smo zaradi zagotavljanja varnosti prisiljeni v distanco in izolacijo, prav sodobna tehnologija pa se v tem kriznem obdobju zdi naša pomembna zaveznica. Področje institucionalnega izobraževanja pri tem ni nobena izjema: okoliščine, v katerih smo se znašli in ki so od nas terjale izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa na daljavo, so za pomemben del vzgojno-izobraževalnih institucij in učiteljev prinesle svojevrsten obrat v pojmovanjih in v odnosu do sodobnih računalniško podprtih

tehnologij in njihove vloge v učnem procesu. Nekaj, kar je še pred nekaj meseci za mnoge učiteljice in učitelje pomenilo zgolj priročno dopolnilo in popestritev učnega procesa, sedaj postaja – ali pa se vsaj tako zdi – osrednji dejavnik izobraževanja in pouka, ki poteka na daljavo. Če je bila prej sodobna IKT prepuščena (ne)milosti posameznih učiteljic in učiteljev, ki so jo v svoj pouk vključevali ali pa tudi ne, smo v tem trenutku sami v njeni (ne)milosti in si pouka brez računalniške tehnološke podpore niti ne moremo več zamisliti. To že proizvaja zanimive učinke: vse bolj je slišati, da pravzaprav pouk na daljavo niti ni tako zelo drugačen od običajnega pouka, da je lahko prav toliko ali pa še bolj učinkovit in kakovosten kot pouk v učilnicah, še več, da je mogoče ob ustrezni uporabi tehnologije učenke in učence celo bolj aktivirati, zagotoviti njihovo kontinuirano participacijo v učnem procesu ipd. Ključno vprašanje ni, kakšna je pragmatična raba tehnologije v danih partikularnih okoliščinah, pač pa kakšne dolgoročne posledice bo ta dogodek proizvedel.

Metodologija:

Uporabili bomo metodo opisovanja ali deskripcije pri razlagi teoretskih konceptov in metodo interpretacije izbranih primarnih in sekundarnih virov, ki jih bomo umeščali v preučevano temo.

Rezultati in ugotovitve:

S svojim prispevkom želimo odpreti razpravo in spodbuditi razmislek o vprašanju, na kakšen način tehnologija danes vstopa v šolski prostor in v kakšnem razmerju je do človeka (učenca, učitelja) ter kako vpliva na razmerje med učiteljem in učencem ter na udejanjanje temeljne pedagoške vloge učitelja v izobraževalnem procesu?

Ključne besede: informacijsko-komunikacijska tehnologija, vloga šole, formacija subjekta, razmerje med človekom in tehnologijo, vloga učitelja, prihodnost izobraževanja

Premisleki o vednosti in edukaciji skozi posthumanistično optiko

Valerija Vendramin, *Pedagoški inštitut*

Ozadje in namen:

Izhodišče je osnutek definicije posthumanizma kot kritične teorije v humanistiki in družboslovju, ki prevprašuje razmerja med akterji v t. i. kibernetičnem trikotniku človek/žival/stroj (oz. tehnologija). V tem smislu posthumanistična misel zahteva rekonfiguracijo vednosti (kar je epistemološko vprašanje). V obstoječih razmerah (denimo vnos tehnologije v VIZ institucije ali pa celo zadnje koronastanje) se lahko povprašamo o vlogi/povezavi šolanja in tehnologije, dojemanju prvega in drugega, kar vse motrimo skozi optiko feministične teorije oz. epistemologije, predvsem v smislu, kot je zapisala Karen Barad, kako je tehnološki vizualni aparat pomemben za prakse spoznavanja/oblikovanja vednosti.

Eden od pogledov sodobnega izobraževanja je, da digitalna tehnologija omogoča, da je izobraževanje »boljše« (učinkovitejše, bolj na voljo ipd.) – kar je treba misliti skupaj (ali bolje: vzporedno) tako s tehnofobijami in utilitarnim razumevanjem tehnologije (S. Herbrechter).

Torej bi kritični posthumanizem bilo razumeti kot postantropocentrično dekonstrukcijo kulturnega in tehnološkega (VIZ) determinizma (A. Zefelius Igrek).

Metodologija:

Med uporabljenimi metodami bosta predvsem:

- kvalitativna analiza oziroma primerjalna analiza diskurzov in metod za soočanje z uradnim oz. pripoznanim »zdravorazumskim« videnjem družbene stvarnosti, družbenih in političnih odnosov, zgodovine in konceptualnih kategorij s perspektive alternativnih pogledov na družbo, politično kulturo, tehnologijo ipd.
- primerjalna analiza temeljnih konceptov.

Rezultati in ugotovitve:

Pričakujemo, da bomo skozi posthumanistično optiko lahko postavili nekatere temelje za kritično motrenje ne le vpeljave (ali morda ne-vpeljave) tehnologije v šole, pač pa tudi izhodiščno konceptualne osnove za spopad s tržno logiko, ki se čedalje bolj razume kot nekaj enakega etičnim in epistemološkim sistemom.

Ključne besede: posthumanizem, tehnologija, feminizem, edukacija, epistemologija

Retorika v sodobni vzgoji in izobraževanju kot vzgoja za aktivno državljanstvo

Janja Žmavc, *Pedagoški inštitut*, Nina Žavbi, Alida Bevk, *Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo*, Tomaž Grušovnik, *Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta*, Mojca Cestnik, *OŠ Polzela*, Igor Ž. Žagar, *Pedagoški inštitut*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 14.00–16.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Družbeno kulturni domet retorike kot discipline, ki se sistematično in celovito ukvarja z učinkovitim javnim prepričevanjem in pravilnim utemljevanjem, je izjemen tako v kronološkem smislu več kot dvatisočletnega obstoja znotraj različnih izobraževalnih sistemov kot tudi glede na vpliv, ki ga je imela in ga še vedno ima kot praksa aktivnega družbenega delovanja v okoljih, ki so v civilizacijskem smislu prežeta z vplivi grško-rimske antike. Tako povzeto razumevanje vloge in pomena retorične discipline v sodobni družbi predstavlja temeljno izhodišče panela, v katerem želimo iz različnih kotov osvetliti pedagoški kontekst retorike kot vzgoje za aktivno državljanstvo, da bi pokazali na pomembnost njenega vključevanja v sodobne izobraževalne programe.

V Sloveniji je formalni pouk retorike sistemsko omogočen le na osnovnošolski ravni kot obvezni izbirni predmet v devetem razredu. Gre za posebnost v svetovnem merilu, saj je dolga tradicija (evropskega in severnoameriškega) retoričnega izobraževanja v

glavnem usmerjena na programe sekundarnega, zlasti pa terciarnega izobraževanja. A v Sloveniji se stvari v tem pogledu spreminjajo. Iz obrnjene piramide učenja retorike se vzporedno s prenovo osnovnošolskega pouka retorike kaže možnost vzpostavitve njene celovite vertikale, saj trenutno potekata priprava učnega načrta za retoriko kot izbirno vsebino v programih gimnazije ter univerzitetnega programa drugostopenjskega študija retorike. S tem se zelo približamo antičnemu modelu izobraževanja javnih govorcev. Toda temeljno vprašanje, ki ga bomo obravnavali na panelu, je, kako danes pedagoško in didaktično ustrezno zastaviti pouk klasične retorike v različnih izvedbenih oblikah, da bi smiselno ohranili antični holistični pristop retorične vzgoje govorca, hkrati pa to vsebino ustrezno vpeti v izobraževalne programe in odstreti pogosto prezrte potenciale njenih naravnih presekov z drugimi disciplinami, ki so ključni za vzgojo aktivnih in kritično mislečih državljanov in državljanov.

Sodobni pouk retorike v osnovni šoli kot »vzgoja govorca«

Janja Žmavc, *Pedagoški inštitut*

Ozadje in namen:

V slovenski osnovni šoli je pouk retorike sistemsko omogočen, saj se izvaja kot obvezni izbirni predmet v devetem razredu. Gre za posebnost v svetovnem merilu, kajti v nobenem drugem evropskem izobraževalnem sistemu (pa tudi drugod po svetu) na osnovnošolski ravni ne poznajo samostojnega učnega predmeta, kjer bi učenke in učenci na sistematičen način lahko spoznavali principe uspešnega prepričevanja in pravilnega utemeljevanja, kot izhajajo iz klasične retorike. Toda kako danes pedagoško in didaktično ustrezno zastaviti pouk klasične retorike v osnovni šoli, da bi smiselno ohranili antični holistični pristop retorične vzgoje govorca, ki ni le dicendi peritus temveč tudi vir bonus? Po kratki predstavitvi okoliščin umestitve predmeta retorika v osnovnošolski predmetnik, orisu njegovih značilnosti ter prikazu nekaterih posebnosti izvajanja od 1999 do danes, se v prispevku osredinjamo na projekt njegove prenove, ki na Pedagoškem inštitutu poteka od leta 2018 in je v letu 2019 pripeljal do uspešne potrditve posodobljenega učnega načrta ter bo v veljavo stopil s šolskim letom 2020.

Metodologija:

Nakazane problematike se v prispevku lotevamo s pomočjo analize besedil (kurikularnih dokumentov) in literature (antičnih in sodobnih del s področja retorike, argumentacije in njune pedagogike). Predpostavke antične retorične teorije (Aristotelove konceptualizacije retorike, helenistični in rimski retorični sistem) in retorične pedagogike (Izokratova pajdeja, Ciceronovo pojmovanje studia humanitatis kot podlaga za oblikovanje javnega govorca-filozofa in Kvintilijanova sistematična vzgoja javnega govornika v okviru rimskega izobraževalnega modela) apliciramo na sodobne teorije vzgoje in izobraževanja (zlasti neohumanistične smeri), kurikularne teorije (učno-ciljni in procesno-razvojni pristopi h kurikularnemu načrtovanju) ter nekatere sodobne koncepte in modele didaktične analize (Kramar, Klafki) ter na tej podlagi oblikujemo predlog sodobnega modela osnovnošolskega poučevanja retorike.

Rezultati in ugotovitve:

S prikazom glavnih vsebinskih in didaktičnih posodobitvenih smeri v prenovi učnega načrta za obvezni izbirni predmet retorika v devetem razredu se jasno izriše opredelitev glavnega smotra v poučevanju retorike na osnovnošolski ravni, ki ga imenujemo »vzgoja govorca« in temelji na smiselni kombinaciji učno-ciljnega in procesno-razvojnega modela kurikularnega načrtovanja. Model pouka retorike je strukturiran v treh glavnih etapah, ki v procesu spoznavanja in oblikovanja odnosa do klasične retorike upoštevajo: 1. vlogo in pomen predhodnega znanja oz. izkušenj s pripravo in izvedbo govornih nastopov, 2. posebnosti osebnega razvoja v povezavi s specifikami javnega nastopanja, 3. ustrezno selekcijo in reorganizacijo učnih vsebin, ki omogočata individualno kurikularno načrtovanje učnih situacij znotraj predmeta, a hkrati ohranjata sistematično in celovito spoznavanje retorične discipline, 4. posebnosti uresničevanja ciljev pouka retorike kot sicer temeljno večinskega predmeta, ki že v izhodišču predpostavlja aktivno vlogo učencev v učnem procesu in nujnost njihove vključitve v samo načrtovanje kurikula. Tako zastavljen pouk retorike tvori pomemben del osnovnošolske vzgojno izobraževalne vertikale, ki ne predstavlja dodatnega balasta, temveč ravno zaradi svojih posebnosti omogoča uresničevanje ciljev, ki so v sodobni vzgoji in izobraževanju prepoznani kot posebej zaželeni: zmožnost kritične refleksije (znanja) in spodbujanje demokratičnih procesov znotraj šolskega okolja.

Ključne besede: osnovna šola, klasična retorika, vzgoja govorca, kurikulum, didaktika

Poučevanje govora v okviru obveznega izbirnega predmeta retorika

Nina Žavbi in Alida Bevk, *Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo*

Ozadje in namen:

Vsako učinkovito sporazumevanje od vseh posameznikov, ki v njem sodelujejo, zahteva tako upoštevanje različnih okoliščin sporazumevanja (kraj, čas sporazumevanja, besedilo, družbene okoliščine itd.) kot tudi obvladovanje verbalnega (besednega, povezanega z vsebino) in neverbalnega (slušnega – barva glasu, register, hitrost govora in govorni ritem, glasnost, intonacija itd.; vidnega – mimika, geste, premikanje v prostoru) sporazumevanja. Izjemno pomemben za vsako govorjenje, tudi za obvladovanje treme, ki je predvsem pri javnem sporazumevanju velik problem, je pravilen aktivni dih (ki je še danes pogosto pri poučevanju zanemarjen ali pa napačno razumljen). Obe avtorici prispevka se tako raziskovalno kot praktično ukvarjata bolj z neverbalno ravnanje, ki je v vsakodnevni komunikaciji z verbalno popolnoma prepletena. Velikokrat je ta tema zanemarjena in se jo jemlje kot samoumevno – ne učenci ne učitelji pa je v resnici ne obvladujejo v zadostni meri. S pomočjo nekaterih vaj, ki jih prenašava iz visokošolskega poučevanja umetniških profilov, predvsem bodočih igralcev, poskuša pri učencih ozaveščati pomembnost diha in neverbalne komunikacije (njene vidne in slušne komponente) ter tako ne samo prispevati k izboljšanju komunikacijskih veščin in veščin javnega nastopanja, ampak tudi k razumevanju človekovega diha (ki izhaja iz telesa) ter prepletenosti giba oz. telesa in govora.

Metodologija:

Prispevek s pregledom sodobnih teorij s področja didaktike (Cvetek, Marentič Požarnik), z lastno refleksijo pedagoškega procesa, ki izhaja predvsem iz poučevanja umetniškega govora na UL AGRFT (Bevk, Žavbi, Podbevšek idr.) in s pomočjo anket s študenti (Žavbi) išče najbolj ustrezne načine učenja in poučevanja govora pri pouku retorike in poskuša dajati konkretne napotke za učitelje. Način poučevanja, ki ga predlagava, temelji na metodah, osredinjenih na učence in njihovo aktivnost, na globinskem pristopu k učenju in spodbujanju kritičnega mišljenja. Razumevanje diha in njegove soodvisnosti pri govorni izvedbi je podprto s pristopom Fitzmaurice Voicework ter z razumevanjem fiziologije, anatomije dihalnih poti ter avtonomnega živčnega sistema. Aplikacija teh pristopov se na UL AGRFT kaže kot zelo uspešna in je torej v pravi modifikaciji primerna tudi za poučevanje govora pri pouku retorike v šolskih učnih vsebinah.

Rezultati in ugotovitve:

Prispevek bo poleg nekaterih teoretičnih osnov v povezavi s pravilnim aktivnim dihom in neverbalnimi sredstvi sporazumevanja prikazal predvsem primere vaj, ki jih učitelji lahko uporabijo pri poučevanju govornih tem pri pouku retorike po prenovljenem učnem načrtu, pa če gre za učne vsebine ali le prvine, ki jih moramo obvladovati pri pripravi govornega nastopa. Omenjene vaje pripomorejo k razvoju govorne domišljije, k pridobivanju govorne samozavesti, ki jo učenci nujno potrebujejo, ter k premagovanju treme. Prav tako bo poskušal pripomoči k ozaveščanju lastnega diha, kar pripomore ne samo k izboljšanju govora, ampak tudi k premagovanju stresa in treme, kar je za sodobnega posameznika izjemno pomembno. Rezultat prispevka naj bi torej bil predstavitev vaj, ki bi jih učitelji bili zmožni prenesti v učni proces ali pa jih primerno prilagoditi za svojo rabo. S tem bi se predvidoma omogočila implementacija govornih vsebin iz posodobljenega učnega načrta retorike v učni proces.

Ključne besede: poučevanje govora, retorika, neverbalna komunikacija, dih, trema

Sokratski dialog kot učna metoda v sklopu na učenca osredinjenega izobraževanja

Tomaz Grušovnik, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

Ozadje in namen:

Sokratski dialog predstavlja učno metodo, ki korenini v antičnih razgovorih Sokrata s sogovorci, a je seveda prilagojena sodobnim razmeram. Osnovna ideja sokratskega dialoga kot učne metode je, da naloga vzgojitelja oziroma učitelja ni poučevanje v smislu prenosa vednosti, temveč moderiranje raziskujoče oziroma učeče se skupnosti, pri čemer naj bi posamezniki oziroma udeleženci skupaj z vodjo sami prišli do ustreznega spoznanja. To idejo je moč zaslediti že v Platonovi znameniti prisposobi o votlini na začetku 7. knjige Države, kjer Platon vzgojo poimenuje »veščina zaobrinitve«. Izobraževanje je po Platonu tako predvsem pomoč posameznikom, da sami spoznavajo, ne pa prenos znanja, ki ga Platon primerja s poskusom »vsajanja vida«. Sodobne oblike sokratskega dialoga zaznamuje ideja, da

je cilj te učne metode predvsem pot lastnega spoznavanja ter vaja v dialogu. Ravno zaradi slednjega je sokratski dialog kot učno metodo moč umestiti v retoriko, pa čeprav se slednja tradicionalno smatra kot nekaj, kar je Sokratu in njegovi dialektiki po duhu nasprotno, saj gre za večšino prepričevanja. Toda ideja, da pogovor ni kar nekaj, česar smo sposobni vsi, pač pa posebna veščina, katere predpogoj je dialoška kultura, je nekaj, kar omenjeno učno metodo umešča naravnost sredi sodobnejših ali alternativnih pojmovanj retorike. V ideji, da je sokratski dialog vaja pogovora, se skriva prepričanje, da prav ta učna metoda spodbuja posameznike k utemeljevanju svojih mnenj, k poslušanju drugih ter k ustreznemu zastavljanju vprašanj, poleg tega pa poudarja idejo, sposojeno iz programa Filozofija za otroke, da mora namreč mišljene biti ne le kreativno in kritično, pač pa tudi skrbnostno in sodelovalno, kar je zaobjeto v konceptu 4C. Konkretna izvedba sokratskega dialoga kot učne metode temelji na izvedbi v krogu majhnih skupin, na jasno definirani vlogi vodje ali moderatorja in na obravnavi ustreznih tem.

Metodologija:

Problematike sokratskega dialoga kot učne metode se v prispevku lotevamo s pomočjo kritične analize virov, s pomočjo primerjalne metode in eksegeze besedil. Hkrati nizamo uspešne primere iz prakse, še posebej kar se tiče zastavljanja vprašanj, ki predstavljajo pomembno orodje vodje sokratskega dialoga. Poleg teh primerov se poslužujemo tudi analize nekaterih empiričnih študij s tega področja.

Rezultati in ugotovitve:

Na podlagi preučevane literature, primerov dobre prakse in analize rezultatov empiričnih študij lahko zaključimo, da sokratski dialog predstavlja temeljno obliko tega, kar imenujemo na študenta ali učenca osredinjeno izobraževanje, čigar glavni poudarek je na epistemološki aktivnosti posameznikov, vključenih v take oblike izobraževanja. Rečemo lahko, da sokratski dialog spodbuja razmišljanje na višjih taksonomskih ravneh oziroma zahtevnejših epistemskih nivojih, saj zahteva samostojno analizo, primerjanje, prevpraševanje in ocenjevanje trditev. Poleg tega zahteva tudi ustrezno zastavljanje vprašanj in spodbuja radovednost oziroma interes za nadaljnje raziskovanje, kar naj bi bil pravzaprav eden glavnih ciljev takšnega izobraževanja. Vsekakor pa velja omeniti tudi omejitve te učne oblike, ki izhajajo iz prakse: metoda vzame nekaj časa, kar pomeni, da s pomočjo nje ni moč obravnavati večje količine učne snov, težava pa je lahko tudi večje število udeležencev, kajti v tem primeru je potem večje skupine potrebno razdeliti na manjše, v teh pa morajo nastopiti vodje, ki pa niso zmeraj ustrezno usposobljeni, kar je lahko dodatna težava. Problem se lahko pojavi tudi v tem, da udeleženci nimajo dovolj znanja s področja neke teme, zaradi česar lahko hitro pride do enoumja in utrjevanja predsodkov.

Ključne besede: sokratski dialog, vzgoja, izobraževanje, raziskujoča skupnost, filozofija za otroke

Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja pri pouku slovenščine v OŠ in kako lahko pri tem pomaga učitelj retorike

Mojca Cestnik, OŠ Polzela

Ozadje in namen:

Učni načrt za slovenščino je že leta 1998 kot enega splošnih ciljev uvedel razvoj štirih sporazumevalnih dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje). Poseben sklop je bil namenjen govornemu nastopanju učencev. Ta koncept se je ohranil v posodobljenem učnem načrtu leta 2011 in posodobljeni izdaji leta 2018. Govorni nastopi učencev so načrtovani po celotni vertikali od prvega do tretjega triletja pri pouku jezika in književnosti. Cilji so zastavljeni tako, da učenec najprej sprejema besedila, nato pa jih tvori (pisno in govorno). Pri pouku jezika pa je govorno nastopanje v vseh triletjih opredeljeno s časovno strategijo (kaj delamo pred govornim nastopom in kaj po njem). Pri pouku jezika sta določeni tudi tema in besedilna vrsta; zahtevnost po vertikali se stopnjuje le s temami in besedilnimi vrstami, nič pa ni napisano, katere prvine izvedbe govora spozna v posameznem triletju, katera so govorčeva opravila in kateri so kriteriji celovitega opazovanja govornega nastopa. Menimo, da lahko učitelj retorike s svojim znanjem o retorični tehniki in govorn(išk)em nastopu pomaga učiteljicam in učiteljem slovenščine pri postopni, enotni in sistematični »vzgoji govorca« na določeni osnovni šoli.

Metodologija:

Nakazane problematike se v prispevku lotevamo s pomočjo analize besedil (kurikularnih dokumentov, učnega načrta za pouk slovenščine in retorike) in literature (didaktični priročniki za pouk slovenščine in sodobnih del s področja retorike). Na podlagi ugotovitev oblikujemo predlog, kako lahko učitelj retorike pomaga pri postopnosti usvajanja ciljev, določanju kriterijev celovitega opazovanja govornega nastopa po vertikali v OŠ in tako pomaga pri postopni in sistematični »vzgoji govorca« na šoli.

Rezultati in ugotovitve:

UN za pouk slovenščine uvaja razvijanje zmožnosti govornega nastopanja, pri pouku jezika določa, kaj učenci in učenke delajo pred govornim nastopanjem in kaj po njem. V didaktičnim priporočilih za učitelje poudarja, na učenci svojo sporazumevalno zmožnost razvijajo procesno. Toda UN za slovenščino po triletjih ne skrbi za stopnjevanje zahtevnosti ciljev, ne določa, katere prvine izvedbe govora učenci in učenke spoznavajo po posameznih triletjih, ne stopnjuje zahtevnosti. Zapisi o tem, kaj delajo učenke in učenci, se skorajda povsem ponovijo po posameznih triletjih. UN za retoriko jasno izriše, kaj vse morajo učenci spoznati in uporabiti pri razvoju zmožnosti govornega nastopanja. Zato ugotavljamo, da lahko učitelj retorike, ki ima potrebna znanja o retorični tehniki in govorn(išk)em nastopu, pomaga učiteljicam in učiteljem slovenščine po vertikali pri »vzgoji govorca«. Poskrbi lahko za temeljno izobraževanje učiteljev in učiteljic slovenščine, seznanjeni jih lahko z osnovnim znanjem retorične tehnike in znanjem o govorn(išk)em nastopu. Tako imajo vsi učitelji slovenščine in retorike na šoli skupne temelje in bodo delovali bolj enotno. Nato lahko oblikujejo kriterije celovitega opazovanja govornega nastopa po posameznih triletjih

in se dogovorijo, katere prvine izvedbe govora bodo učenci spoznali in »urili« v posameznem triletju. Tako bodo na šoli poskrbeli za enoten in sistematičen pristop k »vzgoji govorca«.

Ključne besede: osnovna šola, razvijanje zmožnosti govornega nastopanja, slovenščina, retorika, didaktika

Retorika kot visokošolski program

Igor Ž. Žagar, *Pedagoški inštitut*

Magistrski program Retorika: od javnega nastopanja do kritičnega govorništva je pravzaprav smiselno, če že ne logično, nadaljevanje učnega načrta obveznega izbirnega predmeta Retorika v OŠ (predmet se izvaja že vse od l. 2000, UN pa je bil pravkar posodobljen) in učnega načrta za izbirni predmet Retorika v SŠ (v pripravi; zdaj se izvaja v obliki izbirnih vsebin).

Namen tega magistrskega programa ni naučiti slušateljic in slušateljev le tekočega, spretnega in všečnega, a pogosto praznega govorjenja in "sajenja rožic" (kakor retoriko, nedvomno izhajajoč iz slovenske izkušnje, pejorativno opredeljuje Slovar slovenskega knjižnega jezika), temveč jih izobraziti in vzgojiti, torej opolnomočiti, za aktivno državljanstvo - to je tudi izvorni namen in pomen starogrške retorike, ki je v teku stoletij izzvenel in skrepenel v všečnost in sladkobnost javnega govorništve.

Cilj programa je izoblikovati aktivnega državljana in državljanke, ki vsakdanjih družbeno-političnih dogajanj ne bosta le pasivno spremljala in jih nekritično sprejemala, temveč jih bosta tudi kritično analizirala in kot izobrazena govorca in pisca vanje tudi aktivno posegala. Namen študijskega programa torej ni sladkobno in vsiljivo govoričenje, kakršnega poznamo zlasti iz sodobnih avdio-vizualnih medijev, temveč kritično govorništvo aktivnega državljana in državljanke, ki družbi "nastavlja ogledalo" (kakor se pogosto stereotipno reče).

Prispevek bo predstavil strukturacijo programa glede na omenjene cilje, specifiko predmetov, ki naj pripeljejo do formiranja aktivne državljanske države, poseben in poudarjen pomen argumentacije pri formiranju analitičnosti in kritičnosti, odločilnost in pomembnost zgodovinske izkušnje, uspehov in porazov retorike na zgodovinskem prizorišču, še posebej pa izjemno vlogo vsakokratnega konteksta (političnega, ekonomskega, socialnega, psihološkega ...) pri oblikovanju retoričnega nastopa.

Ključne besede: retorika, argumentacija, kritično mišljenje, aktivno državljanstvo, družbeni kontekst

Se temeljna pedagoška usmeritev vrtca/šole v času pandemije spreminja?

Robi Kroflič, Petra Gregoričič Mrvar, Jasna Mažgon, Barbara Šteh, Katja Jeznik, Marjeta Šarič, Jana Kalin, Klara Skubic Ermenc, *Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 13.00–15.00

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ob nastopu pandemije in zaprtju vrtcev in šol smo se soočili v temeljnem vprašanju, ali bo organizacija pedagoških aktivnosti na daljavo res pomenila zgolj spremenjeno metodično obliko šolskega dela ali bo bolj celovito posegla v temeljne pedagoške usmeritve šolskega sistema. Medtem ko je ministrstvo zagovarjalo tezo, da se delo v skladu s sprejetimi sistemskimi dokumenti nadaljuje v spremenjeni metodični izvedbi, so poročila pedagoških delavcev iz prakse ter analiza priporočil za dokončanje šolskega leta kazali, da se soočamo z nemalo težavami v pedagoški komunikaciji in z izrazitimi težavami, kako pedagoške procese prilagoditi najbolj ranljivim skupinam otrok oz. mladostnikov (migranti, otroci oz. mladostniki s posebnimi potrebami, socialno ogroženi).

Zato smo v času pandemije na Oddelku za pedagogiko in andragogiko FF UL izpeljali dve aktivnosti. Na spletni strani oddelka smo oblikovali zavihek Refleksije v času virusa ter začeli objavljati strokovne prispevke, ki osvetlujejo stanje šolstva v obdobju pandemije ter ponujajo kritične razmisleke o potrebnih drugačnih pedagoških pristopih. Hkrati smo med prvimi v Sloveniji izpeljali raziskavo na reprezentativnem vzorcu ravnateljev in svetovalnih delavcev slovenskih osnovnih in srednjih šol ter vrtcev in pridobili empirične podatke, ki so omogočili vsaj osnoven vpogled v stanje oziroma dogajanje na področju izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa in delovanja šolske svetovalne službe v času zaprtosti šol in vrtcev.

V panelni razpravi bomo predstavili ključne ugotovitve obeh sklopov raziskovanja članov Oddelka.

Vrtec/šola v času pandemije – načrtovanje učenja ali poučevanja na daljavo ter nege ali vzgoje ob delnem odprtju vrtcev

Robi Kroflič, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Ozadje in namen:

Prve analize delovanja šolskega sistema v Sloveniji kažejo na nevarne preusmeritve pedagoških praks, ki ogrožajo realizacijo nekaterih sprejetih strateških usmeritev. Analize medijskih sporočil Ministrstva in različnih priporočil, ki so jih pripravile nacionalne strokovne institucije (NIJZ, ZRSS), kažejo na dve nevarni usmeritvi. Osnovna pozornost je namenjena zagotavljanju pogojev za samostojno učenje s pomočjo spletnih gradiv ter organizaciji zaključnega ocenjevanja znanja. Ob delnem odprtju vrtcev in šol pa je izpostavljen predvsem preventivno higienski vidik poučevanja, ki pogosto onemogoča kakovostno vzgojno delovanje. Prva usmeritev sovпада z radikalizacijo napovedi težav šolskih sistemov v obdobju merjenja učnih

dosežkov (Gert Biesta), druga pa s pospešeno medikalizacijo družbenega življenja, ki se povezuje z rabo militantne vojaške metaforike (Susan Sontag) in graditvijo kulture tesnobe (Giroux), da bi legitimirala erozijo demokratičnih procesov in zaščite temeljnih človekovih pravic.

Rezultati in ugotovitve:

Hkrati lahko trdimo, da uvajanje takih priporočil povzroča predvidljive socialne in psihične stiske otrok in mladostnikov, zavira inkluzivno usmeritev delovanja šolskega sistema, ogroža temeljne predpostavke pravičnosti ter povzroča erozijo demokratičnih mehanizmov v šolski politiki.

Ključne besede: medikalizacija, poučevanje in učenje, metafora, prosvetna politika

Soočanje šolskih svetovalnih delavcev z epidemijo covid-19

Petra Gregorčič Mrvar, Jasna Mažgon, Barbara Šteh, Katja Jeznik, Marjeta Šarič, *Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani*

Ozadje in namen:

Ob izbruhu epidemije covid-19 se je življenje in delo v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v trenutku izjemno spremenilo, skupnost otrok/učencev/dijakov in strokovnih delavcev se je preselila v virtualni prostor. S tem so se odprla številna vprašanja o vplivu teh sprememb na vzgojne, izobraževalne in svetovalne procese. Da bi dobili vpogled v trenutno situacijo na šolah v Sloveniji, smo na Oddelku za pedagogiko in andragogiko izvedli raziskavi o soočanju ravnateljev in šolskih svetovalnih delavcev z epidemijo. Raziskava o soočenju ravnateljev je med drugim pokazala, da se jih večina strinja, da so jim delavci v podporo pri soočanju z vprašanji organizacije izobraževanja na daljavo (Ermenc idr. 2020).

Več dosedanjih evalvacijskih študij kaže, da je svetovalna služba znotraj posamezne vzgojno-izobraževalne ustanove dobrodošla že ob običajnem vzgojno-izobraževalnem procesu (Gregorčič Mrvar idr. 2020), še posebej pa je, kot potrjujejo izsledki raziskave med ravnatelji, nujno potrebna v razmerah soočanja z epidemijo. V tem prispevku se bomo zato osredotočili na vprašanja, izzive in težave, s katerimi so se soočali svetovalni delavci vrtcev, šol, dijaških domov in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanov v tem času.

Metodologija:

Raziskava je potekala prek spletnega anketnega vprašalnika lka v času od 13. do 23. aprila 2020. Svetovalne delavce smo k sodelovanju pri anketiranju povabili prek elektronske pošte, družbenih omrežij in prek društev različnih profilov svetovalnih delavcev. V neslučajnostni vzorec smo tako zajeli 328 svetovalnih delavcev, med katerimi so prevladovali pedagogi (48 %) in psihologi (28 %). Večina jih svetovalno delo izvaja v osnovnih šolah (60 %), ostali v srednjih šolah (28 %) ali drugih vzgojno-izobraževalnih ustanovah (12 %). Večji del svetovalnih delavcev deluje v šolah, ki se nahajajo v mestnem okolju (65 %), ostali (35 %) pa v šolah nemestnega okolja.

Vprašalnik je vseboval 21 vprašanj zaprtega tipa in eno ocenjevalno lestvico. Poleg demografskih podatkov nas je zanimalo predvsem, kako svetovalni delavci izvajajo

svetovalno delo na daljavo, s kakšnimi težavami se srečujejo in kakšne rešitve iščejo. V tem delu so na vprašanja odgovarjali samo tisti, ki so delo opravljali od doma, s filtrskim vprašanjem pa smo izločili tiste, ki so bili na čakanju ali so dobili odpoved. Pri 11 vprašanih so šolski svetovalni delavci zapisovali proste odgovore. Njihove zapise smo obdelali po načelih kvalitativne analize, s postopki kodiranja in oblikovanja nadrednih kategorij. Kvantitativne podatke smo obdelali na nivoju deskriptivne in inferenčne statistike.

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovili smo, da so bili svetovalni delavci v obdobju epidemije pomembni akterji pri reševanju različnih situacij, ki so povezane z odnosi med odraslimi (starši) in otroki oz. mladostniki, z učnim delom, vzgojnimi vprašanji ter dilemami učiteljev pri izvajanju šolskega dela na daljavo, z vodenjem vzgojno-izobraževalne ustanove, ipd. Šolska svetovalna služba je tisti del strokovne podpore zaposlenim, staršem ter otrokom oz. mladostnikom, ki je pomagala osmisliti in izboljšati bivanje v času epidemije. Učitelji so praviloma usmerjeni v pripravo pedagoških gradiv in sprotno komunikacijo o opravljanju šolskih obveznosti z učenci in dijaki, svetovalni delavci pa so bili posebej pozorni na otroke/mladostnike in starše iz ranljivejših družbenih skupin. Jasno pa so sporočili tudi, da digitalno druženje ne more v celoti nadomestiti ali celo zamenjati neposredne fizične interakcije, v katero so vključeni vsi v vzgojno-izobraževalni ustanovi.

Ključne besede: šolska svetovalna služba, epidemija covid-19, delo na daljavo, svetovalno delo, podpora

Ravnatelji v prvih tednih epidemije Covid-19

Jana Kalin, Klara Skubic Ermenc, Jasna Mažgon, *Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta*

Ozadje in namen:

V času epidemije smo na Oddelku za pedagogiko in andragogiko FF UL izpeljali tudi raziskavo na reprezentativnem vzorcu ravnateljev slovenskih osnovnih in srednjih šol ter pridobili empirične podatke, ki so omogočili vpogled v stanje oziroma dogajanje na področju izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa v času zaprtosti šol. Z raziskavo smo želeli ugotoviti, kateri so bili temeljni izzivi in vprašanja, s katerimi so se soočali v prvih dveh tednih epidemije in pozneje, zanimala pa so nas tudi pozitivne izkušnje, ki lahko predstavljajo primere dobre prakse za soočanje s podobnimi problemi v prihodnje.

Metodologija:

Raziskava je potekala prek spletnega anketnega vprašalnika lka v času od 16. do 23. aprila 2020. Ravnatelje smo k sodelovanju pri anketiranju povabili prek elektronske pošte, družabnih omrežij in prek Združenja ravnateljic in ravnateljev. Na povabilo se je odzvalo 94 ravnateljic (65,7 %) in 49 ravnateljev (34,3 %), skupaj 144 anketirancev. Med njimi je bilo 67,1 % ravnateljev osnovnih šol, 9,1 % ravnateljev gimnazij, 11,9 % ravnateljev srednjih strokovnih oz. poklicnih šol, 4,9% ravnateljev

v gimnaziji in strokovnih šol ter 2,1 % ravnateljev zavodov za izobraževanje učencev s posebnimi potrebami. Anketni vprašalnik so izpolnili tudi 4 ravnatelji dijaških domov, 2 ravnatelja glasbenih šol in en ravnatelj vrtca. Med anketiranci jih je 51 % navedlo, da je vzgojno-izobraževalna ustanova, ki jo vodijo, v mestnem in 49 % v nemestnem okolju. Anketiranci imajo povprečno 27,8 let delovnih izkušenj in v povprečju dobrih 10 let opravljajo funkcijo ravnatelja.

Rezultati in ugotovitve:

Odgovori ravnateljev so pokazali, da je uvajanje izobraževanje na daljavo na šolah spremljala velika pestrost pristopov in improvizacije. Do določene mere je bilo šolam in učiteljem v pomoč pridobljeno znanje iz izobraževanja v preteklih letih na področju uvajanja IKT in strokovni delavci, ki so predstavljali podporo drugim kolegom. Več kot polovica ravnateljev je odgovorila, da za izobraževanje na daljavo učitelji posredujejo učencem gradiva v spletnih učilnicah, ki jih pogosto oz. občasno kombinirajo s poukom v živo. Posebno za osnovno šolo smo ugotovili, da je dejanski pouk na daljavo manj prisoten, kar slabi neposredni stik učiteljev in učencev in izpostavlja vprašanje odzivnosti učencev, kakovosti njihovega samostojnega dela in zagotavljanja optimalnih pogojev za učenje vsem učencem (ne samo z vidika zagotavljanja tehničnih pogojev za izobraževanje na daljavo). Raziskava med ravnatelji je pokazala tudi, da se večina ravnateljev strinja, da so jim svetovalne delavke in delavci v podporo pri soočanju z vprašanji organizacije izobraževanja na daljavo.

Ključne besede: epidemija covid-19, ravnatelji, krizno izobraževanje na daljavo

PREDSTAVITVE PRISPEVKOV

SREDA, 9. september 2020

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Omrežje Eurydice in mednarodne študije znanja

Karmen Svetlik, *Pedagoški inštitut*, Tanja Taštanoska, *MIZŠ*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 11.30–11.50

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Eurydice je evropsko informacijsko omrežje za izmenjavo podatkov o izobraževanju. Omrežje spodbuja izmenjavo informacij in izkušenj med oblikovalci politik ter seznanja z njimi vse tiste, ki delajo na področju izobraževanja v Evropi. Analize in primerjalne študije so številne in raznovrstne, od temeljnih študij z opisi strukture izobraževalnih sistemov do primerjalnih analiz, ki zadevajo različne ravni izobraževanja (od predšolske do visokošolske) ali pa informacije o posameznih vidikih (organizacija delovnega časa v šolah itd.) (Eurydice). V posamezne študije so vključeni tudi podatki mednarodnih študij, ki jih izvajata OECD in IEA. Med drugim Omrežje Eurydice zbira podatke o priporočenem obsegu pouka v rednem obveznem izobraževanju v Evropi. Poročilo analizira priporočeni obseg ur pouka v primarnem in sekundarnem izobraževanju za štiri predmetna področja: branje, pisanje in književnost, matematiko, naravoslovje in družboslovje. Namen prispevka je prikazati uporabo podatkov iz mednarodnih študij in podatkov, ki jih zbira Omrežje Eurydice in njihovo povezljivost s podatki drugih mednarodnih raziskav. Količina časa, namenjena pouku, velja za enega pomembnejših gradnikov učnega procesa. Za doseganje učnih ciljev je poleg količine časa namenjenega učenju, pomembno tudi kakšna je kakovost procesov. Evropska komisija ob omenjenem poročilu izpostavlja, da poleg kakovosti pouka lahko na učne dosežke pozitivno vpliva tudi čas, namenjen učenju (Evropska komisija, 2019). Ker je Svet Evropske komisije sprejel cilj zmanjšanje deleža 15-letnikov z nizkimi bralnimi dosežki, nas je zanimalo, ali povečanje priporočenega minimalnega števila ur pouka na leto ali deleža ur pouka namenjenega branju že v času začetnega opismenjevanja pripomore k nižjemu deležu učencev z nizkim bralnim dosežkom kasneje v času šolanja. Cilj je tudi raziskati, ali obstaja povezava med bralnimi dosežki in priporočenim minimalnim številom ur pouka na leto ali deležem ur pouka namenjenega branju.

Metodologija:

Primer uporabe podatkov iz mednarodne študije je bil narejen iz izsledkov mednarodne raziskave bralne pismenosti PIRLS 2016 in podatkov študije o priporočenem obsegu ur pouka v rednem obveznem izobraževanju v Evropi z naslovom *Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe 2015/16* (European Commission, 2016) za predmetno področje branje, pisanje in književnost. Od 42 izobraževalnih sistemov smo v analizo vključili države, ki so sodelovale tudi v mednarodni raziskavi bralne pismenosti PIRLS 2016. Poleg Slovenije smo vključili še 14 držav: Bolgarijo, Češko, Dansko, Nemčijo, Irsko, Španijo, Francijo, Litvo, Madžarsko, Portugalsko, Slovaško, Finsko, Švedsko in Norveško. Minimalno število ur pouka branja nam pove, koliko časa se učenci v

posamezni državi to področje učijo. Iz deleža ur namenjenega pouku branja v primerjavi z deleži ur ostalih obveznih predmetov lahko razberemo, kakšen pomen ima pouk branja v posamezni državi. Delež učencev z nizkimi bralnimi dosežki PIRLS nam je predstavljal delež učencev, ki niso dosegli srednjega mednarodnega bralnega mejnika oziroma 475 točk bralnega dosežka (Klemenčič Mirazchijski, 2020). Za ugotavljanje povezanosti deleža učencev z nizkimi bralnimi dosežki in bralnim dosežkom PIRLS 2016 z minimalnim deležem pouka ali priporočenim številom ur pouka predmetnega področja branja smo uporabili regresijo analizo.

Rezultati in ugotovitve:

Po posameznih državah se razlikuje tako obseg ur minimalnega pouka kot tudi delež pouka branja na primarnem izobraževanju. Na podlagi regresijske analize povezanosti deleža učencev z nizkim bralnim dosežkom PIRLS 2016 in deleža minimalnega pouka branja, pisanja in književnosti je bila ugotovljena statistično značilna ($t > 2$) srednje močna pozitivna povezanost ($r = 0,607$). Tudi regresijska analiza povezanosti deleža učencev z nizkim bralnim dosežkom PIRLS 2016 in priporočenim številom ur pouka na leto namenjenega branju za izbrane države je pokazala, da med spremenljivkama obstaja statistično značilna ($t > 2$) srednje močna pozitivna povezanost ($r = 0,671$). Medtem ko je regresijska analiza povezanosti bralnega dosežka z minimalnim deležem pouka pokazala statistično značilno srednje močno negativno povezavo ($r = 0,565$) in s priporočenim številom ur pouka predmetnega področja branja visoko močno negativno povezanost ($r = 0,714$). Rezultati naše raziskave so se za izbrane evropske države pokazali ravno obratno kot smo pričakovali. Ugotovili smo, da večji delež pouka in število ur pouka na leto za pouk branja ne pripomore k manjšanju deleža učencev z nizkimi bralnimi dosežki v nadaljnjem šolanju. Prav tako večji delež pouka in število ur branja, pisanja in književnosti ne pripomore k višjemu bralnemu dosežku PIRLS 2016, temveč ravno obratno.

Ključne besede: Eurydice, PIRLS, obseg pouka, redno obvezno izobraževanje, učenci z nizkimi bralnimi dosežki

Projekt družinskega branja za razvijanje bralnih navad otrok in krepitev medosebnih odnosov znotraj družine

Doroteja Šporn, *Osnovna šola Mengeš*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 11.50–12.10

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Otroci večine branja in bralne navade pridobijo primarno znotraj družine. Družinsko branje je dejavnost, ki nikakor ni zgolj izobraževalne ali vzgojne narave, ampak predstavlja prijetno druženje in s tem krepitev vezi med člani posamezne družine. Ko otroci zadovoljivo osvojijo bralne tehnike, so tovrstna bralna druženja najprej vse redkejša, dokler jih nekeje po koncu prve triade osnovne šole dokončno ne opustijo. V eni od preteklih raziskav sem ugotovila, da otroci druge triade

pogrešajo branje s svojimi najbližjimi, nekaterim pa celo močno pade motivacija za branje, kljub temu da so bili pred tem strastni bralci. Kot učiteljica slovenščine in šolska knjižničarka sem se odločila, da organiziram izvirni projekt družinskega branja pod naslovom Mi pa beremo! Otroke druge triade in njihove družine, ki so se projektu pridružili prostovoljno, sem s kvalitetnim mladinskim leposlovjem dodatno motivirala z (a) dnevniki branja, v katerih so bile naloge, predvsem socializacijske narave, z (b) zbiranjem žigov po vsaki prebrani knjigi in opravljenih nalogah in z (c) družabnim zaključkom s podelitvijo priznanj v aprilu – mesecu knjige. Projekt Mi pa beremo! poteka že tretje leto. Že po prvem letu so bili odzivi otrok in staršev zelo pozitivni, zato sem želela raziskati več vidikov zadovoljstva pri opravljanju tovrstne bralne dejavnosti. Na podlagi literature o družinskem branju in zadovoljstvu uporabnikov sem razvila vprašalnik za člane projekta Mi pa beremo!, ki je izmeril vidike zadovoljstva pri družinskem branju. Le-ti so se mi zdeli pomembni glede na pretekle izkušnje v šolski knjižnici pri vzgajanju otrok v bralce in mi bodo v pomoč pri nadaljnjem delu.

Metodologija:

Vprašalnik je bil sestavljen iz 18 trditvev. Za vsako trditvev so člani bralnega projekta označili, v kolikšni meri se z njo strinjajo. Odgovori so bili na Likertovi lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam). V raziskavi je sodelovalo 32 otrok druge triade osnovne šole in 32 staršev. Trditvev so bile razdeljene na 6 skupin: (a) 2 trditvi o branju kot vrednoti, (b) 3 trditvev o izboru mladinskega leposlovja, (c) 4 trditvev o nalogah, ki so jih opravljali ob prebiranju knjig, (č) 3 trditvev o ustrezni motivaciji s strani mentorice, (d) 4 trditvev o pomenu krepitev medosebnih odnosov v družini ob skupnem prebiranju mladinskega leposlovja, (e) 2 trditvi o zaključnem srečanju s podelitvijo priznanj. Vprašalnike so otroci in starši reševali ločeno na zaključnem srečanju projekta Mi pa beremo!

Rezultati in ugotovitve:

Večina članov družinskega branja (90 %) se je za sodelovanje v projektu Mi pa beremo! odločilo na priporočilo članov, ki so pri tej dejavnosti sodelovali že v preteklem letu ali dveh. Vsem je branje vrednota in na splošno radi berejo. 81 % otrok in 87 % staršev se strinja, da so bile knjige primerne starosti otrok, nekoliko več (81 % otrok in 84 % staršev) jih meni, da so spodbujale ustvarjalnost pri opravljanju nalog. Kar 96 % staršev in vsi otroci so menili, da je mentorica projekta uspešno motivirala otroke za sodelovanje v projektu in opravljanju nalog v zvezi s prebrano literaturo. 91 % otrok in 75 % staršev so dnevniki branja z nalogami dodatno spodbudil k branju, vse otroke in 71 % staršev je navduševalo zbiranje žigov v dnevnikih branja. 71 % otrok in 75 % staršev je prepričanih, da so bili pri vseh dejavnostih enako prisotni vsi člani družine. Večina staršev (91 %) je priznala, da jim je bilo zaradi pomanjkanja časa družinsko branje pogosto v breme, medtem ko otroci teh težav niso imeli. Vsi člani so bili enotni, da je bil zaključek projekta Mi pa beremo! primerno izpeljan, priznanja, kulturni program in pogostitev so bili poplačilo za vložen trud.

Ključne besede: branje, družina, druga triada, osnovna šola, medosebni odnosi

Dejavniki izbire učbenikov pri učiteljih

Monika Mithans, Milena Ivanuš Grmek, Polona Jančič Hegediš, *Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 12.10–12.30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Pomembno vlogo pri poučevanju šolskih predmetov pripisujemo učbeniku (Skela, 2008), temeljni šolski knjigi, ki jo učenci uporabljajo vsak dan (Ivanuš Grmek, 2003; Mullis, Martin, Foy & Arora, 2012). V 2. členu Pravilnika o potrjevanju učbenikov (2015) je učbenik opredeljen kot »osnovno učno gradivo za doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev in standardov znanja, opredeljenih v učnem načrtu oziroma katalogu znanja.« Iz tega lahko razumemo, da lahko imajo učbeniki velik vpliv na uresničevanje ciljev učnega načrta (Hadar, 2017). Z didaktično-metodično organizacijo vsebin in prirejeno likovno ter grafično opremo mora učbenik podpirati poučevanje in učenje. Njegova vsebina in struktura sta namenjeni samostojnemu učenju in pridobivanju različnih ravni ter vrst znanja. Uporaba učbenika je vezana na določen šolski predmet in stopnjo izobraževanja (Pravilnik o potrjevanju učbenikov, 2. člen, 2015). Učno ciljna naravnost učnih načrtov, ki je prinesla veliko avtonomije učiteljem, je tudi piscem in založnikom učbenikov omogočila različne vsebinske in pedagoške pristope ter pripomogla k pluralizaciji ponudbe učbenikov (Kovač idr., 2005). Ker učitelji sami izbirajo učbenike in so pri izbiri avtonomni, smo želeli v raziskavi preveriti, kaj vpliva na njihovo izbiro učbenika.

Metodologija:

Raziskava je potekala v okviru projekta Za kakovost slovenskih učbenikov (KaUč), katerega glavni namen je razvoj kazalnikov kakovosti učbenikov za praktično uporabnost v procesu potrjevanja in evalvacije. Podatke smo zbirali s pomočjo anketnega vprašalnika, ki ga sestavljajo sklopi anketnih vprašanj in sklopi ocenjevalnih lestvic. Veljavnost vprašalnika smo zagotovili z upoštevanjem dosedanjih znanstvenih spoznanj in s pregledom učiteljev praktikov. Zanesljivost vprašalnika temelji na natančnih, specifičnih vprašanjih, jasnih navodilih za izpolnjevanje ter sondažni uporabi. Objektivnost vprašalnika je bila v stopnji izvedbe zagotovljena tako, da je anketiranje potekalo elektronsko (individualno, brez prisotnosti raziskovalca) ter s prevladujočo izbiro vprašanj zaprtega tipa, ki omogočajo objektivno razbiranje odgovorov. V raziskovalnem vzorcu je sodelovalo 44 učiteljev razrednega pouka, 41 učiteljev predmetnega pouka in 66 srednješolskih učiteljev. Zaradi manjšega vzorca sodelujočih v anketiranju smo pri analizi podatkov uporabili metode deskriptivne statistike (frekvenčne distribucije, osnovna deskriptivna statistika), saj pogoji za metode posploševanja (inferenčne statistike) niso bili izpolnjeni.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali, da večina učiteljev razrednega pouka uporablja učbenik, ki so ga izbrali pod vplivom sodelavcev (86,4 %) ali zaradi vsebine (86,4 %). Ostali

pomembni dejavniki pri izboru učbenika pri učiteljih razrednega pouka so še vpliv ravnatelja ali strokovnega aktiva, uporabnost priloženega priročnika in cena učbenika. Najmanj učiteljev razrednega pouka pri izbiri učbenika upošteva morebitna priporočila učiteljev iz drugih osnovnih šol. Tudi učitelji predmetnega pouka učbenik pogosto izberejo zaradi njegove vsebine (92,9 %). Ostali dejavniki so jim pri izboru učbenika manj pomembni, saj jih manj kot polovica navaja vpliv videza učbenika, vpliv sodelavcev ter uporabnost priloženega priročnika. Tudi učitelji predmetnega pouka najredkeje izberejo učbenik zaradi vpliva učiteljev drugih šol. Tako kot pri učiteljih predmetnega pouka je tudi največ srednješolskih učiteljev izbralo učbenik večinoma zaradi njegove vsebine (74,2 %). Pri srednješolskih učiteljih so kot pomembni dejavniki izbora učbenikov prepoznani naslednji kriteriji: vpliv sodelavcev, videz učbenika in uporabnost priloženega priročnika. Prav tako pa tudi anketirani srednješolski učitelji najredkeje izberejo učbenik zaradi vpliva učiteljev drugih šol. Rezultati torej kažejo, da anketirani učitelji na vseh stopnjah – razredna in predmetna stopnja osnovne šole ter srednja šola – izbirajo učbenike predvsem zaradi njihove vsebine.

Ključne besede: učbenik, izbira, osnovna šola, srednja šola, učitelj

Pristop TOY for Inclusion kot učinkovit način doseganja socialne kohezije

Mateja Mlinar, *Pedagoški inštitut*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 12.30–12.50

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Kakovostni programi zgodnjega učenja so ključni temelj za uspešno otrokovo vseživljenjsko učenje, socialno integracijo, osebnostni razvoj ter kasneje zaposljivost (Evropska komisija, 2011, Communication from the Commission: Early Childhood Education and Care). Raziskave pa kažejo, da lahko že zelo zgodaj opazimo razlike med otroki, ki imajo možnost dostopa do kakovostnih programov zgodnjega učenja in tistimi, ki jim to ni omogočeno. Otroci priseljenci, migranti, Romi in druge manjšinske oz. marginalizirane skupine, stari od 0 do 6 let, se pogosto soočajo z izključenostjo iz vzgojno-izobraževalnih programov. To pa ima negativen vpliv na njihov razvoj, pravice in prihodnost (Unicef, 2008, The Childcare Transition). Otroci iz omenjenih ranljivih skupin predstavljajo več kot polovico otrok v različnih obdobjih zgodnjega otroštva in izobraževanja po vsej Evropi, zato je evropska socialna kohezija močno odvisna od uspešne integracije in inkluzije teh otrok (Brind idr., 2008). S tem zavedanjem so pripravili tudi strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020), ki omogoča oblikovanje dobrih praks na področju izobraževalne politike, zbiranja in razširjanja znanja ter spodbujanje reform izobraževalne politike na nacionalni in regionalni ravni. Zasnovan je tako, da zajema učenje v vseh kontekstih, tako formalnem, neformalnem in priložnostnem. V prispevku bomo predstavili pristop, ki smo ga zasnovali v Erasmus+ projektu TOY for Inclusion in poteka v dveh fazah od leta 2017. Naš cilj je preko vzpostavitve neformalnega prostora za družine povečati vključenost družin iz ranljivih skupin v

družbo, krepiti starševske kompetence in pripomoči k lažjemu prehodu otrok med različnimi učnimi okolji, predvsem od doma v vrtec in iz vrta v osnovno šolo. Obenem želimo izboljšati njihovo izkušnjo formalnega izobraževanja in učnega uspeha ter izboljšati ozaveščenost strokovnih delavcev o pomenu nediskriminatornega vedenja, ki vodi k boljši inkluziji otrok.

Metodologija:

V osmih evropskih državah, ki sodelujemo v projektu, smo vzpostavili 14 neformalnih prostorov za družine (v našem kontekstu jih imenujemo knjižnica igrač, ang. Play Hub), ki so namenjeni povezovanju, igri in učenju otrok ter različnih generacij večinske in manjšinskih skupnosti. Knjižnici igrač delujeta v Murski Soboti in Grosuplju, kjer živi večje število Romov in priseljencev. Pristop TOY for Inclusion sloni na medsektorskem povezovanju institucij in zavodov, ki se pri svojem delu srečujejo z družinami z mlajšimi otroki (strokovni delavci s področja vzgoje in izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, kulture). Predstavniki omenjenih institucij in predstavniki manjšin iz okolja so vključeni v lokalni akcijski tim (LAT), ki skupaj s Pedagoškim inštitutom in izbranim lokalnim koordinatorjem načrtuje, izvaja ter spremlja delovanje knjižnice igrač. Vse dejavnosti se načrtuje na podlagi potreb, ki smo jih v prvi fazi projekta zbrali z mapiranjem v vseh okoljih. Z namenom zagotavljanja kakovosti neformalnih prostorov za družine smo prilagodili orodje ECD QUAT (Early Childhood Development Quality Assessment Tool). S participativnim pristopom evalviramo tako mnenje deležnikov, ki sodelujejo pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti kot tudi mnenje obiskovalcev knjižnice igrač. Na podlagi teh zbranih informacij partnerji kvartalno pripravljamo poročila, ki služijo kot pregled dela in za načrtovanje nadaljnjih korakov.

Rezultati in ugotovitve:

Izkušnje v knjižnicah igrač in podatki, ki smo jih zbrali s poročili, kažejo pomembne rezultate. Ti so posledica kombinacije medsektorskega povezovanja, sodelovanja skupnosti in upoštevanja njenih potreb, medgeneracijskega učenja ter pozornosti, ki je namenjena različnosti, enakosti in inkluziji v programih zgodnjega učenja. V treh letih je 14 knjižnic igrač v osmih državah obiskalo 2000 staršev in starih staršev ter 4000 otrok. Med njimi je bilo 30 % otrok iz ranljivih skupin. 300 strokovnih delavcev je pripravilo preko 300 delavnic (dejavnosti, namenjene podpori staršem pri vzgoji, medgeneracijske, ustvarjalne in poučne delavnice). Doprinos projekta se vidi pri bolj intenzivnem medsektorskem povezovanju različnih deležnikov, ki se pri svojem delu srečujejo z družinami z mlajšimi otroki. Izboljšala se je izkušnja prehoda med različnimi učnimi okolji otrok iz ranljivih skupin, beležimo pa tudi krepitev starševskih kompetenc. Povečalo se je zaupanje manjšinskih skupnosti v lokalne storitve ter zaupanje med družinami z različnimi kulturnimi in etničnimi ozadji. Dodatno pripoznanje v skupnosti so dobili predstavniki manjšin, ki so vključeni v oblikovanje in vodenje knjižnice igrač.

Ključne besede: socialna vključenost, medsektorsko povezovanje, lokalni akcijski tim, knjižnica igrač, družine

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ko dijaki razvijajo učna gradiva z obogateno resničnostjo

Uroš Ocepek, *Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 12.00–12.30

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Trendi oblikovanja sodobnega učnega procesa stremijo k uresničevanju lastnosti konstruktivistične teorije o učenju, ki postavlja učenca v središče učnega procesa in hkrati predpostavlja, da učenec samostojno raziskuje in išče želene podatke ter z reševanjem nalog in učnih problemov gradi novo znanje [1]. Učitelj kot mentor dijaka usmerja z namigi in nasveti ter mu ponudi vire znanja, da doseže zastavljeni učni cilj [2, 3, 4]. Do raznovrstnih virov znanja znotraj konstruktivističnega učnega okolja pa lahko učenec pride tudi s pomočjo IKT. Uporaba IKT v izobraževanju ni več orientirana le na uporabo računalnika, ampak zaobjema vse različne naprave, ki lahko obogatijo pedagoški proces. Na področju pametnih naprav je tako v razcvetu razvoj razširjene/obogatene resničnosti (angl. Augmented reality) – tudi na področju izobraževanja [5, 6]. Obogatena resničnost je tehnologija, ki nam z dodatnimi (navideznimi) grafičnimi sloji/elementi nadgradi realnosti, ki jo vidimo [5]. Na slovenskem izobraževalnem področju pa na žalost zaznavamo pomanjkanje didaktičnih/učnih pripomočkov/aplikacij, ki bi temeljili na obogateni resničnosti. Zato smo skupaj z dijaki oblikovali lastna AR-učna gradiva s področja slovenščine, matematike, zgodovine in umetnosti.

Metodologija:

Na šoli imamo že 5. šolsko leto dijaško razvojno računalniško skupino ComLab, v kateri so dijaki, ki presegajo pričakovane učne cilje programa tehnik računalništva. Skupina je ciljno naravnana, njeno delovanje pa se spogleduje z agilnim pristopom razvijanja računalniške programske opreme [7] vzporedno z udejanjanjem lastnosti konstruktivistične teorije o učenju [2]. Dijaki namreč prejmejo zadržitev (končni cilj), ki jo morajo opraviti. Pri tem pa sami raziskujejo sodobne tehnologije in ob podpori mentorja cilj tudi dosežejo. Poleg običajnega razvoja spletnih in programskih aplikacij nekateri dijaki znotraj razvojne skupine razvijajo obogateno resničnost (AR). Namen predstavljene aktivnosti, ki je bila sofinancirana s strani projekta RaST, ni samo spoznati novo/sodobno tehnologijo, ampak tudi povezati tehniško znanje z drugimi področji. S tem udeležencem (dijakom) pokažemo, da projektne naloge niso samo ozko orientirane na reševanje računalniških problemov, ampak je ključno, da računalniško znanje uporabimo tudi na drugih področjih – s tem pa povečamo motivacijo pri spoznavanju/učenju drugih učnih predmetov. Poleg vsega naštetega pa je bil cilj projekta tudi timsko delo, saj so si naloge razdeli in v soodvisnosti spoznavali/razvijali lastne rešitve. Potek izdelave je med drugim temeljil na tedenskih kalibracijskih sestankih z mentorjem, na katerih so udeleženci reflektirali do sedaj opravljeno delo. Hkrati pa so lahko postavili vprašanja.

Rezultati in ugotovitve:

V začetku opravljanja aktivnosti smo izbrali 7 dijakov, za katere smo izdelali individualni načrt dela. Dijaki so bili izbrani glede na predhodne šolske in obšolske aktivnosti s posebnim poudarkom na izkazovanju preseganja učnih ciljev na področju programiranja. Izbrani dijaki so prejeli natančna navodila, kaj je njihov končni cilj. 7 dijakov je bilo razdeljenih v manjše projekte, in sicer: (a) AR-učna gradiva pri slovenščini – 1 dijak, (b) AR-učna gradiva pri matematiki – 1 dijak, (c) AR-učna gradiva pri zgodovini/geografiji – 2 dijaka, (d) AR-učna gradiva pri umetnosti – 1 dijak, (e) priprava platforme za AR-učna gradiva – dva dijaka. Do tega trenutka smo oblikovali preprosta gradiva za slovenščino (vizualizacija slovenske himne), računalniško oblikovanje (novoletne AR-voščilnice), matematiko (AR-geometrijske naloge) in zgodovino (bronasta najdišča v občini Zagorje ob Savi). Vsa do sedaj narejena gradiva so prototipne izvedbe, ki jih bomo v nadaljevanju nadgradili in naredili dodatne. S projektom smo pokazali, da lahko s spodbujanjem raziskovanja pripeljemo do točke, na kateri dijaki ne dosežajo samo predvidenih učnih ciljev, ampak jih v nekaterih delih celo presegajo. Rimski filozof Seneka namreč pravi: »Spodbude prihajajo od zunaj, spoznanja od znotraj, a le, ko oboje sovpade, dobimo razvoj.«

Ključne besede: obogatena resničnost, timsko delo, inovativna rešitev, sodelovalno delo, projektno delo

Metakognitivna regulacija s prijemi novih tehnologij: metodološke kontekstualizacije in doprinos ustreznih rezultatov

Miha Cojhter, Erik Kapfer, *Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 14.00–14.30

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Pri učencih vseh starosti se opaža upad koncentracije, fine motorike, neustreznost kontekstnega povezovanja in nezainteresiranost za znanstvene vede, kar so bili vzroki razvoja interaktivne učilnice Vzorčno mesto. Pasivnost in togost učenja po uveljavljenih metodah dela ne doprinesejo več učinkovite uporabe znanja. Z doprinosom digitalne transformacije v šolski sistem in izboljšanje že obstoječih metod dela bi lahko izboljšali stanje izobraževanja in ga posodobili. Za namene učinkovitejše uporabe in kroženja znanja med različnimi deležniki smo kot metodo uporabili Quintuple Helix Innovation model, da omogočimo dostop in plemenitenje znanja z namenom vseživljenjskega učenja. V našem okolju se učenci srečajo s sodobno znanostjo in tehnologijo, razvijajo sposobnost učenja in vztrajnosti, organizirajo lastno učenje, vključno z učinkovito porabo časa in informacij. Namen naše raziskave je poiskati in optimizirati začetno točko učenja ter določiti težavnost vertikalnega izobraževanja. Poskušamo razdreti primarno arhitekturo in mehaniko učenja ter na novo definirati prostor, metode učenja in potek razumevanja učnih vsebin. Zasnovali smo "open space", v katerega lahko učinkovito umestimo nove

metode in tehnologije kot vmesnike in orodja za različne načine izobraževanja. Način načrtovanja, izvedbe, preverbe in ukrepi postavitve (Plan-Do-Check-Act) so orodja, ki omogočajo stalno izboljševanje razumevanja učne snovi in s tem krepijo učenčevu predvidevanje, aktivno spremljanje, nadzorovanje in ocenjevanje kognicije dane učne snovi. V namen raziskave izdelujemo učne postavitve, kjer se učenci učijo snov, ki je primerna tudi za srednje šole. Namen postavitve, vrednotenja in raziskovanja je iskanje novih metodoloških prijemov, ki so sorazmerni z učenčevim pogledom na trenutni razvoj tehnologije. Raziskava aktivno spremlja potek raziskovanja učencev ter neprestano išče nove načine in poti, kako posodabljati taksonomijo učenja in izboljšati razumevanje zapletenih učnih snovi.

Metodologija:

Metodologijo in pripravo učnega načrta zasnujemo glede na temo postavitve z vključevanjem optimalne uporabe tehnologije kot vmesnik ali učni pripomoček. Poslužujemo se aktivnih interaktivnih izobraževalnih metod, kjer učenec pridobiva znanje s svojim lastnim raziskovanjem in reševanjem učnih problemov. Metodologije, ki jih najpogosteje uporabljamo, so: problemsko učenje, učenje s pomočjo vključevanja praktičnih izkušenj, medpredmetno povezovanje, metode projekcije, projektno učenje, fleksibilno učenje, učenje s pomočjo raziskovanja, interaktivni pregled snovi med raziskovanjem in učnim procesom ter skupinsko aktivno učenje. Ob tem razvijajo kompetenco izbire in odločanja in so bolj motivirani. V skladu z učno snovjo si izbirajo svoj tempo ter spoštujejo razlike med posamezniki, povečujejo zaupanje in pobudo pri učenju. Glede na tematiko učne postavitve velikokrat vključujemo metodo pridobivanja rezultatov, reševanje problemov, jigsaw metodo, metodo brainstorming, metodo opazovanja in zaznavanja, metodo mešanja starostnih skupin in igro vlog. Analiza učne poti učenca poleg učenja snovi vključuje tudi kognitivno, afektivno in psihomotorično področje. Vse metode podkrepimo z novimi tehnologijami, kot so VR, AR, mapping, ter vzpostavimo interaktivnost preko različnih vmesnikov, kot so: roboti, senzorji, strojni vid, video in zvočne projekcije. Pot do osvojitve znanja učencev je nekakšen »Dijkstrov algoritem« s požrešno metodo, kjer učenci gradijo znanje korak za korakom.

Rezultati in ugotovitve:

Po ugotovljenih vse večjih razmakih med učiteljevim poučevanjem in učenčevim dojetjem snovi smo v 30 mesecih vrednotenja 20.000 učencev iz celotne Slovenije ter iskanja "Sweet spot-a" v izobraževanju prišli do rezultata, ki ga je naša hipoteza predpostavljala. Razumevanje, dojetje, učenje in motivacija učenca je tudi pogojena s tehnologijo, ki jo uporablja. Ugotovili smo, da nove tehnologije kot orodje za ali pri učenju učence motivira, hkrati pa jim ponuja tehnologijo, ki jim je znana iz vsakodnevnega življenja. Z uporabo novih tehnologij so izgubili strah pred učenjem, zmanjšal se je individualizem, povečala se je samozavest manj uspešnih učencev in se ob tem ustvarila skupinska, sodelovalna namera za doseg ciljev. Učenci imajo poleg naštetega oprijem in varnost. Rokovanje s tehnologijo jim omogoča hitrejše, natančnejše in njim prilagojeno učenje kompleksnejših učnih snovi. Preko novih tehnologij so lažje povezovali različne asociacije, razvijali vizualnost, se urili v IKT pismenosti, razvijali kritično razmišljanje, inovativno iskali rešitve in razvijali tudi

vrsto mehkih veščin. Širjenje in uporaba rezultatov zagotavljata boljše razumevanje nadaljne učne poti. Preko njim znanih orodij smo prišli do spoznanja, da lahko učenci že v prvi triadi predelajo in razumejo snov 9. razreda (primer: učenci prvega razreda so na koncu postavitve Vojne sveta – Prva svetovna vojna razumeli vzroke, posledice, začetek in konec ter spoznali življenje v času vojne).

Ključne besede: IKT, reševanje problemov, kognitivno učenje, interaktivna izkušnja, strukturirano učenje, metakognicija, mehke veščine

Vpliv ERASMUS+ projekta na uporabo digitalnih orodij pri pouku

Nina Štramec, *Osnovna šola Draga Kobala Maribor*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 14.30-15.00

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Za doseganje ciljev na področju izobraževanja sta Evropski parlament in Svet Evropske unije (2006) določila osem ključnih kompetenc, znotraj katerih je tudi digitalna pismenost (Carretero, Vuorikari, Punie, 2017, Redecker, 2018). Za uspeh v današnji družbi, bogati z informacijami in znanjem, morajo učenci in učitelji učinkovito uporabljati tehnologijo, saj se tako zagotovi izbira raznovrstnih in učinkovitih metod učenja in poučevanja ob upoštevanju posameznikovih potreb, zahtev in posebnih zmožnosti. Razvijanje digitalne pismenosti, ki je ena od ključnih kompetenc za učenje (Evropska spletna platforma za šolsko izobraževanje), spodbuja učitelje k izboljšanju načina učenja v razredu z interaktivnimi in dinamičnimi viri, ki jih nudi uporaba IKT, hkrati pa zagotavlja večjo motiviranost ter bogatejšo izkušnjo učenja za učence (Brečko, Vehovar, 2008). Na naši šoli smo izvedli projekt Erasmus+ K1, mobilnost osebja, kjer smo si zastavili cilj razvoj digitalnih kompetenc učiteljev. Namen projekta, ki se je začel leta 2016 in zaključil leta 2018, je bil dvigniti kvaliteto ter vnesti spremembe v izvajanje VIZ procesa, ki sledi sodobnim evropskim trendom za razvijanje digitalnih kompetenc učiteljev preko spremljanja dobrih praks. Evropska mobilnost nam je ponudila priložnost slediti sodobnim evropskim učnim trendom na področju uporabe IKT, spletnih in drugih orodij, sodobnih pristopov in metod izvajanja VIZ procesa, ki razvija digitalne kompetence učiteljev in posledično učencev (Erasmus+). Udeležili smo se strukturiranih tečajev v Barceloni, kjer smo spoznali nova digitalna orodja. Vsi udeleženci mobilnosti smo pridobljena znanja predstavili ter jih v obliki delavnic prenesli pedagoškim delavcem naše šole. Vseživljenjsko učenje nas postavlja pred nove izzive. Namen te raziskave je bilo ugotoviti, kako se je zaradi izobraževanja pedagoških delavcev povečala uporaba digitalnih orodij in kakšen je bil vpliv projekta Erasmus+ na pedagoške prakse učiteljev naše šole.

Metodologija:

Po izpeljani mobilnosti projektne skupine smo izvedli izobraževanje za pedagoške delavce naše šole. Predhodno smo jim razdelili vprašalnike, s pomočjo katerih smo ugotavljali njihovo poznavanje spletnih orodij Quizizz, Kahoot, Padlet in StudyStack.

Tako smo pridobili posnetek stanja, ki nam je pomagal pri nadaljnem načrtovanju aktivnosti za pedagoške delavce naše šole. Uporabo spletnih orodij smo predstavili v obliki vzorčnih ur, kjer so udeleženci hospitacij lahko v praksi opazovali njihovo uporabo. Projektna skupina je nato pred pričetkom šolskega leta 2017/18 pripravila izobraževanja v obliki delavnic za pedagoške delavce, kjer smo jih učili konkretne uporabe vseh omenjenih orodij. V prihodnjih dveh šolskih letih so učitelji digitalna orodja vključevali v pouk. Ob koncu šolskega leta 2018/19 so pedagoški delavci rešili vprašalnik, s katerim smo dobili povratno informacijo o poznavanju in uporabi že omenjenih ter tudi novih digitalnih orodij pri pouku.

Rezultati in ugotovitve:

Na vprašalnike pred izvedbo izobraževanja je odgovorilo 49 pedagoških delavcev. Rezultati poznavanja digitalnih orodij so pokazali, da je Quizizz poznal 1, Kahoot 3, orodij Padlet in StudyStack pa ni poznal nihče. Zanimanje za izobraževanje o predstavljenih digitalnih orodjih na vzorčnih urah je bilo veliko. Izobraževalnih delavnic se je udeležilo 46 pedagoških delavcev. V manjših skupinah so se naučili uporabljati posamezna orodja, pripravljati material in pričeli z načrtovanjem vnašanja posameznih orodij v pouk. Po dveh letih uporabe orodij je na ponovnem anketiranju avgusta 2019 odgovarjalo 41 pedagoških delavcev; med njimi jih je 22 uporabljalo Quizizz, 6 Kahoot in StudyStack, 11 Padlet, 12 pa tudi druga digitalna orodja. Uporabnost orodij so učitelji videli v večji učni motivaciji, pri usvajanju, utrjevanju, preverjanju in ocenjevanju znanja, ob načelih formativnega spremljanja pouka v pridobivanju kvalitetnih povratnih informacij o znanju in napredku učencev. Zaznavali so prednosti na področju popestritve pouka, sodelovalnega učenja, razširjenih učnih strategijah ter izboljševanju digitalne pismenosti učencev. Če povzamemo rezultate raziskave, lahko zaključimo, da se je uporaba digitalnih orodij Quizizz, Kahoot, Padlet in StudyStack zelo povečala. Orodja so postala stalnica pri vključevanju sodobnih metod poučevanja. Erasmus+ projekt ter aktivnosti znotraj njega so tako imeli zelo dolgoročen vpliv in pozitivne učinke na pedagoško prakso.

Ključne besede: Erasmus+, IKT, digitalne kompetence, digitalno orodje, sodobne metode poučevanja

ApprenticeTrack kot učinkovito IKT-orodje za vodenje, spremljanje in merjenje praktičnega izobraževanja

Andreja Bizjak, Jasmina Poličnik, *Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 15.00–15.30

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Višje strokovne šole so v času pandemije COVID-19 in zaradi izzivov, povezanih z njo, temeljito prilagodile izobraževalni proces ter za uspešno izvedbo študija uvedle redno uporabo digitalnih orodij. Da bi Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije (v nadaljevanju Skupnost VSS) podala skupna priporočila, je po vzoru ŠOS

izvedla anketno raziskavo med študenti, s katero je ugotavljala raven zadovoljstva študentov s študijem na daljavo. Anketna vprašanja so bila zaradi primerljivosti podatkov z visokošolskim prostorom ohranjena, ugotovitve pa javno objavljene. V raziskavi je sodelovalo 1.177 višješolskih študentov, kar predstavlja reprezentativen vzorec (11,47 %). V prispevku bodo predstavljene ugotovitve izvedene analize in predlogi za uspešno izobraževanje na daljavo ter soočanje z novo realnostjo kot posledico pandemije COVID-19 ali podobnih izrednih razmer. Z namenom digitalizacije izobraževalnega procesa, kar se je v času pandemije izkazalo kot ključno, Skupnost VSS znotraj projekta Apprentice Track vzpostavlja celovit sistem za vodenje, spremljanje in merjenje praktičnega izobraževanja (v nadaljevanju PRI). PRI študentom zagotavlja specifično študijsko izkušnjo, temelječo na izkustvenem učenju v realnem delovnem okolju, vključujoč iskanje rešitev na osnovi konkretnih izzivov. Proces PRI v odnos predavatelja in študenta vključuje tretjega deležnika, in sicer mentorja iz gospodarstva, hkrati pa tovrsten način izobraževanja poteka izven ustaljenih izobraževalnih okolij, kot so predavalnice oz. laboratoriji. Ustrezno digitalno orodje za učinkovito vodenje, sledenje in merjenje PRI doslej še ni bilo razvito, zato je pomen IKT-rešitve ApprenticeTrack znotraj strokovnega izobraževanja v slovenskem prostoru toliko večji. V času pandemije COVID-19 in tudi že pred njo je raziskovalno delo na področju IKT v vzgoji in izobraževanju bilo namenjeno namreč razvoju digitalnih orodij za podporo akademskemu izobraževanju oz. prenosu teoretičnih znanj.

Metodologija:

Po izvedeni primerjalni analizi različnih rešitev za vodenje, spremljanje in merjenje PRI v mednarodnem prostoru je konzorcij projektnih partnerjev v dveh fazah izvedel anketno in terensko raziskavo o sodelovanju VSS s podjetji pri izvajanju PRI, o ciljnih PRI in zahtevah ključnih deležnikov, v katerih je sodelovalo skupaj 62 predstavnikov podjetij, VSS in študentov. Na osnovi njihovih povratnih informacij so bili oblikovani kriteriji in kazalniki merljivosti na področju PRI, ki jih lahko digitaliziramo in spremljamo. Konzorcij je opravil strokovni pregled akademskih člankov ter nacionalnih standardov in poročil, ki predlagajo sistemske rešitve za upravljanje PRI ter jih smiselno vključil v končni sklop meril, opredeljenih za spremljanje in merjenje PRI, kakor tudi kazalnikov kakovosti. Pred njihovo objavo so bili imenovani trije neodvisni recenzenti z namenom zagotavljanja splošne veljavnosti definiranih kriterijev. Nadaljnja mednarodna anketna raziskava, vključujoč 43 mentorjev iz podjetij, je omogočila opredelitev ključnih področij, na katerih mentorji pogrešajo več znanja in strokovne podpore. Tako so snovalci prototipa ApprenticeTrack v še večji meri prilagodili funkcionalnosti dejanskim potrebam bodočih uporabnikov, da jim bo spletno orodje v pomoč tako v običajnih kot tudi v kriznih razmerah, ki zahtevajo izvedbo izobraževanja na daljavo.

Rezultati in ugotovitve:

ApprenticeTrack kot spletno orodje za zagotavljanje kakovostne izvedbe PRI pomeni inovacijo na področju IKT v vzgoji in izobraževanju. Pomembno prispeva k dvigu digitalnih kompetenc tako študentov kot predavateljev in mentorjev v podjetjih. Na sistemski ravni zagotavlja transparentne in primerljive podatke med različnimi

evropskimi državami, kar podpira razvoj kakovosti praktičnega izobraževanja in na delu temelječega učenja. Raba enotnega spletnega orodja za vodenje, spremljanje in merjenje PRI vzpodbuja povezovanje med višješolskimi strokovnimi institucijami in gospodarstvom na lokalni, regionalni in mednarodni ravni. V prispevku bodo podrobneje predstavljene posamezne funkcionalnosti IKT-orodja, razvite na osnovi potreb bodočih uporabnikov in njihovih povratnih informacij, pridobljenih skozi navedene raziskave, ki omogočajo in poenostavljajo vodenje, spremljanje in merjenje PRI na daljavo. V času pandemije COVID-19, ki je od VŠŠ terjala temeljit razmislek o potencialnih možnostih izvedbe študija na daljavo tudi v prihodnje, delno ali za tuje študente na primer v celoti, je bila po vzoru ŠOS izvedena zgoraj omenjena anketna raziskava med višješolskimi študenti o zadovoljstvu z izobraževalnim procesom preko spleta. V prispevku bodo povzeti odgovori študentov in njihovi predlogi, še zlasti pa so zanimivi rezultati primerjalne analize slovenskega višješolskega strokovnega in visokošolskega prostora v zvezi s prilagoditvijo študijskega procesa v času izrednih razmer.

Ključne besede: upravljanje praktičnega izobraževanja, praktično izobraževanje, IKT v vzgoji in izobraževanju, kriteriji kakovosti, študij na daljavo

Sekcija: Izobraževalne politike

Slovenske izseljenke, izseljenci (1945–1991) v Nemčijo, Bosno in Hercegovino, na Švedsko: primerjava štirih življenjskih zgodb

Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: Izobraževalne politike

Ozadje in namen:

V drugi polovici 20. stoletja je bila Slovenija, tako kot je na začetku 21. stoletja, dežela izseljevanja in priseljevanja. Članek prikazuje štiri osebne izkušnje izseljevanja iz Slovenije oz. Jugoslavije v tri države in jih umešča v dosedanje raziskovanje migracijskih tokov iz Slovenije (oz. Jugoslavije) v izbrane države (v Nemčijo, Bosno in Hercegovino, na Švedsko). Namen prispevka je osvetliti osebne življenjske izkušnje slovenskih izseljencev ter predlagati, da bi v slovenske učne načrte uvrstili več vedenja o Slovencih kot ekonomskih migrantih, prebežnikih v drugi polovici 20. stoletja. Cilj je ozaveščanje migracijskih procesov kot stalnega družbenega pojava - od vrtcev do univerzitetenga izobraževanja - s predlogi, da pedagoške delavke, delavci spodbudijo svoje učence, dijake, starše varovancev v vrtcih k raziskovanju migracij znotraj svojih družin ter njihovi predstavitvi znotraj vzgojno-izobraževalnih procesov.

Metodologija:

Kvalitativna raziskava, kombinacija življenjske zgodbe in polstrukturiranega intervjuja.

Rezultati in ugotovitve:

Vzroki za prebežništvo in (navidezno) ekonomsko migracijo so kompleksni in različni, prav tako izhodišča v izvorni državi in možnosti za vključevanje v ciljni državi. Nekateri so ustanovili slovenska društva ali bili v njih dejavni, pošiljali otroke k dopolnilnemu pouku slovenščine, drugi ne. Kot kaže življenjska zgodba Slovenca iz Ilirske Bistrice na Švedsko, vzrok za prebežništvo po drugi svetovni vojni iz Jugoslavije ni bilo nujno nasprotovanje političnemu režimu. Čeprav je prišel na Švedsko kot nezakoniti prebežnik, je bil takoj vključen v usposabljanje in se zaposlil. Notranja selitev v Bosno in Hercegovino znotraj nekdanje skupne države Jugoslavije ni bila nič posebnega, pripoveduje življenjska zgodba drugega izseljenca, ki je iz Kočevja v Sarajevo odšel v srednjo šolo, kasneje pa je službeno potoval v številne države, ki so bile del Gibanja neuvrščenih (samo v Egipt je bil kot radiointernist napoten 27x). V prispevku bosta predstavljeni še dve življenjski zgodbi iz Nemčije. V prvem primeru je šlo za pomoč pri varovanju otroka v okviru že obstoječe družinske mreže. Začasna izselitev je prerasla v stalno, tako kot večina drugih, izseljenka iz Posočja je ostala v Nemčiji. V drugem primeru je izseljenka sledila svojemu možu, ki je bil nekaj mesecev pred njo napoten iz Sevnice v okviru podpisanega sporazuma o

zaposlovanja in načrtno strukturirane mreže zaposlovanja med Jugoslavijo in Nemčijo.

Ključne besede: Slovenci v Nemčiji, Slovenci na Švedskem, Slovenci v Bosni in Hercegovini, druga polovica 20. stoletja, ekonomski migranti

Fluidne identitete – študija primera šole s slovenskim učnim jezikom v Romjanu (Italija)

Maja Melinc Mlekuž, *Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), Trst*, Federico Tenca Montini, *Univerza v Trstu, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 12.00–12.30

Sekcija: Izobraževalne politike

Ozadje in namen:

Ozadje in namen:

Šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji v zadnjih tridesetih letih doživljajo pomembne spremembe v narodnostni in jezikovni sestavi šolajoče populacije. Povečan vpis otrok iz neslovenskih oz. italijansko govorečih družin je na eni strani slovenski skupnosti v Italiji prinesel priložnost za povečanje števila govorcev slovenščine in poznavalcev slovenske kulture v Italiji ter številčno polnejše razrede slovenskih šol, hkrati pa tudi didaktično-metodične izzive, kako te otroke uspešno vključiti v vzgojno-izobraževalni sistem, da bodo v skladu s kognitivnimi zmožnostmi jezikovno napredovali in bili v sicer jezikovno heterogenem razredu po znanju slovenščine primerljivi s sošolci iz slovensko govorečih družin (Melinc Mlekuž 2019). V tem času se je povečala tudi stopnja medkulturnih odnosov in integracije slovenske narodne skupnosti z večinskim prebivalstvom, o čemer pričajo številne raziskave (Bogatec 2008; Grgič 2017; Pertot in Kosic 2014; Vidau 2018). Pregled literature o identitetnih opredelitvah mladih (Bogatec 2014; Pertot in Kosic 2014; Vidau 2018), ki se šolajo v slovenskem jeziku v Italiji, kaže, da so posledice kulturne in jezikovne ekskluzivnosti med narodoma sicer še občutene, vendar se medkulturni odnosi s širjenjem znanja o slovenski narodni skupnosti med večinskim prebivalstvom izboljšujejo. Pogojene kulturne in jezikovne zamejitve so danes prestopne, spremenjeno pa je tudi družbeno-politično okolje. Študija primera Osnovne šole Ljubke Šorli v Romjanu, kjer veliko otrok prihaja iz italijansko govorečih družin, želi osvetliti zgodovinsko in sociološko ozadje, vzgibe za vpis v slovensko šolo, zadovoljstvo z vzgojno-izobraževalnim programom, uspešnost učencev v primerjavi s sovrstniki iz slovensko govorečih družin in odzive širše skupnosti na slovensko šolo. Raziskava skuša odgovoriti tudi na vprašanje, ali je italijansko govorečim družinam v pedagoškem procesu nudena dovolj strokovna pedagoška opora, da se bo trend zanimanja za slovenske še nadaljeval.

Metodologija:

Glavnina izsledkov, poleg analize znanstvene in strokovne literature, izhaja iz empirične raziskave med starši otrok, ki so vpisani na Osnovno šolo Ljubke Šorli v

Romjanu, ter starši otrok, ki od tam nadaljujejo šolanje na prvostopenjski srednji šoli v Doberdobju. Strukturirane vprašalnike z zaprtimi in polzaprtimi vprašanji so starši izpolnili v januarju in februarju 2020, v marcu 2020 pa so bili z nekaterimi opravljeni tudi poglobljeni intervjuji po telefonu oz. Skypu. Izsledke raziskave dopolnjujejo intervjuji s petnajstimi učitelji in profesorji OŠ Ljubke Šorli v Romjanu in prvostopenjske srednje šole v Doberdobju, kamor se vpišejo učenci iz Romjana, ki želijo nadaljevati šolanje v slovenskem jeziku. Intervjuji mdr. obravnavajo tudi razlike v jezikovni zmožnosti otrok iz večinoma italijanskih družin v primerjavi s sovrstniki iz mešanih oz. slovensko govorečih družin.

Rezultati in ugotovitve:

Raziskava s križanjem in primerjanjem rezultatov, ki so bili zbrani s strukturiranim vprašalnikom in poglobljenimi intervjuji s starši učencev in učitelji, predstavlja pomemben prikaz vpliva manjšinskega šolstva na postimperialnem območju, katerega prvotno mešano prebivalstvo je bilo po koncu druge svetovne vojne poitalijančeno. Iz izsledkov je razvidno, da je vpis otrok v slovenske šole spodbudil družine k večji vključenosti v mrežo slovenske skupnosti in poznavanju slovenske manjšine v Italiji nasploh. Šolanje otroka v slovenskem jeziku je k učenju, med Italijani praviloma težke slovenščine, spodbudilo tudi ostale družinske člane, mnogi so se naučili osnov slovenskega jezika. Raziskava osvetljuje kompleksno prepletenost družinske izobrazbene ravni, zgodovinsko dediščino in nacionalne stereotipe pri določanju izida šolanja v drugem oz. tujem jeziku in vključevanju pripadnikov večine v mreže manjšinske skupnosti.

Ključne besede: slovenska šola v Italiji, manjšinske šole, medkulturni odnosi, večjezičnost, pouk slovenščine

Sporazumevalna zmožnost v slovenščini pri učencih v dvojezični šoli na avstrijskem Koroškem

Jasmina Delič, *Osnovna šola Franja Goloba Prevalje*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 12.30–13.00

Sekcija: Izobraževalne politike

Ozadje in namen:

Predstavila bom svoje znanstveno delo iz leta 2018, ki predstavlja magistrsko nalogo podiplomskega študija Poučevanje na razredni stopnji na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in obravnava tematiko poučevanja slovenščine kot drugega jezika na avstrijskem Koroškem. V svojem delu bom predstavila način dela z učenci, ki obiskujejo dvojezično šolo na avstrijskem Koroškem. Glavni cilj dela je bil doseči napredek v sporazumevalni zmožnosti v slovenskem knjižnem jeziku, pri učencih, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. V teoretičnem delu bom predstavila sporazumevalno zmožnost in razvijanje sporazumevalne zmožnosti pri pouku, usvajanje in učenje jezika, dvojezičnost, diferenciacijo dela ter dejavnike, ki vplivajo na učenje in jih pri svojem delu učitelj mora upoštevati. Predstavila bom tudi različne metode in oblike dela, ki jih je dobro poznati in pri delu vključevati ter jezikovni

transfer, ki je pri učenju jezika lahko pozitiven ali negativen. V empiričnem delu je predstavljen diferenciran načrt dela za poučevanje slovenščine, ki sem ga izvedla kot jezikovna asistentka z učenci, katerih prvi jezik ni slovenščina. Z akcijsko raziskavo bom prikazala didaktični pristop poučevanja slovenščine kot drugega jezika, ki je lahko uporaben ne samo pri poučevanju na dvojezičnih šolah, temveč tudi pri nas, pri poučevanju učencev, ki jim slovenščina ni prvi jezik.

Metodologija:

Pri raziskavi sem uporabila kvalitativni raziskovalni pristop, in sicer akcijsko raziskavo. Udeleženi so bili učenci, katerih prvi jezik ni slovenščina. Za zbiranje podatkov sem uporabila tehniko analize dokumentov. Podatke sem zbirala s pisnim in ustnim preizkusom znanja. S prvim pisnim preizkusom znanja sem preverila predznanje učencev. Sledili sta dve uri frontalne obravnave učne snovi in drugo pisno preverjanje znanja. Želela sem ugotoviti, kaj in koliko so se učenci naučili pri frontalni obliki dela. Rezultate sem analizirala in pripravila načrt za nadaljnje delo - diferencirano delo v manjših skupinah. Pred izvedbo diferenciranega dela z učenci sem izvedla prvo ustno preverjanje znanja in preverila predznanje. Na koncu raziskave sem izvedla še tretji pisni preizkus znanja in drugi ustni preizkus znanja. Rezultate vseh preverjanj znanj sem analizirala ter primerjala. Želela sem ugotoviti napredek učencev in ustreznost izbranega poučevanja. Po vsakem izvedenem srečanju z učenci sem naredila analizo, kako je delo potekalo, kakšni so bili odzivi učencev in kakšne so bile težave, da bi jih lahko odpravila na naslednjih srečanjih. Prav tako sem za vsakega učenca naredila natančno analizo njegovih preizkusov znanja in analizo napredka.

Rezultati in ugotovitve:

Raziskava je pokazala, da lahko z diferenciranim načinom dela v dvojezičnem razredu pozitivno vplivamo na razvoj sporazumevalne zmožnosti v slovenščini pri učencih, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Učitelj lahko s skrbno načrtovanjem in diferenciranim delom v manjših skupinah vpliva na napredek znanja pri posameznem učencu. Poznati mora značilnosti učencev, analizirati njihovo znanje in pripraviti načrt za nadaljnje delo. Svoje delo in napredek učencev mora sproti analizirati in prilagajati načrt. Za učinkovito delo je pomembna tudi izbira metod dela. V raziskavi sem ugotovila, da sta pri učenju in usvajanju jezika primerni metodi dela didaktična igra in delo s konkretnim materialom. Obe metodi sta v učencih vzbudili zanimanje in motivacijo za učenje. Prav tako sta omogočili napredek vsem učencem. Učitelj mora poskrbeti, da so učenci aktivni udeleženci učnega procesa. Pri učenju slovenščine kot drugega jezika je dobro, da učitelj prepozna pozitivni in negativni transfer prvega jezika na drugi jezik. Izkoristiti mora pozitivni transfer in podobnosti jezika v prid znanja učencev, negativni transfer pa načrtno odpravljati. Zelo pomembno je tudi, da zna učitelj učencem približati jezik in jih motivirati za učenje. Z učenci mora razviti odnos, v katerem se učenci počutijo varne, sproščene, uspešne in se ne bojijo narediti napak.

Ključne besede: dvojezični pouk na avstrijskem Koroškem, slovenščina kot drugi jezik, sporazumevalna zmožnost v slovenščini, jezikovni asistent, diferenciacija

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Izvajanje spletnega medvrstniškega nasilja: dejavniki besedilnega in vizualnega nasilja v osnovni ter srednji šoli

Igor Peras, *Pedagoški inštitut*, Tina Pivec, *Pedagoški inštitut*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Izvajanje spletnega medvrstniškega nasilja predstavlja premik medvrstniškega nasilja na splet. Nasilje se izvaja namerno in se ponavlja, med spletnim nasilnežem, ki nasilje izvaja in spletno žrtvijo, ki nasilje doživlja, pa je prisotna neenakost v porazdelitvi moči. Spletni nasilnež lahko nasilje izvaja na daljavo, 24 ur dnevno, anonimno, v daljših časovnih obdobjih in v pričo mnogih opazovalcev. Izvaja se preko mobilnih telefonov, računalnikov in tabličnih računalnikov, kar omogoča ločevanje izvajanja nasilja na dve dimenziji: besedilno (npr. pošiljanje sporočila z namenom grožnje) in vizualno (npr. pošiljanje videoposnetka z namenom osramotitve) (Griezel, Finger, Bodkin-Andrews, Craven in Yeung, 2012). Nasilje je težko odkriti (Chao in Yu, 2017), kar nas vodi k preučevanju in razumevanju dejavnikov, ki so bodisi dejavniki tveganja bodisi varovalni dejavniki. V pričujoč prispevek vključujemo dejavnike, ki se povezujejo z izvajanjem spletnega medvrstniškega nasilja. Dosedanje ugotovitve kažejo, da je za izvajalce spletnega medvrstniškega nasilja značilno, da tudi sami doživljajo spletno nasilje (spletno viktimizacijo) (Kowalski, Giumetti, Schroeder in Lattanner, 2014) in da jim primanjkuje empatije v odnosu do drugih (Brewer in Kerslake, 2015; Guo, 2016). Z izvajanjem spletnega medvrstniškega nasilja je povezano izražanje jeze (Aricak in Ozbay, 2016), nenazadnje, pa so z nasiljem povezani tudi vrstniški odnosi, saj spletni nasilneži poročajo o nižji zaznani opori s strani vrstnikov (Calvete, Orue, Estevez, Villardon in Padilla, 2010) in se zaznavajo kot bolj priljubljeni med vrstniki (Peras, 2019). V skladu z omenjenimi ugotovitvami je namen prispevka preučiti dejavnike izvajanja besedilnega in vizualnega spletnega medvrstniškega nasilja. Podrobneje pa nas zaradi značilnosti zbranega vzorca zanima, če se dejavniki razlikujejo glede na učence višjih razredov osnovne šole in srednje šole, saj dosedanje ugotovitve predvidevajo starostne razlike (Kowalski idr., 2019).

Metodologija:

Uporabljeni so podatki zbrani v raziskavi spletnega medvrstniškega nasilja izvedeni na Oddelku za psihologijo Univerze v Mariboru. V analize je vključenih 695 učencev višjih razredov osnovnih šol, starih med 13 in 15 let ($M = 13,95$, $SD = 0,69$) in 1226 učencev srednjih šol, starih med 15 in 19 let ($M = 16,42$, $SD = 1,00$). V analizah smo uporabili Revidiran vprašalnik medvrstniških odnosov (RAPRI-BT, Griezel idr., 2012) za merjenje izvajanja besedilnega in vizualnega spletnega medvrstniškega nasilja, Lestvico bazične empatije (BES, Jolliffe in Farrington, 2006) za merjenje empatije, Indeks izražanja jeze (AEI-A, Parada, 2000) za merjenje dimenzij izražanja jeze in

Vprašalnik življenja v razredu (CLI, Johnson, Johnson in Anderson, 1983) za merjenje zaznane opore s strani vrstnikov. V analizah so vključene še spremenljivke spol, šolski uspeh učencev, čas aktivne uporabe socialnih omrežij in ocena samozaznane priljubljenosti učencev (»Oцени, kako si v primerjavi z drugimi v razredu/letniku po tvojem mnenju priljubljen med sošolci?«). Izračuni temeljijo na štirih hierarhičnih multiplih regresijah.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati kažejo, da so med vključenimi napovedniki izvajanja besedilnega nasilja na osnovnošolskem (»OŠ«) vzorcu statistično značilni: izvajanje vizualnega nasilja, doživljanje besedilnega nasilja, čas aktivne uporabe socialnih omrežij, kognitivna empatija in eksternalizacija jeze, ki pojasnijo 49 % variance. Izvajanje besedilnega nasilja na srednješolskem (»SŠ«) vzorcu statistično značilno napovedujejo: izvajanje vizualnega nasilja, doživljanje besedilnega nasilja, doživljanje vizualnega nasilja, eksternalizacija jeze, zaznana opora vrstnikov in samozaznana priljubljenost, ki pojasnijo 48 % variance. Na OŠ vzorcu so med vključenimi napovedniki izvajanja vizualnega nasilja statistično značilni: izvajanje besedilnega nasilja, doživljanje vizualnega nasilja, doživljanje besedilnega nasilja, čas aktivne uporabe socialnih omrežij, nadzor jeze in samozaznana priljubljenost, ki pojasnijo 45 % variance. Na SŠ vzorcu so statistično značilni napovedniki izvajanja vizualnega nasilja: izvajanje besedilnega nasilja, doživljanje vizualnega nasilja, spol, čas aktivne uporabe socialnih omrežij, zaznana opora vrstnikov in samozaznana priljubljenost, ki pojasnijo 44 % variance. Primerjava OŠ in SŠ vzorca kaže podobnosti in razlike v napovednikih. Kot na primer: izvajanje vizualnega nasilja je statistično značilen pozitiven napovednik izvajanja besedilnega nasilja v OŠ in SŠ, kognitivna empatija pa je negativen napovednik izvajanja besedilnega nasilja zgolj na OŠ vzorcu.

Ključne besede: spletno medvrstniško nasilje, vizualno nasilje, besedilno nasilje, dejavniki, učenci

Odnos med kazalniki pozitivnega razvoja mladih in izvajanja ter doživljanja medvrstniškega nasilja pri študentkah in študentih: pilotna raziskava

Tina Pivec, *Pedagoški inštitut*, dr. Ana Kozina, *Pedagoški inštitut*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 12.00–12.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Izvajanje in doživljanje nasilja se dogaja tudi na prehodu iz mladostništva v odraslost, torej v času študija. Raziskav medvrstniškega nasilja v času študija primanjkuje, a ugotovitve kažejo, da približno 25 % študentov poroča o doživljanju nasilja in približno 20 % študentov poroča o viktimizaciji (Lund in Ross, 2017). Med študenti sta izmed tradicionalnih oblik nasilja predvsem kratkoročne in dolgoročne posledice za posameznike, zato je nujno prepoznavanje dejavnikov, ki nanju vplivajo. Zaradi pomanjkanja raziskav na študentski populaciji je ključno raziskati dejavnike, ki napovedujejo manjšo verjetnost za izvajanje določenega oblike nasilja ali

viktimizacije. V raziskovanje varovalnih dejavnikov medvrstniškega nasilja bi bilo smiselno vključiti perspektivo pozitivnega razvoja mladih, ki predpostavlja, da v kolikor je razvoj mladih optimalen, obstaja manjša verjetnost, da bodo mladi izvajali tvegana vedenja ali imeli čustvene težave (Murry, Berkel, Simons, Simons in Gibbons, 2014). Perspektiva pozitivni razvoj mladih izhaja iz teorije relacijskih razvojnih sistemov (Overton, 2015) in poudarja razvoj prednosti in močnih področij mladih (Catalano, Hawkins, Berglund, Pollard in Arthur, 2004). Osnovna ideja te perspektive je, da bo pozitiven razvoj mladih možen, ko bodo njihovi notranji viri usklajeni z zunanjimi viri, tj. viri iz njihovega okolja. Če je temu zadoščeno, obstaja večja verjetnost, da bo pri mladih prisotnih več kazalnikov pozitivnega razvoja, tj. kompetentnost, samozavest, karakter, skrb in povezanost, prav tako pa bosta pri njih bolj prisotna prosocialno vedenje in prispevanje k njihovem okolju (Lewin-Bizan idr., 2010). Namen prispevka je preveriti napovedno vrvednost posameznih kazalnikov pozitivnega razvoja mladih pri besedni in odnosni obliki izvajanja ter doživljanja nasilja na vzorcu študentov.

Metodologija:

V pilotni raziskavi projekta Pozitivni razvoj mladih v Sloveniji: razvojne zakonitosti v kontekstu migracij, katerega namen je raziskati različne kontekste, ki vplivajo na pozitiven razvoj mladih (npr. migrantski status, obdobje prehoda, težavna vedenja), je sodelovalo približno 300 udeležencev, in sicer so sodelovali študentke in študenti slovenskih univerz. Za merjenje kazalnikov pozitivnega razvoja mladih je bila uporabljena kratka verzija vprašalnika Pozitivnega razvoja mladih (Geldhof idr., 2014), ki je sestavljena iz 34 postavk na 5-stopenjski Likertovi lestvici (odgovori segajo od 1 = močno se ne strinjam do 5 = močno se strinjam). Postavke merijo 5 C-jev: kompetentnost, samozavest, skrb, karakter in povezanost. Za merjenje doživljanja in izvajanja nasilja je bil uporabljen Vprašalnik odnosov z vrstniki: nasilnež/žrtev (APRI-BT, Parada 2000), ki je sestavljen iz 36 postavk in je razdeljen na dva dela, nasilje in viktimizacijo z 18 postavkami v vsakem delu na 6-stopenjski lestvici (od 1 = nikoli do 6 = vsak dan). Vsak del je razdeljen na tri poddimenzije (besedna, telesna, odnosna), ki zajema 6 postavk. V analize so bile vključene poddimenzije, ki preverjajo besedno in odnosno nasilje ter viktimizacijo. Za preverjanje napovednikov je bila uporabljena multipla regresijska analiza.

Rezultati in ugotovitve:

Preliminarni rezultati kažejo, da se med napovednike izvajanja besednega nasilja se uvrščata spol in povezanost, medtem ko so napovedniki izvajanja odnosnega nasilja učna uspešnost na fakulteti, samozavest, karakter in skrb. Doživljanje besednega nasilja je mogoče napovedati s spolom in povezanostjo, medtem ko nobena izmed vključenih spremenljivk ni napovedovala doživljanja odnosnega nasilja. Študenti moškega spola v večji meri izvajajo in doživljajo nasilje. Slabša učna uspešnost na fakulteti lahko vodi do izvajanja odnosnega nasilja, pri čemer so izvajalci in izvajalke odnosnega nasilja tisti, ki poročajo o nižji samozavesti, o nižji skrbi za druge, a imajo presenetljivo višje vrednosti pri spremenljivki karakter, ki predstavlja posedovanje etičnih standardov vedenja. Nadalje se je pokazalo, da je povezanost z drugimi negativen napovednik besedne viktimizacije. Na podlagi rezultatov je mogoče sklepati

o smiselnosti vključevanja kazalnikov pozitivnega razvoja mladih v kontekst medvrstniškega nasilja, vendar je treba opozoriti, da so bile analize opravljene na manjšem vzorcu študentov, zato jih ni mogoče posploševati na celotno populacijo. Rezultati vendarle kažejo, da je smiselno spodbujati povezanost študentov z drugimi, saj ima lahko to velik vpliv na njihovo izvajanje oziroma doživljanje nasilja v času študija.

Ključne besede: doživljanje nasilja, izvajanje nasilja, kazalniki pozitivnega razvoja mladih, študentke in študenti

Od tekmovalnosti k sodelovanju: Pomen trenerjev in staršev za vključenost in raznolikost otrok v športnih ekipah

Manja Veldin, Igor Peras, *Pedagoški inštitut*, Michelle Friedrich, Detlef Dumon, *International Council of Sport Science and Physical Education*, Fran Batista, Jorge Pastor Ruiz de la Fuente, *Inforna Psicología y Deporte*, Yeray Fernández Medina, *Asociación Mi Hijo y Yo*, Egle Havrdová, Teresa Bilanová, *Schola Empirica*, Saskia Kanfer, *European Paralympic Committee*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 12.30–13.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Pomanjkanje telesne aktivnosti prispeva k številnim negativnim učinkom (npr. prekomerni telesni teži, kroničnim obolenjem), ki zmanjšujejo kakovost življenja, ogrožajo življenje posameznika in obremenjujejo zdravstveni proračun ter gospodarstvo. Komisija evropskih skupnosti tako priporoča krepitev sodelovanja zdravstvenega, izobraževalnega in športnega sektorja, ki bi ga bilo potrebno spodbujati na ministrski ravni. Šport ima še poseben vpliv na mlade, invalide in osebe iz socialno šibkejših okolij ter lahko olajša vključitev priseljencev v družbo in podpre medkulturni dialog (Commission of the European Communities, 2007). Zaradi mnogih pozitivnih učinkov udejstvovanja v športu, se sodelovanje otrok in mladostnikov (ter odraslih) pogosto spodbuja. Sodelovanje v športu spodbuja razvijanje pozitivnih socialnih odnosov temelječih na vrednotah, ki jih razvija udejstvovanje v športu (npr. strpnost, spoštovanje drugih, timsko delo in sposobnost premagovanja ovir) (Council of the European Union, 2011). Po drugi strani, je šport tudi okolje, v katerem se pogosto dogaja nespoštljivo in nasilno vedenje. Da bi otrokom v športu zagotovili varno okolje, so nekateri že spremenili paradigmo izvajanja športnih aktivnosti iz tekmovalnega v bolj izobraževalnega (npr. The Easy-Play Model; Lu in Steele, 2014). Avtorji (Watson idr., 2016) ugotavljajo, da je potrebno povečati prizadevanja za podporo športu kot orodju za povečanje socialne vključenosti rizičnih skupin in posameznikov. Prav tako je potrebno upoštevati, da se položaj in organizacija športa v državah Evropske unije močno razlikuje. Sistematični pregled literature o vključenosti in raznolikosti otrok v športnih ekipah predstavlja odskočno desko za nadaljnje delo na Erasmus+KA2 projektu DITEAM12: za večjo raznolikost in inkluzijo v športnih klubih za otroke do 12 let,

katerega splošni cilj je zmanjšanje nestrpnosti in nasilja v športu preko spodbujanja raznolikosti, večje inkluzivnosti in enakih možnosti v športnih klubih.

Metodologija:

Z namenom analize obstoječega stanja znanstvene in strokovne literature na področju inkluzije in raznolikosti v športu otrok, smo v sodelovanju celotnega konzorcija oblikovali raziskovalna vprašanja in določili ključne besede, namenjene izboru literature, ki nam bo, tekom projekta DITEAM12, omogočala pripravo kvalitetnih vsebin za trenerje in starše. Iskanje literature je potekalo v dveh korakih. V prvem koraku smo s partnerji iskali mednarodno literaturo (v angleškem jeziku), v drugem koraku je vsak partner izvedel iskanje v lastnem jeziku, z namenom identificiranja znanstvenih in strokovnih ugotovitev ter primerov dobrih praks na lokalni ravni. Vsak partner je rezultate iskanja vnesel v vnaprej določeno strukturo poročanja. Identificirana literatura je bila pregledana s strani partnerjev iz Nemčije (International Council of Sport Science and Physical Education). Na podlagi sistematičnega pregleda bo pripravljeno končno poročilo.

Rezultati in ugotovitve:

Pozitivno in podporno vedenje staršev, dober odnos med starši in trenerji ter nudenje podpore staršem (glede izzivov, ozaveščenosti o raznolikosti in načel razvoja otrok) so nekateri od osrednjih vidikov uspešnega vključujočega športnega programa. V prispevku bomo predstavili rezultate pregleda literature preko ugotovitev, razvrščenih v štiri tematske sklope: (1) vključevanje in tekmovanje, (2) načini za zmanjšanje tekmovalnih vidikov in alternativni pristopi k tekmovanju v vključujočih športnih okoljih, (3) izvedbene strategije za raznolike in vključujoče športne ekipe ter (4) vloga in sodelovanje staršev v vključujočem športu. Predstavljeni rezultati sistematičnega pregleda literature so prvi rezultati projekta DITEAM12. V konzorciju bodo potekali še poglobljeni intervjuji (s trenerji in starši) in opazovanje realnih situacij na terenu, kar bo, skupaj s sistematičnim pregledom literature, omogočalo oblikovanje spletnega usposabljanja za trenerje in vodje klubov ter delavnic za starše. Ustreznost in zaznano pomoč spletnega usposabljanja ter delavnic pri doseganju ciljev projekta bomo preverili v pilotni izvedbi, ki bo potekala v drugem letu projekta.

Ključne besede: šport, otroci, vključenost, raznolikost, DITEAM12

Čustvene in vedenjske stiske otrok priseljencev v novem okolju

Sladjana Jović Mičković, *Osnovna šola Livada, Ljubljana*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 14.00–14.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Želeli smo ugotoviti kakšen je celosten pogled vseh udeležencev (družina, otrok, učitelji, sošolci, specialni/socialni pedagogi) na težave priseljskih otrok oziroma ali

spopadanje z novim okoljem vpliva na pojav čustvenih in vedenjskih težav pri otrocih priseljencih (kakšno podporo imajo priseljenci za uspešno vključevanje v novo okolje, kakšno je mnenje priseljencev o njihovem položaju v primerjavi s slovensko populacijo, kakšni so medsebojni odnosi med družinskimi člani v priseljenjskih družinah, kako vplivajo eksistencialne skrbi in socialno-ekonomski status na družinske razmere priseljenih družin, opredeliti izkušnje otrok iz socialno marginaliziranih okolij in izkušnje otrok iz okolij večinskega blagostanja, ugotoviti, kakšen je odziv priseljencev na novo okolje in proces sprejemanja nekaterih norm in pravil v novi družbi, kakšne so možnosti, oblike in metode podpore otrokom s čustvenim in vedenjskim težavam znotraj družine, šole in širšega okolja).

Metodologija:

Uporabljen je kvalitativen raziskovalni pristop, deskriptivna študija primera skupine priseljenih otrok. Izbrano je pet priseljenjskih družin z različno starimi otroki, pri katerih so bile prisotne čustvene in vedenjske težave. Za izbor primerov je bil poglavitni kriterij praktična relevantnost. Vsi otroci so imeli večje čustveno vedenjske težave. Raziskovani so stvarni problemi in izkušnje priseljencev (družine z otroki) ter izkušnje ljudi, ki se srečujejo z njimi (učitelji in socialni ali specialni pedagogi). Upoštevana so njihova pripovedovanja, izkušnje, mnenja, izražena čustva, poreklo in razlogi, zaradi katerih so prišli v Slovenijo, položaj v družbi in pogoji, v katerih so trenutno živeli, želje, ki so jih izražali, in njihovi širši pogledi. Upoštewane so bile tudi informacije o naravnem in družbenem okolju priseljencev, ker so z njim neločljivo povezani in skupaj tvorijo družbeno-kulturni in naravni kontekst, ki zelo vpliva na doživljanje in vedenje ljudi. Raziskava je temeljila na delno strukturiranih intervjujih (neposreden stik raziskovanja je omogočal osebne pogovore z vsemi). Pri kvalitativni raziskavi sem imela možnost biti neposredno vključena v okolje, kar mi je pomagalo pri opazovanju preučevanega primera in sem tako poleg racionalne govorice lahko videla ali začutila tisto, kar je nemogoče izraziti z besedami (poglede, kretnje, emocionalne odzive na določene teme ...).

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovili smo korelacijo med pojavom čustvenih in vedenjskih težav otrok priseljencev v novih življenjskih razmerah v povezavi z njihovim socialno-ekonomskim statusom, družinskimi razmerami in stopnjo podpore družine in širšega okolja. V marsičem lahko enačimo otroke priseljence in otroke s čustveno vedenjskim težavam. Oboji potrebujejo posebno obravnavo, skrb, podporo in razumevanje družine, šole, širšega okolja in pomoč strokovnjakov. Učni načrti in učno gradivo bi morali vsebovati vsebine, ki razvijajo in spodbujajo vzgojo o medkulturnosti, večetničnosti, večjezičnosti in družbeni raznolikosti. Ena od največjih težav priseljencev je nepoznavanje jezika, ampak ne smemo dovoliti, da jezik postane tudi socialno kulturna ovira. Za uspešno vključevanje otrok priseljencev v novo okolje je seveda ključnega pomena, da se naučijo jezika novega okolja, ampak je enako pomembno, da ohranijo materinščino kot del svoje identitete. Poleg jezikovnih težav so prisotne tudi socialno-ekonomske, kulturne težave in tudi težave pri sodelovanju s starši. Z višjo izobrazbeno strukturo staršev je raven odprtosti do različnosti višja. Prisotnosti otrok drugih kultur vidijo kot prednost. Pri delu z otroki priseljenci je

velika težava nezadostna kompetentnost učiteljev za soočanje z raznolikostjo v razredih. Izražajo potrebo po dodatnem didaktičnem znanju v zvezi s poučevanjem učencev, katerih materni jezik ni slovenščina.

Ključne besede: čustvene in vedenjske težave, priseljenci, družina, šola, medkulturnost, samopodoba

Vključevanje otrok manjšinskih jezikovnih in kulturnih skupin v vrtec – študija primera

Maruša Čot, *Vrtec Pod Gradom*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 14.30–15.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

V času študija sem kot študentka začela delati v enem izmed vrtecev v urbanem okolju ter se pozneje tam tudi redno zaposlila. Opazila sem, da je vsako leto več otrok, ki so se v Slovenijo šele priselili ali pa so potomci vsaj enega starša priseljenca, če ne celo obeh. Tudi v pogovoru z ravnateljico o aktualnih temah v vrtcu sem ugotovila, da vključevanje otrok iz manjšinskih jezikovnih in kulturnih okolij za vrtec trenutno predstavlja velik izziv. Ob posvetu z vzgojiteljicami, ravnateljico, s psihologinjo in starši priseljenci sem se odločila za raziskovanje načina vključevanja otrok manjšinskih jezikovnih in kulturnih okolij v javni vrtec ter kaj bi lahko na socialnem in čustvenem področju vključevanja kot vzgojno-izobraževalna institucija še izboljšali. Kot pravi Resman (2006, str. 203), postajajo vzgojno-izobraževalne institucije zaradi drugačnih družbeno-ekonomskih pogojev življenja ter bolj globalnega povezovanja ljudi s svetom »arena ljudi« (otrok, učiteljev/vzgojiteljev, staršev) najrazličnejšega socialno-ekonomskega, kulturnega, verskega in jezikovnega izvora ter posledično različnih vrednostnih in vedenjskih sistemov. Resman (prav tam, str. 203) nadaljuje, da če so te razlike majhne, jih otrok pogosto zmore premagovati sam. V primeru, da pa so razlike velike, lahko to pri otrocih sproži težje frustracije, ki pa jih bo brez pomoči sam težko premagoval. V nalogi bomo tako raziskovali, na kakšen način ter s kakšnimi strategijami se vrtec z raziskovanim problemom spopada, ali so starši z vključevanjem svojih otrok v vrtec zadovoljni ter kaj lahko vzgojno-izobraževalna institucija še stori za zagotavljanje prave interkulture skupnosti, ki pravzaprav temelji na konceptu kulturnega pluralizma in zagotavljanju sožitja med celotno vzgojno-izobraževalno populacijo (tudi starši), strpnosti, enakosti, pravičnosti, odgovornosti in participaciji vseh.

Metodologija:

V empiričnem delu sem izvedla kvalitativno raziskavo in sicer študijo primera. Opravila sem jo v vrtcu, kjer sem zaposlena. Na podlagi enajstih raziskovalnih vprašanj je bil namen raziskave ugotoviti mnenja in raven zadovoljstva staršev priseljencev glede vključevanja njihovih otrok v vsakodnevne dejavnosti in rutino v oddelku ter ugotoviti, katere so tiste pomanjkljivosti, ki bi jih z ozaveščanjem in s

spremenjenimi strategijami lahko odpravili. V raziskavo sem vključila ravnateljico in psihologinjo, pet vzgojiteljic, ki so v svojih oddelkih imele oz. imajo otroke priseljence tako prve kot druge generacije, ter tri starše priseljence, katerih otroci so vpisani v vrtec. Vsi so dobili vnaprej oblikovane intervjuje. Nekatera vprašanja so se pri vseh intervjujih ponavljala, saj sem želela ugotoviti, ali prihaja pri enakih vprašanjih do različnih odgovorov ali so mnenja v večji meri usklajena. S tem sem želela zagotoviti zanesljivost in veljavnost raziskave. Med raziskovalnim procesom sem se oprla na različne vire. Uporabila sem primarne (intervjuji) in sekundarne vire (znanstvene monografije, članki, publikacije...). Nato sem naredila analizo podatkov. Omeniti moram sicer tudi pomanjkljivost metodologije. Čeprav sem pri raziskavi poskušala ostati objektivna, dopuščam možnost pristranskosti podatkov, predvsem v povezavi z vprašanjem reprezentativnosti vzorca, saj sem izbrala intervjuvance določene enote vrtca, ki so bili lažje dostopni – tako sem dobila manj poglobljen vpogled v način uresničevanja načela interkulturalnosti raziskane vzgojno-izobraževalne institucije.

Rezultati in ugotovitve:

S pomočjo rezultatov in interpretacije sem ugotovila, da so starši sicer zelo zadovoljni s sodelovanjem z vrtcem in vključevanjem njihovih otrok v vrtec, a so se na socialnem in čustvenem vidiku pojavile tudi določene šibke točke. Prva šibka točka raziskane institucije pri uvajanju otrok iz manjšinskih jezikovnih in kulturnih skupin v vrtec je predvsem pomanjkljiva informiranost staršev glede systemskega vključevanja v vrtec ter nekaterih na prvi pogled nepomembnih značilnosti slovenskega vzgojno-izobraževalnega sistema, ki pa jih morajo tako starši kot otroci za optimalno vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem okolja nujno spoznati. Druga šibka točka pa se je pokazala pri zahtevi o nadomestitvi maternega jezika z jezikom večinske populacije. Pri zagotavljanju systemskega vključevanja otrok v vrtec moramo biti pozorni predvsem na to, da staršem (ne le staršem priseljencem) damo pravočasno dovolj informacij in se prepričamo, da so te informacije prejeli. Ker ima vsaka država specifičen šolski sistem, je potrebno pri starših priseljencih biti torej pozoren, da so seznanjeni z našim načinom delovanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Prav tako moramo biti pozorni pri usklajevanju, saj je to zaradi usklajevanja z drugimi formalnimi zadevami ali bivanjem v tujini včasih še težje. Težave so nastopile tudi, ko so staršem s strani vrtca pri vključevanju njihovih otrok predlagali, da bi doma govorili v slovenskem jeziku. Naj tu še enkrat poudarimo, da Resman (2006, str. 214) opozarja, da moramo biti zelo pazljivi pri sodelovanju s starši. Ne smejo namreč dobiti občutka, da je za probleme otroka kriva družina ter da morajo svoja razmišljanja in stališča spreminjati skladno z našimi predstavami. Potruditi se moramo, da dobijo občutek varnosti in spoznajo, da namen vzgojno-izobraževalne institucije ni rušiti njihovo družinsko kulturo, pač pa jo varovati pred razpadom.

Kljub šibkim točkam, ki so se pokazale v raziskavi, lahko iz rezultatov in interpretacije razberemo, da so starši do sedaj zadovoljni z vključevanjem njihovih otrok v vrtec in da raziskana vzgojno-izobraževalna institucija upošteva veliko napotkov, predlogov, idej in načel Kurikuluma za vrtce, Smernic za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2011) in Strategij vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (2007). Ravnateljica, psihologinja in strokovne delavke pa se strinjajo, da to področje za vrtec

predstavlja velik izziv in bo načine soočanja z njim potrebno v prihodnosti še nadgrajevati

Ključne besede: vključevanje otrok, manjšinske jezikovne in kulturne skupine, javni vrtec, interkulturalizem, kulturni pluralizem

Šolske skupnosti in proces vključevanja priseljenih otrok v slovenske šole in družbo

Mateja Sedmak, Barbara Gornik, Zorana Medarić, Maja Zadel, Lucija Dežan,
Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 15.00–15.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Predstavljeni bodo rezultati ene od raziskav izvedenih na Znanstveno raziskovalnem središču Koper v okviru mednarodnega Migrate projekt: Migrant children and Communities in a Transforming Europe/Otroci priseljenci in priseljenjske skupnosti v spreminjajoči se Evropi (2019-2021). Namen raziskave je bil preučiti mnenja, stališča, izkušnje in znanja zaposlenih na izbranih osnovnih in srednjih šolah, ki se navezujejo na vključevanje otrok priseljencev v slovenski izobraževalni sistem in širše, v slovensko družbo. Zanimalo nas je kako učitelji in drugi delujoči v okviru šolske skupnosti pristopajo k vključevanju otrok priseljencev, kako spodbujajo medkulturno sobivanje, kako organizirajo vsakdanje šolsko življenje upoštevajoč kulturno raznolikost, v kolikšni meri organizirajo šolske protokole vključevanja priseljenjskih otrok, kaj izpostavljajo kot prednosti in kaj kot slabosti obstoječega sistema vključevanja priseljenih otrok ter drugo. Pri tem je bila posebna pozornost posvečena prisotnosti otrokosrediščnega pristopa pri vključevanju priseljenih otrok in pa refleksiji uporabljene metodologije preučevanja (participativno opazovanje, fokusne skupine in individualni strukturirani intervjuji). Pri tem otrokosrediščnega pristopa ne smemo enačiti z otroku prijaznim pristopom ali individualiziranim pristopom. Z otrokosrediščnim pristopom imamo v mislih takšno obravnavo otrok, ki vključuje njihov glas in perspektivo. Namreč, kar stroka, politiki in znanstveniki – odrasli torej, dojemamo kot uspešno integracijo otrok, ni nujo tudi perspektiva otrok samih. Sočasno so potekale primerljive raziskave tudi v nekaterih drugih evropskih državah in sicer: v Veliki Britaniji, Španiji, na Danskem, Poljskem in v Avstriji. Pridobljeni rezultati bodo zato reflektirani tudi v luči medkulturne in primerjalne perspektive.

Metodologija:

Raziskava med predstavniki pedagoške skupnosti (učitelji/ce, svetovalni delavci/ke, psihologi/nje, ravnatelji/ice, multiplikatorji/ke itd.) je bila izvedena med junijem in decembrom 2019. Sprva smo izbrali vzorec 16 osnovnih in srednjih šol po Sloveniji. Kriterij izbire je bila kulturna raznolikost šolajočih se otrok, oziroma

lokalne/regionalne skupnosti. Z ravnateljem/co ali osebo zadolženo za vključevanje priseljenih otrok smo opravili polstrukturiran intervju. Med 16 šolami smo v naslednjem koraku izbrali sedem šol (3 osnovne in 4 srednje) na katerih smo izvedli dodatnih 38 intervjujev in 14 fokusnih skupin) ter na petih opazovanje z udeležbo. Individualni intervjuji, ki so trajali približno 1 uro - so bili snemani in transkribirani, prav tako fokusne skupine, ki so trajale različno, od 1 do 2 ur. Tako intervjuji kot fokusne skupine so bili izvedeni v šolskem okolju. Na vsaki od petih šol je bilo izvedenih tudi minimalno 15 opazovalnih dni z udeležbo v formalnih (pouk) in neformalnih situacijah (malica, šolski izlet, igra na dvorišču itd.). Izvedeno je bilo tudi opazovanje obstoječih vidnih znakov večkulturnosti na šoli (npr. napisi, plakati, večjezične brošure itd.), učnih pripomočkov, učbenikov itd.

Rezultati in ugotovitve:

Če izpostavimo zgolj nekaj ključnih ugotovitev so le-te naslednje: (1) biti integriran v prvi vrsti pomeni »biti sprejet in biti del« razreda/šolske skupnosti/družbe in ne zgolj obvladati slovenski jezik; (2) integracija in vključevanje priseljenih otrok v slovenske šole in slovensko družbo v veliki meri temeljita na posameznikih (njihovi dobri volji, ozaveščenosti, znanju, resursih), na pogost začasnih in ad hoc projektnih intervencijah, variirata od šole do šole ter med osnovnimi in srednjimi šolami; (3) relevanten del izobraževalnega osebja nima zadostnih znanj, veščin in kompetenc kako se soočiti s kulturno raznolikostjo v razredu in na šoli ter kako izvajati integracijo priseljenih otrok; (4) v tem okviru je očiten manko holističnega in sistemskega pristopa (trenutno je največji poudarek na učenju slovenskega jezika, medtem, ko so vsi ostali vidiki integracije (socialni, psihološki, kulturni) spregledani. Sistemski, zakonsko podprt pristop k integraciji bi bolje zagotovil holistični, trajni in vsesplošno prisotni pristop k integraciji, ki ne bi variiral od šole do šole, predvsem pa bi jasno določal odgovornosti in dolžnosti šol ter članov izobraževalne skupnosti v procesu vključevanja priseljenih otrok; (5) opaziti je popolno odsotnost otrokosrediščnega pristopa. Pristop k integraciji in vključevanju je občasno individualiziran, tudi otroku prijazen, obenem pa vlada popolna odsotnost glasu samih otrok in hkratno nezavedanje, da je le-ta za učinkovito integracijo ključen.

Ključne besede: vključevanje, integracija, priseljeni otroci, otrokosrediščni pristop, večkulturnost

Zaznane potrebe slovenskih ravnateljev po strokovnem razvoju na področju ustvarjanja vključujoče šolske kulture

Manja Veldin, Ana Mlekuž, *Pedagoški inštitut*, Tina Vršnik Perše, *Pedagoški inštitut in Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru*, Mateja Brejc, *Šola za ravnatelje*
Svetlana Jurko, *NEPC (Network of Education Policy Centers)*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 15.30–16.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Vse večja raznolikost in večkulturno okolje (Fase, 1994) ustvarjata nove izzive ter priložnosti za šole, kar ima velik vpliv na delo učiteljev in ravnateljev (Billot idr., 2007). Raziskave kažejo, da imajo ravnatelji pomembno vlogo pri ustvarjanju pozitivne in vključujoče šolske kulture ter pri dosežkih učencev (Mulford, 2008). Prav tako je vloga ravnatelja na drugem mestu med vsemi dejavniki povezanimi s šolo (prvi dejavnik je pouk v razredu), ki prispevajo k učenju v šoli (Bartoletti in Connelly, 2013). Ravnateljeva pedagoška vizija, cilji in načini vodenja, vplivajo na to, kako se medkulturnost odraža na ravni šole (Keung & Rockinson-Szapkiw, 2014). Poleg tega je za doseganje socialne pravičnosti znotraj šole ustvarjanje vključujoče šolske kulture eden najpomembnejših elementov vodenja v večkulturnih izobraževanih okoljih (Foster, 1995). Razvoj inkluzivne šolske kulture lahko podpremo z usposabljanjem učiteljev in ravnateljev o vključujočih in nediskriminatorskih praksah in strategijah, z namenom razvoja šolskih vrednot, ki spodbujajo vključenost, multikulturalizem, spodbujanje sodelovanja med vsemi itd. Prispevek predstavlja del izsledkov preliminarne raziskave v okviru projekta HEAD (Za opolnomočenje ravnateljic in ravnateljev pri oblikovanju inkluzivne šolske kulture), katerega glavni cilj je razvoj izobraževanja za ravnatelje osnovnih in srednjih šol na področju inkluzivnega izobraževanja. Cilj preliminarne študije je raziskati potrebe ravnateljev osnovnih in srednjih šol na tem področju in tako zagotoviti ozadje za nadaljnji razvoj programov poklicnega razvoja, ki bi lahko podprli te specifične potrebe. Poleg zaznanih potreb bomo v projektu analizirali še dobre prakse iz Slovenije in Nizozemske ter na podlagi rezultatov oblikovali strokovno usposabljanje za ravnatelje, ki bo nagovarjalo zaznane primanjkljaje. Usposabljanje bo prenosljivo in v praksi preizkušeno na Hrvaškem ter v Severni Makedoniji.

Metodologija:

V raziskavi je sodelovalo 107 ravnateljev_ic iz slovenskih osnovnih in srednjih šol (59,8 % ženskega spola, M=11 let ravnateljskih izkušenj). Udeleženci raziskave so prejeli povezavo do spletnega vprašalnika preko Šole za ravnatelje. Z vprašalnikom smo želeli ugotoviti, kakšne so splošne potrebe ravnateljev_ic po usposabljanju za ustvarjanje inkluzivne šolske kulture na njihovih šolah. Vprašalnik je zajemal tri vsebinske sklope: (i) predhodno strokovno usposabljanje; kjer nas je zanimalo, kakšnih strokovnih usposabljanj se udeležujejo, ali je katero od njih že spodbujalo razvoj inkluzivne šolske kulture ter katere značilnosti usposabljanj so najbolj doprinesle k njihovem delu, (ii) zaznane potrebe po usposabljanju na področjih povezanih z ustvarjanjem inkluzivne šolske kulture (razvit na osnovi Indeksa

inkluzivnosti; Booth in Ainscow, 2002); kjer nas je zanimalo, katera področja bi želeli nadgraditi in kje se čutijo v svoji praksi bolj kompetentni (Likertova lestvica: 1-Splošno ne potrebujem: 4-Nujno potrebujem);, (iii) demografske podatke; kjer so nas zanimale predvsem specifične šole, ki jih ravnatelji vodijo. Statistične analize (deskriptivne statistike, t-testi) smo naredili s programom IBM SPSS Statistics 21. Raziskava je del projekta HEAD in je bila opravljena tudi v Republiki Makedoniji in na Hrvaškem, vendar za namene te študije predstavljamo le slovenske podatke.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati študije kažejo, da med odgovori ravnateljev srednjih in osnovnih šol ni značilnih razlik v poročanju o predhodnem strokovnem usposabljanju ter v povprečno izraženih potrebah preko vseh področij ustvarjanja inkluzivne šolske klime, zato smo jih v nadaljnjih analizah obravnavali kot enotno skupino. Velika večina ravnateljev_ic (83,2%) je v zadnjih 5-ih letih sodelovala v usposabljanjih, ki so nagovarjala razvoj inkluzivne šolske kulture (M=1,7 različnih usposabljanj) in so največkrat potekala znotraj šole (68,2%). Ne glede na predhodna usposabljana ravnatelji še vedno izražajo veliko potreb po takem usposabljanju (M=2,7; SD=0,5). Kot najbolj nujne teme, kjer bi potrebovali dodatno znanje, izpostavljajo pripravo šolskega osebja na primerno odzivanje na različnost učencev, razvijanje in udeležanje jasnih pravil za osebje ter spodbujanje inkluzivnih učnih praks učiteljev. Najmanj potreb izražajo za razvoj zavedanja o lastnih ne-inkluzivnih praksah in prepričanost o raznolikosti in inkluziji ter ozaveščanjem drugih o le-teh. Prav tako se čutijo kompetentni pri ustvarjanju nediskriminatrnega fizičnega okolja. Rezultati študije nam bodo služili kot osnova za pripravo usposabljanja, ki bo osnovano na realnih situacijah in zaznanih potrebah. V prispevku bomo predstavili rezultate preliminarne študije skupaj s priporočili za prakso in raziskave.

Ključne besede: profesionalni razvoj ravnateljev, inkluzivna šolska kultura, zaznane potrebe, usposabljanje

Sekcija: Učenje in poučevanje

Vzgojni stili ali vključenost staršev – kaj je pomembnejše za šolsko uspešnost mladostnikov v Sloveniji?

Tina Cupar, Danijela Lahe, Andrej Kirbiš, *Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Študentska soba

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Vzgojni stili – skupek stališč in vedenj staršev, povezanih z vzgojo otrok – pomembno prispevajo k šolskim izidom mladostnikov. Raziskave npr. kažejo, da je avtoritativni vzgojni stil praviloma povezan z višjo šolsko uspešnostjo, avtoritarni in 'zanemarjajoč' pa z nižjo. Ob tem raziskovalci izpostavljajo tudi, da so vedenja staršev, ki se konkretnje navezujejo na izobraževanje (npr. vključenost staršev v šolanje in izobraževalni proces otroka), za mladostnikove šolske izide pomembnejša kot (splošnejši) vzgojni stili. Glede na številne vrste vključevanja staršev v otrokovo izobraževanje se vključenost staršev v šolo med drugim preučuje v okviru dveh dimenzij. Prva je podpora staršev, ki se nanaša na spodbujanje otroka in nudenje pomoči, ko jo ta potrebuje, in ki se je izkazala za ključen dejavnik otrokovih izobraževalnih izidov. Po drugi strani pa starši pogosto, v želji pomagati svojemu otroku, do svojih otrok izražajo stališča in privzemajo vedenjske vzorce, ki jih njihovi otroci doživljajo kot pritisk, tj. nerealna oz. (pre)visoka pričakovanja, cilje in zahteve do otroka in njegovega šolskega angažmaja in dosežkov. Obe dimenziji starševske vključenosti v izobraževanje otroka igrata pomembno vlogo, a pogosto z različnimi izidi mladostnika. V Sloveniji in državah Srednje Evrope primanjkuje raziskav, ki bi hkrati primerjale učinek obeh starševskih kazalnikov – vzgojnih stilov in vključenosti v šolo. Zato je bil namen naše raziskave preučiti odnos med štirimi vzgojnimi stili, starševsko podporo in starševskim pritiskom v času odraščanja (retrospektivno za čas izobraževanja v osnovni šoli) in sedanjo šolsko uspešnostjo med slovenskimi osnovnošolci, srednješolci in študenti.

Metodologija:

Uporabili smo vzorec mladih iz Slovenije starih do 34 let (povprečna starost = 19,25 let; 57,5 % žensk), ki smo ga s pomočjo spletne ankete pridobili v decembru 2019 in januarju 2020. Iz celotnega vzorca smo analizirali podvzorec osnovnošolcev, srednješolcev in študentov. Starševski stili so bili merjeni preko dveh dimenzij: starševske bližine in starševskega nadzora. Bližina je bila merjena s pomočjo trditve iz WAS lestvice (Rohner et al. 1978; Calafat et al. 2014), nadzor je bil merjen s tremi trditvami, izbranimi iz PCS lestvice (Rohner in Khaleque 2003; Rohner 2008; Calafat et al. 2014). Respondente smo nato uvrstili v eno izmed štirih skupin vzgojnih stilov: avtoritativnega (visoka bližina in visok nadzor), permisivnega (visoka bližina in nizek nadzor), avtoritarnega (nizka bližina in visok nadzor) in 'zanemarjajočega' (nizka bližina in nizek nadzor). Starševska podpora je bila merjena s tremi trditvami, kjer smo respondente prav tako spraševali o njihovem obdobju obiskovanja osnovne šole (npr. »Kadar sem potreboval/-a pomoč, so si moji starši vzeli čas in mi pomagali pri

domačih nalogah in drugih šolskih obveznostih.«). Dimenzijo starševskega pritiska smo merili s tremi kazalniki (npr. »Starši so imeli v zvezi z mojimi šolskimi dosežki visoka pričakovanja«). Odvisna spremenljivka je bila povprečna ocena v preteklem šolskem/študijskem letu.

Rezultati in ugotovitve:

V multivariatno analizo smo v ordinalni regresijski model, ki je pojasnil 13,6 % variance (Nagelkerke), vključili sociodemografske, socioekonomske in starševske spremenljivke. Izkazalo se je, da je bila višja povprečna ocena povezana z ženskim spolom ($p < 0,001$), nižjo starostjo ($p < 0,001$), boljšo prehransko varnostjo družine ($p < 0,01$), višjo izobrazbo matere ($p < 0,05$) in izobrazbo očeta ($p < 0,05$). Samoocenjen ekonomski status družine in struktura družine s povprečno oceno nista bila povezana. Prav tako z oceno niso bili povezani vzgojni stili, medtem ko so višjo povprečno oceno imeli mladi, ki so jim starši nudili najvišjo podporo (tretji tercil) in izvajali najnižji pritisk (prvi tercil), ob tem da je bila prva močnejši dejavnik kot slednji. Na podlagi rezultatov naše analize lahko sklepamo, da so za šolsko uspešnost mladih v Sloveniji bolj kot vzgojni stili staršev pomembna vedenja staršev, vezana na šolo in izobraževanje mladostnika, pri čemer je starševska podpora povezana z višjo uspešnostjo, pritisk pa z nižjo. V sklepnem delu prispevka razpravljamo o potencialnih mediacijskih mehanizmih ugotovljenega odnosa med vključenostjo staršev in šolsko uspešnostjo (npr. motiviranost, akademska in splošna samopodoba), ki bi lahko pojasnili odnos med starševski vedenji in šolsko uspešnostjo. Prav tako podamo nekatera priporočila za učitelje, starše in odločevalce.

Ključne besede: vzgojni stili, starševska vključenost, šolski uspeh, starševska podpora, mladi

Poučevanje na daljavo – izziv ali breme?

Franc Vrbančič, ŠC Ptuj, ERŠ

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 14.00–14.20

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Razen v posebnih primerih, kot so vrhunski šport, bolezen, inovativni projekti in podobno, v OŠ prevladuje poučevanje z učiteljem v učilnicah. Podoben način dela je tudi v SŠ, le da z manj narekovanja snovi kot v OŠ. Predavanja potekajo tudi na fakultetah, a so le-ta bolj informativne narave in študenta napotijo tudi na samostojno pridobivanje znanja. Pri poučevanju je uporaba takšnih in drugačnih tehnologij stalnica. Trenutno je tehnologija na dovolj visoki ravni, da bi lahko učinkovito podprla vse ravni pridobivanja znanja na daljavo (podajanje, učenje, preverjanje, ocenjevanje), a je v praksi to zaživel predvsem med odraslimi. Vzrok, da se tovrstno izobraževanje ni že prej razširilo po celotni vertikali šolanja, so deležniki v izobraževanju. Takšno izobraževanje namreč zahteva tako od predavatelja kot tudi od slušatelja veliko mero poznavanja tehnologij, motiviranost, fleksibilnost

in samo-disciplino. Pri mlajših slušateljih poznavanje tehnologij večinoma ni težava, imajo pa morda manko pri nekaterih drugih potrebnih lastnostih. Prav tako lahko manko kompetenc za uspešno poučevanje na daljavo srečamo pri nekaterih predavateljih. Nezanemarljiva je tudi že omenjena tradicija razrednega poučevanja, česar se ne da spremeniti čez noč. Z razglasitvijo epidemije Covid-19 v marcu 2020 smo bili čez noč primorani tradicionalni "razredni" pedagoški pristop zamenjati s poučevanjem na daljavo. Šlo je in še gre za velikanski svetovni projekt, ki bi lahko bil v normalnih razmerah etično sporen. Nastalo situacijo smo izkoristili za preučitev vplivov izobraževanja na daljavo na srednješolsko populacijo 2019/20.

Metodologija:

V pet tedenski študiji smo primerjali generaciji dijakov srednje strokovne šole l. 2018/19 (skupina A, n=48) in l. 2019/20 (skupina B, n=43) pri vsebinah "php programski jezik". Obe skupini je isti učitelj poučeval isto snov, v enakem časovnem intervalu (20 ur) in na enak način ocenjevanja (vsebinsko isti e-test, skupina A – v učilnici, skupina B – na daljavo). V skupini A smo nove vsebine podali v obliki klasičnih predavanj v učilnici, v skupini B pa na daljavo – predvsem v pisni obliki. Obe skupini sta imeli za razumevanje snovi na razpolago ista e-gradiva. Merili smo prirastek znanja, doseženo oceno ter zadovoljstvo: z načinom podajanja snovi, z načinom ocenjevanja in z doseženo oceno (vse Likart - 5 stopenj). Opravili smo statistično analizo prirastka znanja in dosežene ocene (neodvisna vzorca). Pri podajanju zaključkov smo upoštevali predznanje skupin, ki smo ga merili z doseženimi ocenami pri predhodnih vsebinah.

Rezultati in ugotovitve:

V skupini B 20% dijakov ni redno sodelovalo (vzroki: slabe delovne navade, nedisciplina, neresnost). V skupini A je bilo tovrstnih dijakov le 5%. Po predznanju se skupini nista značilno razlikovali. Skupina A je statistično značilno dosegla boljše ocene (znanje) in tudi statistično značilno boljši prirastek znanja (razmerje doseženega in največjega možnega znanja). Obe skupini se nista značilno razlikovali po nobenem od zadovoljstev. Ocenili smo, da je učitelj moral za pripravo snovi na daljavo vložiti okrog 20% več časa in truda. Poučevanje v razredu primerjalno s poučevanjem na daljavo = boljše je poučevati v razredu, ker povprečen dijak ni dovolj samo-motiviran, discipliniran, da bi vsakodnevno opravil študijsko obveznost. Posledično to pomeni slabše znanje (slabša ocena). Predlagan ukrep: dva do trikrat na šolsko leto se naj organizira tri dnevna aktivnost izobraževanja na daljavo. Predvidevamo, da bi s tem dijaki pridobili na zavedanju, da je treba vzeti pouk na daljavo enakovredno pouku v učilnici ter bi krepili veščine za samostojno delo.

Ključne besede: poučevanje na daljavo, poučevanja v razredu, srednja strokovna šola, primerjalna študija, epidemija

Uspešno poučevanje na daljavo ni naključje

Alenka Potočnik Zadrgal, Klavdija Stropnik, Šolski center Kranj

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 14.20–14.40

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Slovenske šole smo se zadnja leta veliko izobraževale na področju IKT predvsem zaradi uvajanja oblaka MS 365 ter projektov s področja inovativne pedagogike. Kmalu smo znali izvajati ure preko mobilnih telefonov, izobraževati in celo preverjati znanje na daljavo. Dijaki, ki so se šolali v tujini ali so bili dolgotrajno bolni, so tako bili vsaj delno vključeni v pouk in ocenjevanje znanja. Vedoželjnost, znanje in samoiniciativnost slovenskih profesorjev na področju IKT so tisto, kar nam pomaga v tem trenutku, ko smo zaradi širitve koronavirusa čez noč prisiljeni ostajati doma in voditi pouk na daljavo, in sicer ne samo za posameznike, pač pa za vse dijake. Prvotne raziskave so kazale, da so dijaki z uporabo IKT pri pouku zadovoljni, pri čemer je šlo za občasne ure, ki so se zaradi odstopanja od splošnih metodologij zdele dijakom še bolj zanimive. Zdaj, ko smo prisiljeni biti doma ter na daljavo s pomočjo IKT izvajati prav vsako uro, nas zanima, kako dijaki sprejemajo takšno izobraževanje, kako večji so uporabe IKT in kako ocenjujejo usposobljenost profesorjev za delo na daljavo. Predvsem pa nas zanima, ali jim je delo na daljavo še vedno tako všeč, da bi s tem nadaljevali, ali bi se raje vrnili v šolo.

Metodologija:

Pri delu na daljavo uporabljamo vsa znanja IKT, ki smo jih pridobili ne le v zadnjih letih, pač pa v mnogo daljšem obdobju: elektronsko pošto za sporočanje, družabna omrežja za deljenje in ogled virov, klepetalnike za pogovore z dijaki, spletne učilnice za oddajanje in ocenjevanje nalog, spletne kvize za preverjanje ter ocenjevanje znanja, videokonference za razlago nove snovi in razgovor z dijaki, spletne vprašalnike za pridobivanje povratne informacije o našem delu ... Na daljavo pa sedaj poteka tudi celotno administrativno delo profesorja. Pri tem so nam v pomoč že utečeni spletni dnevnik, spletna redovalnica ter pripomočki za govornice ure z dijaki in starši. Veliko težavo je, vsaj v prvih dneh, predstavljala neodzivnost dijakov, ki še niso čisto dojeli, da ne gre za počitnice, ampak samo drugačen način dela. Preverjanja odzivnosti in prisotnosti dijakov so se profesorji lotili na različne načine. Dijaki so se morali javljati v spletne učilnice, se označevati v spletnih kvizih, biti prisotni v klepetih in videokonferencah, pri nekaterih premetih pa so za dokaz odzivnosti morali oddajati naloge v rednih intervalih. Profesorji nismo za vse razrede uporabljali ene same metode, pač pa kombinirali različne, glede na to, kaj smo od dijakov zahtevali.

Rezultati in ugotovitve:

Na naši šoli smo profesorji z delom na daljavo začeli takoj, pa imamo kljub temu še določene težave. Raziskava po dveh tednih dela na daljavo kaže, da je znanje IKT na visokem nivoju. Ocenjevanje za vse dijake izvajamo v roku in smo popolnoma pripravljene na nacionalna preverjanja znanja. Veliko časa pa nam vzame

organizacija predavanj. Načeloma sledimo urniku, vendar nismo več omejeni z lokacijo in številom poslušalcev, torej lahko istočasno izvedemo predavanje za različne oddelke. Težave se pojavljajo zaradi velike količine prometa v celotnem slovenskem prostoru. Vprašanje, kako doseči odzivnost dijakov, nam je v velik izziv. Med dijaki je res nekaj takih, ki so zaspali, večina neodzivnih pa ima težave z opremo, z dostopnostjo do spleta, pridobivanjem licenc in namestitvijo programske opreme. Moramo se zavedati, da smo se profesorji zadnja leta kvalitetno izobraževali na področju IKT, dijaki pa so se v tej situaciji znašli čez noč, a kljub temu odlično odzvali. Še vedno pa profesorji ne vemo točno, kako ukrepati na področju opravičevanja odsotnosti, vzgojnih ukrepov, poročanja o svojem delu. Vsak dan najdemo številne nove rešitve in ohranjamo najboljše. Delo na daljavo prinaša novo svežino, in če smo pripravljeni na odprto, sodelovalno učenje, nam dijaki, naši najstrožji sodniki, pripomorejo k še aktualnejšemu znanju.

Ključne besede: anketa, delo na daljavo, IKT, koronavirus, spletna orodja

Multisenzorno sodelovalno poučevanje

Dejana Omerza, *Osnovna šola Lucija*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 14.40–15.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Ozadje raziskave Raziskava, ki je bila izvedena v okviru štiriletnega projekta Multisenzorno sodelovalno poučevanje, temelji na sodelovanju učiteljic razrednega in predmetnega pouka z Osnovne šole Lucija s študenti inkluzivne pedagogike in profesoricama Univerze na Primorskem, ki z vsakodnevnim skupnim načrtovanjem učnih vsebin prilagajajo le-te vsem učencem z različnimi osebnostnimi značilnostmi, učnimi stili in potrebami. Sodelovanje dveh strokovnjakov omogoča pozornejšo načrtovanje učenja, usmerjeno v različne potrebe otrok ter pestrejšo obravnavo učnih vsebin z uporabo vseh senzornih poti, med katerimi posamezni učenec izbira sebi najustreznejšo za učenje. Narava učiteljskega dela zahteva popolno poznavanje posebnosti vseh učencev. To je učiteljeva zaveza. Prav zaradi tega učitelji prihajajo do zaključka, da frontalni način poučevanja, ki vključuje le slušno in delno vidno pozornost učenca, ne zadostuje več za zadovoljevanje potreb vseh učencev. Po večletnem poučevanju različnih skupin učencev v različnih starostnih obdobjih smo učiteljice zasnovalle idejo, da bi pouk v nekaterih fazah izvedle s pomočjo multisenzornega poučevanja in posledično učenja. Za pripravo in izvedbo multisenzornega poučevanja in učenja je potrebno poleg časa tudi poznavanje in trenutno zaznavanje posebnih potreb vseh učencev, kar je med poučevanjem le delno izvedljivo. Z izkušnjami iz tujine, ki smo jih pridobile v okviru mednarodnega projekta o inkluziji, smo pri pouku zagotovile prisotnost dodatnega učitelja v razredu. Ta učitelj je imel specialna oziroma specifična znanja, zaznaval je učence na drugačen način in v skladu s tem tudi pouk. Tako smo povabile k sodelovanju inkluzivnega pedagoga. Namen raziskave Z raziskavo smo želeli ugotoviti

učinkovitost sodelovanja učitelja in inkluzivnega pedagoga ter vpliv multisenzornega poučevanja in hkrati učenja na učence, na njihovo znanje in počutje.

Metodologija:

Pri raziskavi smo uporabili raziskovalni pristop študija primera, ker je celovit opis posameznega primera in njegova analiza, opis značilnosti primera in dogajanja ter opis procesa odkrivanja teh značilnosti oziroma procesa raziskovanja samega (Mesec 1998, str. 45 v Starman, 2013). Kot metode zbiranja podatkov smo uporabili vprašalnike, poročilo o delu v razredu, opazovanje, skupno dnevno in tedensko evalvacijo (intervju). Zastavili smo si raziskovalno vprašanje, ali pouk v timu učitelj-inkluzivni pedagog, ki je zastavljen kot pouk multisenzornega učenja, pozitivno vpliva na učence, učitelje in inkluzivne pedagoge. Podatke smo obdelali tako, da smo analizirali vprašalnike in kvalitativno analizirali odgovore ter jih interpretirali.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati raziskave kažejo, da je multisenzorno sodelovalno poučevanje ocenjeno kot zelo zaželeno in učinkovito s strani vseh udeležениh, tako učencev kot učiteljev in študentov. Ugotavljali smo količino znanja, ki so ga učenci pridobili pred in po izvajanju multisenzornega učenja. Zanimalo nas je, po kateri senzorni poti so si učenci največ zapomnili med poukom, počutje učencev pri frontalnem in pri multisenzornem izvajanju pouka ter počutje in vtisi učiteljev in študentov inkluzivne pedagogike. Rezultati kažejo, da je večina učencev več znanja pridobila v tednih, ko smo izvajali multisenzorni pouk. Učenci so pri učenju poleg sluha in vida najbolj pogosto izbrali še tip. Ugotovili smo še, da so se učenci znali bolje izražati o tem, kaj in koliko so se naučili, ko je potekal multisenzorni pouk. Izrazili so veliko zadovoljstvo, ker so lahko učno snov spoznavali, ponavljali in utrjevali s pomočjo vseh čutov. Zadovoljstvo nad izkušnjami pridobljenimi v projektu so izrazile tudi učiteljice izvajalke in študenti. Oboji poudarjajo pomen medsebojnega učenja, poglobljanja znanja in pridobivanja novih izkušenj. Sklepi raziskave so, da multisenzorno poučevanje in učenje pripelje do boljšega zavedanja o pouku, o tem, kateri način sprejemanja snovi bolj ustreza posamezniku, kar je lahko nastavek za učenje učenja. Večina učencev je bila zadovoljna zaradi prisotnosti drugega učitelja v razredu, ker jih je učinkovito spodbujal pri učenju.

Ključne besede: multisenzorno učenje/poučevanje, učitelj, inkluzivni pedagog, sodelovalno poučevanje

ABC – metoda hitrega in kreativnega načrtovanja učenja in poučevanja

Janja Majer Kovačič, *Fakulteta za Naravoslovje in matematiko UM*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 15.00–15.20

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

V letu 2018 je bil v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport pridobljen projekt z naslovom »Inovativne in prožne oblike poučevanja in učenja« (INOVUP), ki

ga sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija. Nacionalni konzorcijski partnerji projekta INOVUP so Univerza v Ljubljani (vodilni partner), Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem pa tudi Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu. Projektu se je pridružilo še 29 samostojnih visokošolskih zavodov. Osrednji cilj projekta je izboljševati kakovost visokošolskega izobraževanja z uvedbo prožnejših, sodobnih oblik učenja in poučevanja. Projekt INOVUP sledi strateškim smernicam in ciljem, ki jih opredeljujejo temeljni evropski (ET 2020) in nacionalni dokumenti na področju visokošolskega izobraževanja (Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020). V okviru številnih projektnih aktivnostih je tudi oblikovanje multiplikatorjev in izvajanje usposabljanj. Multiplikatorji so visokošolski učitelji z različnih področij raziskovalnega in pedagoškega dela, ki se v okviru projekta, o različnih pedagoških vprašanjih, usposabljaajo na tujih visokošolskih zavodih in institucijah, pridobljena spoznanja za uporabo sodobnih oblik, metod in pristopov poučevanja pa širijo v slovenski visokošolski prostor. Namen prispevka je predstavitev hitre, učinkovite in kreativne metode načrtovanja učenja in poučevanja razvite na University College London, ki sem jo izkustveno spoznala v vlogi multiplikatorja in preizkusila v praksi z učitelji, ki so v letu 2019/2020 obiskovali program za izpopolnjevanje izobrazbe za poučevanje predmeta Naravoslovje v 6. in 7. razredu osnovne šole, ki ga vrsto let izvaja Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerze v Mariboru.

Metodologija:

Prispevek je zasnovan na obravnavi primarnih virov, na osnovi katerih je oblikovana in v več programih uspešno preizkušena metoda »ABC learning design« iz University College London (ang. Arena, Blended, Connected). Uporabljena bo analiza teoretskih konceptov izbranih virov, podkrepljena s predstavitvijo metode in povratnimi informacijami učiteljev, ki so metodo preizkusili v praksi. Izvedena je bila manjša kvalitativna raziskava, v kateri je sodelovalo deset učiteljev iz prakse, predmetnih področij biologije in gospodinjstva, ki so v okviru dokvalifikacije za poučevanje predmeta Naravoslovje v OŠ pridobivali temeljna znanja s področja kemije. Z uporabo preprostega in učinkovitega pristopa na osnovi formata igre so učitelji zasnovali načrt izvajanja pouka kemijskih vsebin vključenih v učnih načrtih za naravoslovje v 6. in 7. razredu. Format igre temelji na vnaprej natisnjenih učnih karticah, kjer delovna skupina ustvari vizualno zgodbo (ang. storyboard), ki opisuje vrsto in zaporedje dejavnosti za doseganje ciljev. ABC pristop tako vizualizira npr. izkušnje učenca pri učni enoti, omogoči vpogled v realno izvedbo (strukturo in potek) učne enote in njene morebitne pomanjkljivosti. O teh delovna skupina takoj razpravlja in išče izboljšave ter ustvarja visoko raven angažiranosti članov delovne skupine, sodelovalno delo in kreativen dialog.

Rezultati in ugotovitve:

Avtorja »ABC (ang. Arena, Blended, Connected) learning design« pristopa hitrega in kreativnega načrtovanja učenja in poučevanja sta Clive Young in Natasa Perovic z University College London v Veliki Britaniji, kjer potekajo delavnice z uporabo ABC pristopa že več let, vanje pa je bilo vključeno že več kot 1000 učiteljev vseh izobraževalnih nivojev ter zasnovanih več kot 300 povsem novih izobraževalnih

modulov. Metoda je priljubljena tudi na drugih univerzah v Evropi in širše. Rezultati predstavitve in uporabe ABC pristopa med slovenskimi učitelji, ki so podali povratne informacije, so zelo pozitivni. Učitelji so izpostavili ustvarjalno diskusijsko sodelovanje in komunikacijo ter širok vpogled v načrtovanje in oblikovanje poučevanja predmeta Naravoslovje z uporabo pestrih metod poučevanja, uporabo različnih tehnologij ter vključevanjem preverjanja in ocenjevanja. Oblikovanje vizualne »zgodbe poučevanja« je bila učiteljem v pomoč pri pogledu na obstoječ način dela ob tem pa jim je omogočila videti, kako ga lahko izboljšajo z uvedbo novih metod učenja in poučevanja, preverjanja in ocenjevanja, ga morda umestiti tudi v spletno okolje ali dvigniti na ravni e-učenja. Ugotavljamo, da je pristop »ABC learning design«, pripravljen v slovenščini in prilagojen našemu izobraževalnemu okolju, smiselno predstaviti širši skupnosti učiteljev, ki bi po našem prepričanju nedvomno olajšal celovit pristop k načrtovanju pouka v najširšem pomenu besede.

Ključne besede: ABC učni pristop, oblikovanje učnih strategij, načrtovanje poučevanja, izobraževanje učiteljev

Raziskava stereotipov o tujcih in etničnih manjšinah v okviru projekta Erasmus+ na OŠ Center, Novo mesto

Mojca Saje, *Osnovna šola Center, Novo mesto*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 15.20–15.40

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Naša šola (OŠ Center, Novo mesto) se je septembra 2016 pridružila dvoletnemu mednarodnemu projektu Erasmus+ z naslovom Multikulturno občutljiva generacija (Multi-culturally sensitive generation), v katerem so poleg Slovenije sodelovali tudi učitelji in učenci (13 do 16 let) iz Italije, Turčije, Romunije, Latvije in Poljske. Skupaj smo proučevali najpogostejše predsodke in stereotipe v naših okoljih (verske, vedenjske, narodnostne in okoljske ter stereotipe o učenju, invalidih in stereotipe tujcih), jih odkrivali in spreminjali s številnimi dejavnostmi projekta. Na šoli imamo več tujih učencev in učencev iz različnih etničnih manjšin (Romi, Albanci), ki imajo pogosto težave z vključevanjem. Zato smo v okviru projekta pripravili vprašalnik, s katerim smo preverili stanje obstoječih predsodkov in stereotipov o tujcih in etničnih manjšinah. Na podlagi rezultatov vprašalnika smo pripravili več aktivnosti, s katerimi smo želeli dvigniti zavedanje o etničnih stereotipih, razvijati medkulturne, čustvene in socialne kompetence učencev, spoznavati razlike in podobnosti med različnimi skupnostmi, spodbujati spoštljive odnose in razvijati strategije za povečanje strpnosti. Po izvedenih aktivnostih smo oblikovali tudi šolski priročnik za zmanjševanje etničnih stereotipov \ "Cross The Borders, Transcend Your Limits\ ", ki ga lahko uporabljamo pri pouku Etike ali razrednikovih urah. Na podlagi teh dejavnosti je šola pridobila pomembne izkušnje, s katerimi smo uvedli nove metode in pristope za učinkovitejše vključevanje otrok priseljencev in etničnih manjšin. Cilj in namen tovrstnega projekta je bil razvijati medkulturnost kot obliko

sobivanja, vendar zahtevajo globlje spremembe še veliko nadaljnjega truda in prizadevanj.

Metodologija:

V okviru projekta smo pripravili anonimni vprašalnik s 35 postavkami tudi ob pomoči primerov podobnih vprašalnikov. Udeleženci so z 1-5 ocenili svoje strinjanje s trditvijo vsake postavke. Vprašalnik je skupno rešilo 188 oseb različnih starosti (otroci, mladostniki, odrasli). Vprašalnik so vprašani reševali v fizični obliki ali preko spletne strani www.1ka.si. Rezultati pridobljeni prek obeh kanalov so bili združeni. Same postavke so bile razdeljene v pet tematskih sklopov. Prva dva sta vsebovala postavke o splošnih stereotipih in o odzivih na novega sošolca iz tuje države. Zadnji trije sklopi so vsebovali presojo istih šestih postavk (inteligentnost, higiena, agresivnost, iskrenost, nagnjenost k pitju alkohola, prijaznost) za po njihovem mnenju tipičnega pripadnika romske, albanske in slovenske skupnosti. Podobne raziskave o stereotipih so v svojih državah izvedli tudi drugi projektni partnerji. Vsebino postavk in obliko vprašalnika so prilagodili kulturi in značilnostim njihovega okolja. Zaradi razlik v podrobnostih vprašalnikov pridobljeni rezultati niso neposredno primerljivi, vendar ponujajo zanimiv vpogled v podobnosti, razlike in razširjenost stereotipov v različnih evropskih državah.

Rezultati in ugotovitve:

Na splošno so rezultati vprašalnika pokazali strpen odnos do tujcev. Ob prvem srečanju se jim vprašani približajo, v šoli pa jim poskušajo pomagati pri učenju jezika in premagovanju socialnih ovir v novem okolju. Hkrati so rezultati pokazali tudi obstoj predsodkov do Romov, kar se sklada z našimi vsakdanjimi izkušnjami pri delu v šoli. Rezultati vprašalnika so tudi pokazali, da večina stereotipov predstavljenih v postavkah, ni bila potrjenih. Kljub temu je pri interpretaciji rezultatov potrebno upoštevati tudi vpliv določenih pričakovanj okolice. Naše izkušnje namreč tudi kažejo, da odgovori v vprašalniku žal ne odražajo vedno dejanj v resničnem življenju. Z aktivnostmi, ki so sledile analizi stanja, so se z osebnimi srečanji in boljšim spoznavanjem tujcev, pogledi in strpnost spremenili, predsodki pa so bili zmanjšani oziroma določeni ovrženi. Izkušnje in primere dobre prakse lahko uporabljamo za uspešnejše vključevanje otrok priseljencev in etničnih manjšin v šolah.

Ključne besede: stereotipi, predsodki, etnične manjšine, Romi, Erasmus+

Naravna dediščina v vzgojno-izobraževalnem procesu

Ivanka Adlešič Lebar, *Osnovna šola Turnišče*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 15.40–16.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Občina Turnišče ima veliko naravnih danosti (močvirsko logarico, sibirsko peruniko, močvirski svišč...). Tega smo se na OŠ Turnišče pričeli zavedati, zato smo se odločili

za ohranjanje narave. Postavili smo si vprašanje, kaj lahko storimo, šola kot institucija, posamezniki, pedagoški delavci, učiteljica biologije, da bomo ohranili naravo, katero smo prejeli od naših prednikov in, da jo bomo lahko pustili prihodnjim generacijam, v stanju brez negativnih posledic? Družba in ekonomija namreč ne moreta dolgoročno obstajati brez planeta Zemlja. Zato je potrebno razumevanje in razreševanje problemov ter konfliktov, ki nastajajo v odnosu do okolja, zaradi hitrega tehniškega in družbeno-ekonomskega razvoja. Vse preveč ljudi je v lastnem delovanju in razmišljanju na stopnji egocentrične etike, zanimajo jih lastne koristi, predvsem ekonomske. Odgovorili smo si. Lahko vzgajamo in izobražujemo za trajnostni razvoj tako, da razvijamo ter krepimo sposobnost učenca kot posameznika, kakor skupine učencev, da bodo zmogli in znali sprejemati odločitve v prid sonaravno trajnostnega razvoja. Zaposleni na OŠ Turnišče, zavedajoč se tega, smo imeli močne interese, da ohranimo rastišče sibirske perunike in biotsko raznolikost. Pri učencih smo razvijali in še razvijamo kritično mišljenje, akcijsko kompetenco – zmožnost in pripravljenost narediti nekaj dobrega za šolo, kraj in planet. Omogočamo jim osebno rast, nadgradnjo pridobljenega znanja, gradimo partnerske odnose med učenci, učitelji, krajani, medvrstniško in medgeneracijsko sodelujemo, se medpredmetno povezujemo. Sreča je bila na naši strani, da interesi v okolju niso bili konfliktni in se niso razhajali. Da se je akcija lahko sprožila, je bila pomembna »podporna klima« s strani vodstva. In prav zato nam je uspelo, da je postal habitat sibirske perunike, na levi strani Ledave, v neposredni bližini OŠ Turnišče, zaščiten območje. S tem smo in še uveljavljamo načela trajnosti, etičnosti, celovitosti etike zemlje, preventivnost ...

Metodologija:

Na začetku naše poti smo opravili pregled zatečenega stanja. Popisali smo rastlinske vrste. Sledil je načrt nadaljnje sinergijske aktivnosti upravljanja in varovanja prostora. Dotedanji uporabnik Fazanarija Beltinci, (prostor jim je služil za lovišče fazanov, zato je bil temu primerno spremenjen v zaraščajočo površino) in lastnik zemljišča - Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, sta nam zemljišče odstopila v upravljanje. Kratkoročno, v jeseni leta 2003 smo odstranili grmičevje in tako habitat »vračali« prvoten namen - mokrotni travnik. Povezali smo se z OE Zavoda za varstvo narave Republike Slovenije, Občino Turnišče. Srednje in dolgoročno, habitat ohranjamo kot travnik, zato izvajamo pozno jesensko košnjo oz. košnjo na dve leti. Travnik ščitimo pred širjenjem invazivnih tujerodnih vrst. V času pouka nam služi za učilnico v naravi. Bila sem pobudnica, da se rastišče razglasi za naravni spomenik in ustrezno zaščiti. Tako je 14. junija 2004, Občinski svet Občine Turnišča sprejel Odlok o zaščiti rastišča. Habitat je razglasil za trajno varovano območje kot naravni spomenik. Glavna merila za ohranitev so bila ogroženost, redkost, krajevno ozka razširjenost, lokalna specifičnost habitatnega tipa. Leta 2004, smo znaku OŠ Turnišče - buči, dodali še cvet sibirske perunike. V letu 2007 smo na rastišče postavili tablo. Pripravili smo zgibanko z opisi rastlin. Določili smo monitoring spremljanja stanja ohranjenosti okolja in pripravili smernice za varovanje.

Rezultati in ugotovitve:

Leta 2004 smo 1,5 ha veliko rastišče posvojili kot naravni spomenik in ga prevzeli v popolno oskrbo. Habitat ima bogato biodiverzitetu. Tu raste tudi močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*), ki je zavarovana vrsta; divja vijolica (*Viola sp.*), cipresasti mleček (*Euphorbia cyparissias*), plazeči skrečnik (*Ajuga reptans*), jetičnik (*Veronica officinalis*), srčna moč (*Potentilla erecta*), konjska kislica (*Rumex hydrolapathum*), razprostrta zvončnica (*Campanula patula*), kukavičja lučca (*Lychnis flos-cuculi*), močvirski oslad (*Filipendula ulmaria*), veliki trpotec (*Plantago major*), zdravilna strašnica (*Sanguisorba officinalis L.*), lesnika (*Malus sylvestris*) in še druge rastline. Prisoten je tudi zelo redek metulj strašnični mravljiščar (potrjeno s strani ZRS za varstvo narave OE Maribor). Varuje ga Habitatna Direktiva in Bernska konvencija, v Sloveniji pa tudi Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrst. Ob vsakoletnih pohodih, »druženje več generacij« na OŠ Turnišče, je obisk in ogled rastišča sibirske perunike najpomembnejša točka. Učenci so vodniki po rastišču. V času pouka služi za učilnico v naravi. S terenskim delom pridobivajo učenci neposredno izkušnjo v naravi. Doživljajska vrednost jih čutno in čustveno prevzame. V kombinaciji z nalogami opazovanja, igrami na rastišču, telesno aktivnostjo, poglobljajo ljubezen do narave. 5. junija 2010 (dan okolja), smo kot ekošola osvojili prvo nagrado za "ohranjanje biodiverzitet". Ohranjanje in upravljanje habitata nam je velik izziv.

Ključne besede: sibirska perunika, habitat, učenec, akcijska kompetenca, ekocentrična etika

Odnos med samoregulacijskim učenjem osnovnošolcev in dimenzijami starševstva

Urška Žerak, Mojca Juriševič, *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*, Sonja Pečjak, *Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 15.30–16.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Zmožnost samoregulacije učnega vedenja predstavlja eno izmed ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje, saj učencu omogoča, da se uspešno spoprijema z različnimi učnimi izzivi (Schunk in Green, 2018; Zimmerman in Schunk, 2011). Deluje kot posredni dejavnik med individualnimi značilnostmi učenca ter učno uspešnostjo (Dent in Koenka, 2015). Pomemben dejavnik socialnega konteksta pri razvoju samoregulacije učenja predstavljajo učenčeve interakcije s starši (Pino-Pasternak in Whitebread, 2010). Raziskave kažejo, da se starševsko vedenje in vključevanje v izobraževanje pomembno povezuje z učno samoregulacijo ter uspešnostjo učenca v šoli (Boonk, Gijselaers, Ritzen in Brand-Gruwel, 2018; Cheung in Pomerantz, 2012; Thomas, De Backer, Peeters in Lombaerts, 2019). Na podlagi metaanalize študij je bilo ugotovljeno, da se z boljšimi učnimi dosežki povezuje avtoritativni vzgojni stil, starševska odzivnost oz. toplina, vedenjski nadzor ter dopuščanje samostojnosti in avtonomije otroka (Pinquart, 2016).

Kljub navedenemu pa je področje odnosa med starševstvom in samoregulacijskim učenjem v osnovnošolskem kontekstu še precej neraziskano. Zato je bil cilj te raziskave proučiti povezanost med različnimi dimenzijami starševstva, starševskim vključevanjem v šolsko delo ter učenčevim pristopom k učenju.

Metodologija:

V študiji je sodelovalo 679 učencev, 6. ($n = 351$) in 9. razreda ($n = 328$) iz 25 slovenskih osnovnih šol. Učenci so bili približno enakomerno zastopani po spolu (52,3 % deklet, 47,7 % fantov), njihova povprečna starost pa je bila 12,6 let. Uporabljeni so bili samoocenjevalni vprašalniki za učence, ki so bili predhodno preverjeni z uporabo konfirmatorne faktorske analize. Učenci so izpolnili vprašalnik samoregulacijskega učenja (FSL-7; Ziegler, Stoeger in Grassinger, 2010), v katerem so poročali o svojem pristopu k učenju: samoregulacijski, zunanji in impulzivni. Nato so izpolnili vprašalnik o starševskem vedenju (PBDQ; Reid, Roberts, Roberts in Piek, 2015), ki je vključeval dimenzije čustvene topline, podpore pri avtonomiji, kaznovalne, permisivne in demokratične discipline. Nazadnje so poročali o vključevanju staršev v šolsko delo (IPI; Campbell, 2001): starševski pritisk in starševska pomoč.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali pozitivne povezave med učenčevimi zaznavami dimenzij emocionalne topline ($r = 0,30$; $p < 0,01$), podpore pri avtonomiji ($r = 0,27$; $p < 0,01$) in demokratične discipline ($r = 0,23$; $p < 0,01$) pri starših ter samoregulacijskim pristopom k učenju. Pri tem se je zaznana podpora staršev pri avtonomiji pozitivno povezovala tudi z učenčevim učnim uspehom ($r = 0,22$; $p < 0,01$). Starševska pomoč se je pozitivno povezovala z učenčevim zunanjim pristopom k učenju ($r = 0,34$; $p < 0,01$) ter negativno z učenčevim impulzivnim pristopom k učenju ($r = -0,36$; $p < 0,01$). Zaznan starševski pritisk se je negativno povezoval s samoregulacijskim pristopom k učenju ($r = -0,31$; $p < 0,01$) ter učnim uspehom učencev ($r = -0,32$; $p < 0,01$). Ugotovitve nakazujejo na to, da imajo starši v času osnovnošolskega izobraževanja pomembno vlogo pri spodbujanju samoregulacije učnega vedenja. Šole bi si torej morale prizadevati za aktivno vključevanje staršev ter starše ozavešiti o pomenu njihove vloge pri razvoju samoregulacijskih učnih strategij učencev.

Ključne besede: samoregulacijsko učenje, dimenzije starševstva, starševsko vključevanje, učni uspeh, osnovnošolsko izobraževanje

PREDSTAVITVE REFERATOV
ČETRTEK, 10. september 2020

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Povezanost starosti in bralnega dosežka četrtošolcev: Analiza podatkov IEA PIRLS 2016

Jure Novak, Nina Pertoci, *Pedagoški inštitut*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 10.30–11.00

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

V Sloveniji je po zakonu potrebno otroke vpisati v prvi razred osnovne šole, ko v koledarskem letu začetka šolanja dopolnijo 6 let. Pričetek šolanja je mogoče odložiti za eno leto po predlogu staršev ali zdravstvenega osebja (Ustava Republike Slovenije, 1996 in dop. 2016, 45. in 46. člen). Tako so nekateri učenci v šolo vpisani še v obdobju zgodnjega otroštva, ki traja do 6. leta starosti, njihovi sošolci pa so lahko od njih starejši skoraj celo leto. Raziskave kažejo, da obstaja povezava med mesecem rojstva (in posledično starostjo učencev) ter uspešnostjo v šoli. Med najmlajšimi in najstarejšimi učenci se pojavlja razlika v uspešnosti v šoli, ki se kaže skozi težave pri učenju, govoru, jeziku in komunikacijskih potrebah (DFE, 2010, str. 125–128). Prav tako naj bi obstajala povezava med starostjo in opredelitvijo učencev, kot učencev z učnimi težavami (Layton, 2018). Cilj naše raziskave je ugotoviti, ali ostaja povezava med starostjo (izračunano glede na mesec rojstva) in bralnim dosežkom četrtošolcev v Sloveniji, kar bomo preverili z analizo podatkov Mednarodne raziskave bralne pismenosti (PIRLS 2016). Raziskava bo pokazala ali lahko potrdimo hipotezo, da so mlajši učenci na kognitivnem testu branja dosegli nižje rezultate kot starejši učenci. V obeh primerih govorimo o četrtošolcih (se pravi, gre za razliko v starosti nekaj mesecev - do skoraj enega leta).

Metodologija:

Študija bo temeljila na sekundarni analizi IEA PIRLS 2016, ki je s pomočjo kognitivnega testa branja izmerila bralni dosežek učenk in učencev 4. razreda. V analizi bo uporabljena nacionalna baza podatkov, v katero je bilo v Sloveniji vključenih 4499 učenk in učencev (Klemenčič Mirazchijski in Mirazchijski, 2020, str. 38). V vzorec analize bodo spadali vsi učenci, ki so bili rojeni leta 2006, na podlagi teh podatkov pa bomo vzorec razdružili in predvidoma prekodirali v 3 skupine, pri čemer bodo v 1 skupini učenci, ki so bili rojeni med januarjem in aprilom 2006, v drugi skupini tisti, ki so bili rojeni med majem in avgustom 2006, v tretji pa bodo učenci, ki so bili rojeni med septembrom in decembrom 2006. Oziroma, prva analiza bo sploh pokazala smiselnost združevanja v večje/manjše število skupin. V nadaljevanju bomo s pomočjo deskriptivne statistike pogledali velikost in porazdelitev vzorca po skupinah, nato pa opravili inferenčno statistično analizo in s pomočjo regresijske analize preverjali povezanost meseca rojstva (in sicer na način mlajši vs. starejši učenci) in bralnega dosežka učencev.

Rezultati in ugotovitve:

Pričakujemo, da bo regresijska analiza pokazala zmeren do velik vpliv meseca rojstva na bralni dosežek učenk in učencev četrtega razreda. Pa ne zaradi mesece rojstva,

temveč zaradi starosti teh učencev. Raziskava opravljena v Združenem kraljestvu je pokazala tudi, da je vpliv starosti na šolske uspehe večji v nižjih razredih in da se ta vpliv s starostjo zmanjša ali izniči (DFE, 2010, str. 2). Tema je tako bolj aktualna, ko se osredotočamo na učence, ki obiskujejo nižje razrede osnovne šole, kar v naši analizi predstavljajo četrtošolci. Kot primerjavo lahko navedemo raziskavo IEA ICCS 2016, kjer so bili v vzorec zajeti osmošolci, učinka starosti učencev na dosežek pri kognitivnem testu državljanske vednosti, pa med osmošolci v Sloveniji ni bilo moč zaznati (Klemenčič, Mirazchijski in Novak, 2020, str. 66).

Ključne besede: bralna pismenost, PIRLS, starost, mesec rojstva, učne težave

Motivacija za branje in dejavniki učnega okolja v raziskavi PISA 2018: razlike po spolu in izobraževalnem programu

Klaudija Šterman Ivančič, *Pedagoški inštitut*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 11.00–11.30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Rezultati mednarodne raziskave PISA 2018 kažejo, da slovenski 15-letniki v primerjavi z vrstniki iz držav OECD dosegajo nadpovprečne dosežke na testu iz branja, hkrati pa poročajo o podpovprečni motivaciji za branje in podpovprečnih dejavnikih učnega okolja. Motivacija za branje se v tem primeru nanaša na veselje do branja, ki je pokazatelj t. i. notranje motivacije za branje, pri dejavnikih učnega okolja pa govorimo o navdušenju učitelja pri poučevanju slovenščine, zaznani učiteljevi opori pri pouku slovenščine in učiteljevi povratni informaciji. Omenjeni dejavniki učnega okolja so bili v raziskavi PISA 2018 ugotavljeni prvič, raziskave pa kažejo, da se ti dejavniki značilno pozitivno povezuje z notranjo motivacijo učencev za učenje, zadovoljstvom pri učenju (Moè, 2016; Patrick in Kempler, 2000) in vztrajnostjo učencev pri usvajanju učnih vsebin (Brigham, Scruggs in Mastropieri, 1992), in so kot taki pomembni pri celostnem razumevanju mladostnikove motivacije za branje. Namen prispevka je predstaviti rezultate nadaljnjih analiz, s katerimi želim omenjene rezultate bolje pojasniti, predvsem v nacionalnem kontekstu. Pri tem se osredotočam na razlike v omenjenih dejavnikih glede na spol in izobraževalni program, ki ga dijaki in dijakinje obiskujejo.

Metodologija:

Za analize v prispevku sem uporabila podatke raziskave PISA iz cikla 2018, in sicer gre za spremljajoče podatke dosežkov iz branja, ki so bili pridobljeni z vprašalnikom za dijake in dijakinje. V raziskavo PISA 2018 so bili v Sloveniji vključeni vsi mladostniki, stari med 15 let in 3 mesece in 16 let ter 2 meseca, ne glede na izobraževalni program, ki ga obiskujejo. V raziskavi je sodelovalo 6400 dijakov in dijakinj. Za potrebe naše raziskave sem iz vzorca izločila 15-letnike, vključene v osnovno šolo, in tiste, ki so obiskovali programe nižjega poklicnega izobraževanja. Za slednje namreč nimamo vseh spremljajočih podatkov, potrebnih za analize. Podatke

sem analizirala s pomočjo statističnega programa IBM SPSS 25.0 in orodja IEA IDBAnalyzer, ki nam pri obravnavi podatkov zaradi dvo-stopenjskega vzorčenja v raziskavi poleg uporabe uteži za posameznega učenca (W_FSTUWT) omogoča tudi uporabo vzorčnih uteži z namenom ocene standardne napake parametrov v populaciji po metodi ponovnega vzorčenja (ang. Bootstrap). Za namene prispevka so bile izvedene predvsem deskriptivne analize. Na ta način sem ugotavljala pojavnost in pogostost različnih vidikov motivacije za branje znotraj različnih slovenskih srednješolskih programov, zanimali pa so me tudi razlike v podatkih glede na spol.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati raziskave PISA 2018 kažejo, da slovenski 15-letniki v primerjavi z vrstniki iz drugih držav pri svojih učiteljih slovenščine v povprečju zaznavajo manj navdušenja pri poučevanju, da so med vsemi vključenimi državami najnižje ocenili učiteljevo zaznano oporo pri pouku slovenščine in da so najnižje ocenili tudi učiteljevo povratno informacijo. Na področju motivacije za branje rezultati kažejo, da so slovenski 15-letniki tudi tokrat poročali o podpovprečnem veselju do branja, evidentne pa so tudi razlike med spoloma, kjer se težave kažejo predvsem na področju zanimanja za branje pri dijakih (vrednost indeksa veselja do branja za dijake je - 0,55, za dijakinje pa 0,11) (Šterman Ivančič, 2019). Pričakujem, da bodo analize pričujoče raziskave pokazale značilne razlike glede na izobraževalni program in spol: tako v sami motivaciji za branje kot tudi v zaznavah dijakov in dijakinj glede tega, koliko je njihov učitelj navdušen pri poučevanju slovenščine, v kolikšni meri so pri tem pouku deležni učiteljeve opore in v kolikšni meri so deležni povratne informacije. Rezultati analiz so pomembni za razumevanje mednarodnih podatkov v nacionalnem kontekstu in predstavljajo pomemben podatek pri identifikaciji morebitnih razlik v učnih kontekstih med različnimi izobraževalnimi programi, kot tudi dejavnikov, s pomočjo katerih bi lahko spodbujali veselje do branja pri slovenskih 15-letnikih.

Ključne besede: PISA 2018, motivacija za branje, učno okolje, razlike po spolu, izobraževalni program

Zmožnost branja učencev 1. razreda pred sistematičnim opismenjevanjem

Marija Ropič Kop, *Pedagoška fakulteta UM*

Saša Klar Zadravec

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Otroci vstopajo v 1. razred osnovne šole z različnim (pred)znanjem pri slovenščini, in sicer imajo različno razvite ravni glasovnega zavedanja; nekateri učenci prepoznajo in poimenujejo črke, nekateri že berejo besede in besedila, nekateri že pišejo posamezne črke, besede in povedi. Drugi učenci nimajo naštetih znanj. Raziskave kažejo, da ima močan vpliv na bralne dosežke učencev okolje (spodbudno,

nespodbudno), izobrazba staršev, socialni in ekonomski status družin (Breen in Jonsson, 2005; Mullis in sod., 2007). Zadnja leta opažamo v slovenskih osnovnih šolah tudi priseljevanje učencev. To je v opismenjevanju še posebej pereča težava, saj učenci doma govorijo drug jezik, kot je učni jezik v šoli. Večina otrok predšolskega obdobja v slovenskem prostoru obiskuje vrtec. Čeprav vse vrtce zavezuje v izvajanju dejavnosti in v doseganju ciljev Kurikulum za vrtce (1999), je opaziti različne pristope, ki omogočajo otrokom doseganje različnih zmožnosti (Ropič, 2016). Učitelj mora poznati zmožnosti posameznega učenca, saj lahko le na ta način usmerja učenje in skrbi za učni napredek posameznika ter s tem izboljšuje svoje poučevanje. Povod za preverjanje učencev v začetku 1. razreda v zmožnosti branja pred sistematičnim opismenjevanjem je izhajal iz potrebe po ugotovitvi predznanja. V ta namen smo oblikovali vzorec učencev 1. razreda iz konkretne populacije severovzhodne Slovenije in ga razdelili v dve osnovni skupini. V skupini ena (S 1) je bilo več učencev iz manj spodbudnega okolja in v skupini dve (S 2) je bilo več učencev iz spodbudnega okolja. V S 1 je bilo 98 učencev, v S 2 pa 94 učencev. Skupno smo individualno preizkusili 192 učencev v branju pred sistematičnim opismenjevanjem. Zanimalo nas je, ali med skupinama obstaja pomembna razlika na področju branja. Prav tako smo želeli preveriti trditve mnogih, ki zatrjujejo, da veliko otrok bere že pred vstopom v osnovno šolo.

Metodologija:

Na nivoju branja, ki zajema vezavo dveh črk/glasov v besedi, smo izbrali štiri besede (sklop branja besed 1). V tem sklopu je zgradba treh besed podobna (soglasnik-samoglasnik), četrta beseda je zveza samoglasnika in soglasnika. Naslednji sklop štirih besed (sklop branja besed 2) je bil nekoliko zahtevnejši, saj je vseboval po tri črke. V treh primerih je bila zgradba podobna (soglasnik-samoglasnik-soglasnik) in v enem primeru nekoliko težja zgradba besede (samoglasnik-soglasnik-samoglasnik). Tretja skupina besed je imela štiri besede in vsaka je imela štiri črke (sklop branja besed 3). Zgradba teh je bila podobna (soglasnik-samoglasnik-soglasnik-samoglasnik). V četrto skupino štirih besed (sklop branja besed 4) smo izbrali najtežje besede, ki so bile sestavljene iz petih do sedmih črk. Njihova zgradba je bila težja tudi zato, ker je vsebovala soglasniške sklope. Učenci, ki so uspešno prebrali vse besede oz. večino besed, so prebrali še krajše besedilo. To je bilo sestavljeno iz petih enostavnih povedi. Razumevanje prebranega besedila smo preverili s pomočjo štirih vprašanj prve ravni razumevanja branja. Za proučevanje razlik med skupinama učencev 1. razreda v branju besed in besedila smo uporabili deskriptivno metodo. Razlike med skupinama smo izračunali s t-testom za neodvisne vzorce. Na nivoju pridobljenih rezultatov smo iskali odgovore na zastavljena vprašanja.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati t-testa za neodvisne vzorce v branju besed med skupino ena (S 1) in skupino dve (S 2) kažejo statistično značilno razliko ($p = 0,001$). Učenci S 2, ki prihajajo iz spodbudnejšega okolja kot njihovi vrstniki, so bili pomembno uspešnejši v branju šestnajstih besed. Prav tako beležimo statistično značilno razliko med S 1 in S 2 v prid učencem S 2 v branju besed glede na težavnostno stopnjo izbranih besed, in sicer v sklopu »branja besed 1«: $p = 0,000$, v sklopu »branja besed 2«: $p =$

0,001, v sklopu »branja besed 3«: $p = 0,000$ in v »sklopu branja besed 4«: $p = 0,007$. Statistično značilna razlika med S 1 in S 2 je prav tako v branju besedila ($p = 0,029$) in v razumevanju prebranega besedila ($p = 0,002$). Na podlagi rezultatov t-testa za neodvisne vzorce ugotavljamo, da so v začetku 1. razreda med učenci velike razlike. Prav tako smo oblikovali pomembno spoznanje glede stanja v posameznih skupinah oz. na osnovnih šolah. Med učenci so velike individualne razlike, ki predstavljajo učiteljem v fazi opismenjevanja resnični izziv. Če želijo učitelji uspešno poučevati, morajo poznati (pred)znanje učencev in usmerjati ter spremljati individualni napredek učencev.

Ključne besede: branje besed, branje besedila, individualne razlike, 1. razred, sistematično opismenjevanje

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Vpliv tehnologije na učenje in poučevanje: raba digitalnih učnih gradiv v času pandemije in po njej

Alenka Kepic Mohar, *Založba Mladinska knjiga*,

Miha Kovač, *Filozofska fakulteta UL*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 10.30–11.00

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Prispevek na podlagi empiričnih podatkov o rabi dveh izobraževalnih portalov v času trajanja pandemije raziskuje vpliv izrednih okoliščin na (1) rabo elektronskih učnih gradiv, (2) nastajanje novih digitalnih učnih gradiv ter (3) vpliv tehnologije na učenje in poučevanje z vidika primerjave rabe tiskanih in digitalnih učnih gradiv. Namen raziskave je razmislek o vplivu tehnologije na učenje in poučevanje, pri čemer izhajamo iz rabe digitalnih učnih gradiv v času pandemije kot morebitnega pokazatelja dolgoročnejših sprememb pri učenju in poučevanju. Izsledki analize bodo vodili k razpravi o sobivanju stroke in rabe učnih gradiv. Razpravljali bomo o tem, ali je mogoče rabo učnih gradiv v razredu neposredno prenesti v virtualno okolje in ali so izredne okoliščine pri rabi digitalnih gradiv dopuščale možnost strokovnega razmisleka o značilnostih in učinkih e-učenja. Pri razmerju med učbenikom kot tiskano knjigo in digitalnim učnim gradivom bomo razpravljali o pomenu in učinkih spreminjanja fizične pojavnosti učnih gradiv, kot jih utemeljuje teorija utelešene kognicije. To bo odprlo tudi vprašanja o vpetosti učnih gradiv v učni proces, dolgoročne posledice uvajanja digitalnih učnih gradiv v vzgojno-izobraževalno delo, pa tudi vprašanje o učbeniku kot knjigi, ki uvaja učence v kulturo knjige in branja. Prispevek se bo v sklepnem delu dotaknil tudi pomena delovanja slovenskega izobraževalnega založništva kot specifičnega založniškega polja, ki razvija digitalna učna gradiva, razlogih za njegovo životarjenje med navidezno avtonomijo in družbeno nevidnostjo, ter podal nekaj argumentov za smiselnost sodelovanja izobraževalnega založništva z izobraževalno politiko, še zlasti pri oblikovanju nacionalne strategije o digitalizaciji v izobraževanju.

Metodologija:

Raziskava bo uporabila različne metode, in sicer bo uvodoma metodološko izhajala iz empirične kvantitativne raziskave, ki jo bo v nadaljevanju nadgradila s formalnogično analizo ter primerjalno in deskriptivno metodo. Pri razmisleku o zakonitostih e-učenja se bo oprla na kognitivne procesne teorije, ki izhajajo iz razumevanja, kako delujejo človeški možgani, in spodbujajo oblikovanje večpredstavnostnega gradiva, ki je konsistentno z miselnimi procesi (Clark, Meyer, 2016). Pri raziskavi razmerja med tiskanim in digitalnim učnim gradivom bo izhajala iz teorije utelešene kognicije, pri vplivu tehnologije na učenje in poučevanje pa bo izhajala tudi iz izsledkov mednarodne raziskave učenja in poučevanja Talis Slovenija 2018 (Pedagoški inštitut, 2020) ter dostopnih podatkov o delovanju izobraževalnega založništva v Evropi in drugod v času pandemije. Pri sklepnih povezavi raziskovalnega

vprašanja s sistemskim vprašanjem o pomenu izobraževalnega založništva, kot ga določajo založniške študije, pa se bo oprla na fenomenološko paradigmo, ki učinkoviteje odgovarja na procesna raziskovalna vprašanja.

Rezultati in ugotovitve:

Prispevek je na podlagi empiričnih podatkov o rabi izobraževalnih portalov v času pandemije ugotovil povečano rabo elektronskih gradiv, intenzivnejše nastajanje novih digitalnih učnih gradiv, tudi kot posledico slabše dostopnosti navodil za pouk na daljavo in želje po specifičnih gradivih. Učitelji so uporabljali raznovrstno tehnologijo, ki so jo pred tem sicer poznali, pa redkeje uporabljali. To kaže na njihovo samoiniciativnost v izrednih razmerah, kar bi lahko potrdilo tezo, da učitelji svoje poslanstvo živijo in da je raba tehnologije pri pouku odvisna prav od njihovih prepričanj. Zaradi nenadnega izbruha okoliščin je bilo časa za strokovni razmislek o vpetosti tehnoloških orodij v posamezne faze učnega procesa premalo, niti poznavanja kognitivno procesnih teorij, ki določajo značilnosti večpredstavnostnega učenja. Raba digitalnih gradiv je pokazala, da so učitelji večinoma kombinirali delo s tiskanimi gradivi, pri čemer merjenje učne učinkovitosti ob rabi ene ali druge vrste gradiva ni bilo izvedeno. Anketirani učitelji so se izrekli, da bodo digitalna učna gradiva v nadaljevanju uporabljali več kot v času pred pandemijo. Veljavnost te napovedi bi bilo smiselno empirično preveriti po daljšem časovnem obdobju. Raziskava je pokazala tudi, da je vpetost izobraževalnega založništva v delovanje celotnega sistema vzgoje in izobraževanja smiselna, saj je prav čas pandemije pokazal, da gospodarstvo deluje po načelih ne zgolj ekonomije, pač pa tudi stroke in solidarnosti.

Ključne besede: digitalna tehnologija, digitalna učna gradiva, učbenik, večpredstavnostno učenje, izobraževalno založništvo

Dejavniki pogostosti uporabe interneta za izobraževalne namene: digitalni razkorak med mladimi v Sloveniji?

Maja Krajnc, *SERŠ Maribor*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 11.00–11.30

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Digitalni razkorak označuje neenak dostop in/ali uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in je še posebej pomemben na področju izobraževanja. Raziskave namreč kažejo, da lahko uporaba IKT pomembno prispeva k vključevanju šolajoče se mladine v šolski proces (npr. s preseganjem siceršnjih ekonomskih, geografskih, časovnih in drugih ovir), k izboljšanju motivacije za učenje in k boljšim šolskim izidom, npr. šolski uspešnosti (OECD 2005; Noor-Ul-Amin 2013; Impact 2020). Študije prav tako kažejo, da so šolski dosežki mladih v povprečju višji ob pogostejši domači uporabi IKT za izobraževalne namene (Valentine et al. 2005). Uporabo IKT v izobraževalnem procesu kot pozitivno ocenjujejo učitelji (Sangrà in

González-Sanmamed 2010) in mladi, vključno z uporabo interneta (Dogruer et al. 2011), ki ga mladi v izobraževalne namene pogosto uporabljajo (Yılmaz in Orhan 2010). Glede na pomen uporabe IKT za šolsko uspešnost in druge zaželene izide mladih, so zaskrbljujoči izidi raziskav, ki kažejo na sociodemografske in socioekonomske neenakosti v uporabi IKT med mladimi (OECD 2005; Sianou-Kyrgiou in Tsiplakides 2012; Harris et al. 2017), tudi med prebivalci Slovenije (Dolničar et al. 2002). Obenem pa v Sloveniji primanjkuje raziskav o uporabi interneta za izobraževalne namene med mladimi, obstoječe deskriptivne analize na priložnostnih vzorcih pa kažejo, da mladi internet v ta namen uporabljajo relativno pogosto. Namen naše raziskave je bil analizirati sociodemografske in socioekonomske dejavnike uporabe interneta za šolske oz. izobraževalne namene na reprezentativnem vzorcu slovenske mladine.

Metodologija:

Analizirali smo vzorec mladih v okviru raziskave Youth Study SouthEast Europe 2018/2019 (FES 2019). Raziskava je poleg devetih drugih držav zajela tudi reprezentativni vzorec mladih s stalnim bivališčem v Sloveniji v starosti 14–29 let ($N = 1015$; 49,0 % žensk). Analizirali smo podvzorec slovenske mladine, ki je vključena v izobraževalni proces ($N = 733$). Preučili smo, ali se pogostost uporabe interneta za šolo oz. izobraževalne namene (1 = nikoli; 2 = včasih; 3 = pogosto – vsaj enkrat tedensko) razlikuje med naslednjimi sociodemografskimi in socioekonomskim skupinami: glede na spol, starost, velikost kraja bivanja, izobrazbo obeh staršev in samoocenjeni materialni status gospodinjstva. Izvedli smo bivariatno in multivariatno analizo v obliki ordinalne regresijske analize. Spremenljivke, ki so se v prvem koraku izkazale kot bivariatno povezane s pogostostjo uporabe interneta za izobraževalne namene, smo v drugem koraku vključili v ordinalni regresijski model kot neodvisne spremenljivke.

Rezultati in ugotovitve:

Opisna analiza je pokazala, da 77 % mladih uporablja internet za izobraževalne namene »vsaj enkrat tedensko«, 22,4 % ga uporablja manj pogosto, manj kot 1 % pa nikoli. Bivariatne analize so pokazale, da je uporaba interneta statistično značilno pogostejša med starejšo mladino ($\rho = 0,18$; $p < 0,01$), med mladimi z bolj izobraženimi materami in očeti ($\rho = 0,14$; $p < 0,01$) in iz premožnejših gospodinjstev ($\rho = 0,11$; $p < 0,01$), medtem ko spol in velikost kraja bivanja nista bila statistično značilna bivariatna dejavnika. V multivariatnem modelu se je za statistično značilen dejavnik izkazala zgolj starost, medtem ko so ostale spremenljivke izgubile statistično značilnost. Model je pojasnil 10,1 % variance v pogostosti uporabe interneta (Nagelkerke; $p < 0,001$). V sklepnem delu prispevka podamo implikacije rezultatov raziskave, tudi za prihodnje analize digitalnega razkoraka v Sloveniji, podamo pa tudi priporočila za izobraževalne institucije in starše glede vloge uporabe rabe interneta mladih za izobraževalne namene.

Ključne besede: informacijsko-komunikacijska tehnologija, digitalni razkorak, uporaba interneta, izobraževanje, mladi

Virtualno učno okolje in kakovost vzgoje in izobraževanja otrok

Karmen Klavžar, *Zavod RS za šolstvo*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: IKT v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Prispevek poskuša znotraj sekcije "Učenje in poučevanje" ob opiranju na že izvedene raziskave izpostaviti razliko med poučevanjem doma, učenjem na daljavo in med poučevanjem znotraj virtualnega učnega okolja. Z identifikacijo nekaterih ključnih problemov, ki jih tovrstno učenje in poučevanje v kontekstu pedagoške in šolske situacije prinaša skuša doprinesiti k nujni problematizaciji tistih vidikov vzgoje in izobraževanja, ki so vezani bodisi na socialno interakcijo v šoli, na šolo kot inštitucijo, ki tudi vzgaja ne le izobražuje in na šolsko infrastrukturo kot sestavni del učenja in poučevanja. Poleg identifikacije in refleksije navedenih problemskih sklopov (tudi v kontekstu socialnih in čustvenih vidikov vzgoje in izobraževanja) prispevek poskuša nakazati nekaj možnih in verjetno tudi nujnih korakov za izboljšanje kakovosti vzgoje in izobraževanja otrok v virtualnem učnem okolju.

Metodologija:

Izsledki raziskav v okviru Aktivnosti projektov Evalvacije vzgoje in izobraževanja v RS, financiranih iz Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za izobraževanje.

Rezultati in ugotovitve:

Analiza ugotovitev avtorjev, teoretikov teorij pedagogike in filozofije pedagogike ter tistih, ki se ukvarjajo s primerjalnim proučevanjem znanstvenih del in razprav s področja pedagoških znanosti, opiranje na teorije vzgoje, ki opozarjajo na pomembnost javne šole kot družbene institucije raziskovanje in spremljanje samoevalvacijo šol in povratne informacije učiteljev-praktikov rezultira v naslednje ugotovitve:

- potrebno je razločevati in jasno razmejiti razliko med učenjem na daljavo, učenjem na domu in poukom v virtualnem okolju;
- pouk v virtualnem okolju zaradi omejenih socialnih stikov predstavlja svojevrsten vzgojni izziv
- izpostavljene dileme in refleksija ovir, ki jih s seboj prinaša učenje in poučevanje v virtualnem okolju naj bi možne rešitve utemeljile na nujno potrebni nadaljnji evalvaciji obstoječega stanja in pridobljenih izkušenj iz prakse

Ključne besede: IKT, virtualno okolje in poučevanje, vzgojni načrt in socialna distanca, pomen šole kot družbene institucije

Sekcija: Izobraževalne politike

Kultura v perspektivi slovenskega visokega šolstva: institucionalna, disciplinarna in organizacijska izhodišča

Maruša Hauptman Komotar, *Alma Mater Europaea - Fakulteta za humanistični študij, Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 10.30–11.00

Sekcija: Izobraževalne politike

Ozadje in namen:

Prispevek izhaja iz rezultatov raziskovalnega dela v okviru raziskovalnega programa Raziskave kulturnih formacij, in sicer postavlja koncept kulture v odnos do slovenskega visokega šolstva. Ker je po besedah Williamsa (1983: 87) pojem 'kultura' »ena izmed dveh ali treh najbolj zapletenih besed«, se v izhodišču osredinja na različna konceptualna razumevanja pojma 'kultura', ki jih v nadaljevanju umesti v kontekst visokega šolstva. V tem okviru utemeljuje njun medsebojni odnos z gledišča študij institucionalnih, disciplinarnih in organizacijskih kultur (npr. Clark, 1970; Tierney, 1988; Becher, 1989; Sporn, 1996) in s ponazoritvijo poenostavljenih kulturnih »tipov« zagotavlja ustrezno iztočnico nadaljnje razprave. V njej namreč postavlja predhodno predstavljene kulturne okvire v okolje slovenskega visokega šolstva, in sicer na izbranih ilustrativnih primerih slovenskih visokošolskih zavodov najprej ugotavlja njim prevladujoče kulturne »tipe«, za tem pa pojasnjuje tudi vplive dejavnika (institucionalnih, disciplinarnih, organizacijskih) kultur na odzive visokošolskih institucij na internacionalizacijo. Namen prispevka je torej skozi objektiv uveljavljenih kulturnih okvirov, ki se uporabljajo v raziskovanju (internationalizacije) visokega šolstva, ponazoriti prevladujoče »tipe« kultur na izbranih slovenskih visokošolskih zavodih, in utemeljiti vzroke za izvor njihovih medsebojnih podobnosti in razlik.

Metodologija:

Metodološko raziskava temelji na tekstualni analizi (Frey idr., 1999) in uporablja analizo vsebine kot eno izmed glavnih pristopov k tekstualni analizi, ki omogoča pridobivanje zanesljivih, ponovljivih in veljavnih rezultatov (Krippendorf, 1989). Predmet analize so raznovrstni dokumentarni viri, kot npr. akademska literatura na področju kulturnih študij v visokem šolstvu, institucionalni dokumenti – predvsem strategije (internationalizacije) in v njih opredeljena poslanstva, vizije in vrednote, statuti, samoevalvacijska in letna poročila, uradne izjave, internetna sporočila, medijske objave itn. Namensko izbrani raziskovalni vzorec obsega skupno 6 akreditiranih slovenskih visokošolskih zavodov (javni, zasebni s koncesijo, zasebni), za katere se domneva, da se kljub nekaterim podobnostim medsebojno razlikujejo glede njihovih prevladujočih tipov kultur.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati izpostavljajo nujnost upoštevanja edinstvene narave kulture posamezne visokošolske institucije (oziroma discipline ali organizacije), saj so v raziskavi

identificirane (podobnosti in) razlike v prevladujočih kulturnih tipih odraz sočasnih vplivanj notranjih dejavnikov (npr. tradicija, poslanstvo, slog vodenja ipd.) in dejavnikov zunanjega okolja, kot je na primer nacionalna (politična) kultura in širše globalizacija, masifikacija in privatizacija visokega šolstva. V tem oziru ugotovitve raziskave krepijo razumevanje odnosa med kulturo in (slovenskim) visokim šolstvom ter visokošolskim deležnikom ponujajo izhodišče za oceno (zelenih in prevladujočih) kulturnih tipov na posamezni visokošolski ustanovi, s tem pa omogočajo tudi ustreznejše in bolj učinkovito načrtovanje in izvajanje institucionalnih politik in strategij (internacionalizacije) in, kot takšne, lahko vplivajo tudi na same procese odločanja na tem področju.

Ključne besede: kultura, visoko šolstvo, tipologije, internacionalizacija, slovenski visokošolski zavodi

Analiza povezovanja predopismenjevalnih spretnosti med Kurikulumom za vrtce in Učnim načrtom za slovenščino z namenom zagotavljanja višje kakovosti zgodnje pismenosti

Katarina Grom

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 11.00–11.30

Sekcija: Izobraževalne politike

Ozadje in namen:

Razvite predopismenjevalne spretnosti otrok so temeljnega pomena za začetno opismenjevanje. Ker jih otroci začnejo razvijati že v predšolskem obdobju in z njimi nadaljujejo v začetnem šolskem obdobju nas je v raziskavi zanimalo, kako so te opredeljene v Kurikulumu za vrtce (1999) in Učnem načrtu za slovenščino (2018). Namen raziskave je bil analizirati oba nacionalna dokumenta z vidika teoretičnih področij, ki so povezna z razvijanjem predopismenjevalnih spretnosti, s ciljem ugotoviti povezave oziroma razlike, ki se nanašajo na cilje, načela, vsebine in priporočila za strokovne delavce. V raziskavi je bil uporabljen kvalitativni raziskovalni pristop z uporabo deskriptivne metode analize vsebin, kjer je bilo analizirano področje jezika v predšolskem obdobju, v učnem načrtu pa področje jezika v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Rezultati analize kažejo, da oba nacionalna dokumenta na različne načine opredeljujeta pomembna področja za ustrezno razvijanje predopismenjevalnih spretnosti. Poudarek v Kurikulumu je v drugem starostnem obdobju otrok v starosti od 3 do 6 let, v Učnem načrtu pa je to opredeljeno v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju v razdelku razvijanje zmožnosti branja in pisanja. Oba dokumenta dopuščata strokovnim delavcem avtonomijo glede na časovno izvajanje, izbiro področij in intenziteto, kar vpliva na razvite predopismenjevalne spretnosti. S skladnostjo in smiselno stopenjskostjo razvijanja predopismenjevalnih spretnosti, bi lahko zagotovili kakovostnejšo zgodnjo pismenost, kar vpliva na začetno pismenost otrok v prvem razredu osnovne šole.

Metodologija:

Za zasledovanje raziskovalnega cilja je bil uporabljen kvalitativni empirični pristop (Sagadin, 2007; Kordeš in Smrdu, 2015) z vključevanjem primerjave dveh različnih nacionalnih dokumentov, ki se uporabljata v slovenskem prostoru v vzgoji in izobraževanju: (i) Kurikulum za vrtce (1999) je namenjen vzgoji in izobraževanju v predšolskem obdobju, (ii) Učni načrt za slovenščino (2018) pa se uporablja v osnovni šoli. Za potrebe raziskave je bila uporabljena deskriptivna metoda analize vsebine; pri Kurikulumu za vrtce (1999) je analiza vključevala področje jezika, pri Učnem načrtu za slovenščino (2018) pa je bilo analizirano prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, področje razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Za potrebe vsebinske analize smo pri obeh nacionalnih dokumentih identificirali osem ključnih področij, ki spodbujajo razvijanje predopismenjevalnih spretnosti, to so: interes za branje, koncept tiska, besedišče, vidno zaznavanje, fonološko zavedanje, abecedno znanje, orientacija in grafomotorika. Takšen način zbiranja podatkov dopušča nevsiljivo in nereaktivno metodo, saj je bilo analizirano empirično gradivo neodvisno od raziskovalnega procesa. Analiza je temeljila na »nemih« dokumentih, ki že obstajajo (Vogrinc, 2008) in tako niti en niti drug dokument nista nastala za potrebe te raziskave, temveč sta bila oblikovana v okviru kurikularne preнове vrtca in osnovne šole.

Rezultati in ugotovitve:

Razlike med Kurikulumom in Učnim načrtom zaznamo v strukturi dokumentov, kar se nanaša na načela, cilje, vsebine in smernice strokovnim delavcem. Analiza nacionalnega kurikularnega dokumenta za vrtce kaže na večje razlike glede področij predopismenjevalnih spretnosti med prvim in drugim starostnim obdobjem predšolskih otrok. Močnejše povezave področij se v prvem starostnem obdobju otrok od 1 do 3 let kažejo v interesu za branje in besediščem, v drugem starostnem obdobju otrok od 3 do 6 let pa so zajeta večinoma vsa načrtovana področja. Pri Učnem načrtu za slovenščino (2018) je bilo ugotovljeno, da je večina področij ustrezno povezanih s cilji, vsebinami in smernicami strokovnim delavcem. Omeniti je potrebno močne povezave s strokovnimi delavci, pri čemer oba dokumenta izpostavljata avtonomijo in strokovnost pedagoških delavcev. Ob tem ostajata v obeh nacionalnih dokumentih neopredeljena tako intenziteta kot kontinuiteta izvajanja predopismenjevalnih spretnosti. Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (2017, str. 5–7) opredeljuje celosten in sistemski pristop razvijanja porajajoče se pismenosti, s čimer nakaže pomembnost vertikalne povezave, kar zagotavljanja višjo kakovost zgodnje pismenosti z vplivom na začetno opismenjevanje. Prav s stopenjskim povezovanjem predopismenjevalnih spretnosti bi lahko vplivali na načelo kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa (Bela knjiga, 2011) ter sledili smernicam visokih pričakovanj (Lucariello idr., 2015).

Ključne besede: Kurikulum za vrtce, Učni načrt za slovenščino, analiza dokumentov, predopismenjevalne spretnosti, slovenščina

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Medijske konstrukcije spola in neenakosti v izobraževalnem kontekstu

Ana Mladenović, *Pedagoški inštitut*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 10.30–11.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Namen prispevka je predstaviti ključne ugotovitve raziskave, ki bo opravljena v okviru doktorske disertacije na temo konstrukcij spola in neenakosti med spoloma v izobraževalnem kontekstu v medijih in pedagoških revijah. Ključna koncepta sta spol in enakost. Spol je definiran kot družbeni konstrukt, ki se ustvarja skozi diskurzivno delovanje (de Beauvoir, 1956), enakost pa obravnavana v navezavi na pravičnost in razumljena kot demokratična enakost, ki združuje načelo poštene enakosti možnosti z načelom različnosti (Kodelja, 2006; Rawls, 1999). Čeprav gre za kompleksno problematiko, je v zadnjih dvajsetih letih v tujini opazen trend, da se o spolu v izobraževanju v javnem diskurzu poroča na precej posplošen in senzacionalističen način, pri čemer se osredotoča zgolj na nekatere vidike (ne)enakosti med spoloma (Eate, Beasley, Papadelos, Treagus in Augoustinos, 2017; Griffin, 2000; Ringrose, 2007; Titus, 2004). Razprave o spolu v izobraževalnem kontekstu so zaznamovane s t. i. »moralno paniko« glede položaja fantov (Smith, 2003) in temeljijo na zmotnem predpostavljaju korelacije med uspehi deklet in neuspehi fantov, na pretiravanju v ocenah razlik, na tezi o tem, da gre uspeh deklet razumeti kot izkaz dosežene (in presežene) enakosti med spoloma, ter na razpravah o diskriminaciji fantov in feminiziranih šolah. Takšne predpostavke vplivajo na percepcije staršev, učiteljev, pa tudi na oblikovanje edukacijskih politik, ki so drugje (npr. v VB, Avstraliji, ZDA) težave fantov že prepoznale kot resen problem (Francis in Skelton, 2005). Tudi v Sloveniji se v zadnjih letih vedno več pozornosti namenja temu, ali imajo fantje enake možnosti za uspeh kot dekleta ali pa jim morda šolski sistem onemogoča napredek, ker ni prilagojen njihovim potrebam in značilnostim (Tašner in Mencin Čeplak, 2011). Zato je cilj ugotoviti, na kak način se v slovenskih medijih ter pedagoških revijah poroča o spolu v izobraževanju.

Metodologija:

Uporabljena bo kritična diskurzivna analiza (KDA), s katero se raziskujejo načini uveljavljanja, reproduciranja, legitimiranja družbene moči in neenakosti s pomočjo tekstov, v družbenem in političnem kontekstu (Van Dijk, 2015). Tak pristop razkrije kontekst, v katerem se oblikujejo odnosi (ne)moči in diskurzi o spolu, ter osvetli načine reprodukcije družbene realnosti. Za raziskavo je ključnega pomena kritična komponenta KDA (Fairclough, 2010). KDA bo sledila naslednjim raziskovalnim korakom: izbor gradiva; kodiranje in vzorčenje; analiza; predstavitev rezultatov. V izbor gradiva bodo predvidoma vključeni časopisi, ki izhajajo med letoma 2007 in 2017 ter redno poročajo o temah s področja vzgoje in izobraževanja: Delo, Dnevnik, Večer in Slovenske novice, priloge dnevnikov: Ona, Ona+ in Sobotna priloga ter

tedniki: Mladina, Demokracija in Družina. V korpus bodo predvidoma vključene tudi pedagoške revije: Didakta, Educa, Vzgoja, Razredni pouk, Vzgoja in izobraževanje in pedagoški časnik: Šolski razgledi. Vsebine za analizo bodo v vzorec vključene s pomočjo iskanja s ključnimi besedami, kjer je to tehnično mogoče (spletni arhivi medijev), ter vsebinskega pregleda posameznih izdaj, v primerih, kjer na spletu ni objavljenega celotnega arhiva (pedagoške revije). Analiza bo ohlapno zasnovana po Faircloughjevemu modelu (2010), ki pravi, da lahko vsak primer diskurzivne prakse analiziramo na treh ravneh – jezikovni, diskurzivni in družbeni; z večjim poudarkom na zadnjih dveh.

Rezultati in ugotovitve:

Glavni rezultat bo analiza diskurzov o spolu v izobraževanju v izbranih slovenskih medijih ter pedagoških revijah v obdobju 2007–2017. Razkrite bodo kompleksne neenakosti v vzgoji in izobraževanju, ki jih porajajo družbene in ekonomske razmere, zakrivajo pa nereflektirani diskurzi. Seznan tem, prisotnih v izbranem analiziranem gradivu, bo primerjan s seznamom tem, ki so za obravnavo neenakosti med spoloma v izobraževanju pomembne s teoretičnega vidika, s čimer bo ugotovljeno, katere teme so v izbranem gradivu prisotne in katere teme se ne pojavljajo. Nato bodo identificirani in analizirani diskurzi o spolu v izobraževalnem kontekstu v prisotnih temah. Pozornost bo namenjena predvsem identifikaciji morebitnih elementov interseksionalnosti in redukcije družbene kompleksnosti. Prav tako bo narejena primerjava medijskih in pedagoških vsebin z identifikacijo morebitnih diskurzivnih razlik. Na podlagi analize na tekstovni, diskurzivni in družbeni ravni, bodo pojasnjene tudi morebitne spremembe v obravnavanih temah in diskurzih o spolu. Ugotovitve KDA bodo lahko podlaga za razmislek o edukacijskih politikah, ki prepoznavajo spol kot pomemben, ne pa tudi edini dejavnik neenakosti v izobraževanju ter temelj za razvijanje pedagoških kompetenc vzgojno-izobraževalnega kadra v osnovnih šolah, ki temelji na sodobnem pojmovanju konstrukcij spola in je občutljivo za vprašanja pravičnosti in enakosti med spoloma v izobraževanju.

Ključne besede: spol, (ne)enakost, izobraževanje, diskurz, kritična diskurzivna analiza

Družbeni vidiki spretnosti mladih

Jasmina Mirčeva, *Andragoški center Slovenije*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 11.00–11.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Izobrazba in spretnosti mladih so pomembne za uspešno vključevanje na trg dela in so pogoj za nadaljevanje izobraževanja. Vendar je v nekaterih temeljnih evropskih dokumentih zapisano, da ima četrtnina mlajše populacije precejšnje težave z branjem, pisanjem, računanjem in da vsak sedmi prebivalec EU prezgodaj prekine šolanje.

Približno polovica mladih doseže srednjo raven izobrazbe, vendar to pogosto ne ustreza potrebam trga dela. Manj kot tretjina oseb v EU, starih od 25 do 34 let, ima univerzitetno izobrazbo, medtem ko je v ZDA takih 40 % in na Japonskem več kot 50 %. Problem mladih z nizkimi spretnostmi je eden temeljnih izzivov tudi v slovenski družbi. Rezultati mednarodne raziskave PIAAC opozarjajo na nizko raven spretnosti mladih, še posebno ranljivih skupin, starih od 16 do 24 let. Spretnosti mladih tudi niso enakomerno porazdeljene. Analize kažejo, da se razlike med skupinami z različnim socio-demografskim, ekonomskim, družinskim ozadjem in priseljskim statusom povečujejo. Namen prispevka je na podlagi podatkov raziskave PIAAC predstaviti raven spretnosti populacije od 16. do 24. leta, pojasniti dejavnike, ki vplivajo na to stanje, in trende. Dejstvo je, da se tranzicijsko obdobje podaljšuje. To nekaterim mladim omogoča izrabo različnih situacij za razvoj spretnosti. Če imajo pri tem dovolj podpore, razvoj uresničijo. Tisti, ki teh možnosti nimajo, postanejo še ranjivejši. Izhodiščno bodo predstavljene spretnosti mladih v izbranih, predvsem razvitih evropskih in neevropskih državah. Podrobneje pa bo prikazan slovenski model, ki je temelj za oblikovanje smernic in predlogov na tem področju.

Metodologija:

V prispevku so uporabljeni tako teoretični konceptualni viri kakor tudi empirični podatki in analize. Teoretična konceptualna analiza temelji na virih, ki smo jih izbrali po pomenu in pogostosti referiranja. Empirični del temelji na podatkih raziskave PIAAC - Programa za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih (OECD). Raziskavo so v sodelujočih državah izvajali v več krogih. Slovenija se je pridružila drugemu krogu (2012–2016). V prvem in drugem krogu je v 33 državah sodelovalo več kot 200.000 odraslih med 16. in 65. letom starosti. V neposredno testiranje je v Sloveniji v vzorec zajetih 5156 odraslih. V prispevku se osredotočamo predvsem na podpopulacijo mladih. Po opredelitvi Statističnega urada RS sestavlja skupina mladih število vseh, ki so stari med 15 in 29 let. Za potrebe naše analize je kategorija mladih nekoliko zožena in jo sestavlja populacija med 16. in 24. oziroma 29. letom starosti. V slovenskem vzorcu je bilo 836 mladih, starih od 16 do 24 let, od teh je bilo 371 starih od 16 do 19 let ter 465 od 20 do 24 let. Projekcija mladih v Sloveniji (uteženi podatki) je 193.464. Pri analizi empiričnih podatkov so uporabljene deskriptivne metode ter bivariatne analize, s čimer bomo ugotavljali skupne značilnosti posameznih skupin.

Rezultati in ugotovitve:

Slovenija se po dosežkih spretnosti vseh starostnih skupin uvršča nižje od povprečja OECD in EU. Te razlike so manjše v populaciji, stari od 16 do 24 let. Raven formalne izobrazbe ima v populaciji od 16. do 24. leta temeljno vlogo pri pojasnjevanju dosežkov v spretnostih. Dosežki v spretnostih šolajočih se so v vseh državah višje kot dosežki vrstnikov, ki se ne izobražujejo. Slovenija sodi v skupino držav z veliko razpršenostjo v smislu spretnosti. Razlike med tistimi, ki so udeleženci rednega izobraževanja, in neudeleženci, pa opozarjajo, da se s pomočjo mehanizmov izobraževanja zelo zgodaj začnejo pojavljati neenakosti med prebivalci. Za celotno slovensko populacijo velja, da je izobrazba staršev, predvsem matere/skrbnice pomemben dejavnik pri pojasnjevanju spretnosti. To velja tudi za populacijo od 16.

do 24. leta. V Sloveniji ima izobrazba staršev mnogo večjo vlogo pri pojasnjevanju spretnosti odraslih kakor v večini drugih evropskih držav. Raziskava opozarja, da mladi, ki živijo zunaj meja svoje države, prej končajo redno izobraževanje – simptomatično so njihove spretnosti na vseh treh področjih nižje. Ta status negativno vpliva na mentalno in emocionalno zdravje mladih ter njihovo družbeno vključenost. V prispevku se posebej osredotočamo na skupino mladih z najnižjimi dosežki. Ta kategorija zajema približno 15 % populacije mladih, ki je najranljivejša v času gospodarske krize.

Ključne besede: raziskava PIAAC, mladi, spretnosti - besedilne, matematične, spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatem okolju, primerjalna analiza

Povezava med socio-ekonomskim statusom in participacijo osmošolcev v Sloveniji v državljanskih aktivnostih na šoli (Sekundarna analiza ICCS 2016)

Špela Javornik, *Pedagoški inštitut*, Emily Pascale Jurenc, *Fakulteta za družbene vede*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 11.30–12.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki (raznolikosti) v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Ozadje in namen raziskave: Otrokova pravica do participacije otrokom zagotavlja pravico do izoblikovanja in izražanja svojega mnenja skladno z njihovo starostjo in zrelostjo na različnih področjih otrokovega delovanja. Ena izmed oblik tovrstne participacije je tudi državljanska participacija v šoli. Otroci namreč potrebujejo priložnost demokratične participacije v odločevalskih procesih znotraj šole, saj se s tem učijo sposobnosti sodelovanja, kritičnega mišljenja, strpnosti, razumevanja demokratičnih procesov ter vrednosti demokracije (Lansdown, 2001, str. 2–6). Raziskave so pokazale, da obstajajo povezave med različnimi oblikami državljanskega delovanja mladih, kot so volitve, participacija v mestnih skupnostih, prostovoljstvo in članstvo v različnih združenjih in posameznikovim socio-ekonomskim statusom (SES) (Foster-Bey, 2008, str. 15). Pri tem obstaja tudi pozitivna dolgoročna povezava med participacijo v šolskih političnih aktivnostih in državljanskim delovanjem v prihodnosti (Keating & Janmaat, 2015). Skozi pričujoči prispevek nas bo zanimalo, če se tovrstna povezava in razlika med učenci z višjim SES in njihovo participacijo v šolskih aktivnostih odraža že v osnovni šoli. Cilj študije je torej raziskati, ali obstaja povezava med SES in participacijo otrok v državljanskih šolskih aktivnostih. Z raziskavo bomo preizkusili hipotezo, da učenci, ki prihajajo iz družin, ki imajo višji SES, v večji meri sodelujejo v državljanskih dejavnostih v šoli. Preverili bomo tudi, kakšna je povezava med SES in različnimi oblikami šolske participacije.

Metodologija:

Izvedena je bila sekundarna analiza z uporabo slovenske nacionalne baze podatkov iz IEA ICCS 2016. Vzorec je reprezentativen za učence osmih razredov OŠ iz Slovenije

in ustreza zahtevam vzorčenja ICCS. Vzorec zajema 2.844 osmošolcev (Klemenčič, Mirazchijski & Novak, 2019, str. 35). Za izračun podatkov je bil uporabljen IDB Analyzer, baza podatkov pa je iz vprašalnika za učenke in učence. Uporabljena je bila deskriptivna statistika po kategorijah, za vsako od različnih načinov učenčeve participacije v šoli. Za testiranje povezanosti med participacijo učencev v šoli in SES pa je bila izvedena regresijska analiza. V ICCS je SES kompozitna spremenljivka in se meri s stopnjo izobrazbe staršev, z njihovim poklicem in z številom knjig, ki jih imajo učenci doma (Schulz & dr., 2018). Učenčeva participacija v šoli je prav tako kompozitna spremenljivka, ki odraža državljansko udeležbo učencev v šoli. Sestavljena je iz poročanja učencev o njihovi udeleženi pri aktivnem sodelovanju v organizirani razpravi, volitvah predstavnika razreda, glasovanju na volitvah v šolski parlament, sodelovanju pri odločanju o vodenju šole, sodelovanju v razpravah na zboru učencev, kandidiranju za predstavnika razreda ali za šolski parlament in pri sodelovanju v dejavnostih, zaradi katere bi šola postala bolj okoljsko prijazna.

Rezultati in ugotovitve:

Tako kot že literatura nakazuje na povezavo med SES in državljansko participacijo, tudi naši rezultati potrjujejo njuno medsebojno povezanost. Izračuni so pokazali statistično pomemben rezultat pri vsaki izmed spremenljivk, ki so bile zajete v učenčevo participacijo na področju državljanskih aktivnosti na šoli. Izkazalo se je, da učenci, ki prihajajo iz družin z višjim SES, pogosteje sodelujejo v državljanskih aktivnostih na šoli, kot tisti, ki prihajajo iz družin z nižjim SES. Prikazani so tudi rezultati pogostosti sodelovanja učencev v različnih oblikah državljanskih aktivnosti na šoli, pri čemer se je pokazalo, da je v zadnjih dvanajstih mesecih največ učencev sodelovalo pri volitvah za predstavnika ali za šolski parlament. Velik delež učencev je poročalo, da še nikoli niso aktivno sodelovali v organizirani razpravi in še več je takšnih, ki še niso sodelovali pri odločanju o vodenju šole.

Ključne besede: otrokove pravice, participacija, SES, ICCS, osmošolci

Sekcija: Učenje in poučevanje

Štetje in prehajanje med reprezentacijami pri predšolskih otrocih

Jasmina Bunšek, Vrtec Najdihojca Ljubljana

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 13.00–13.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Predšolski otroci že pri dveh letih pokažejo zanimanje za števila. Prehod od otrokove prve omembe posameznega števila pa do pravega štetja je proces, ki poteka med drugim in petim letom otrokove starosti. Če otrokom reprezentiramo število na različne načine, se poznavanje pojma število pokaže v novi luči. Znanje, kako se otrok uči, je pomembno za vzgojitelja, da lahko načrtuje za otroke dovolj raznovrstno paleto izkušenj, ki mu pomaga graditi znanje. Raziskavi, ki jo predstavljam je bila prvotno del magistrskega dela Razumevanje pojma število pri 3–5-letnih otrocih, pod mentorstvom dr. Tatjane Hodnik Čadež, izr. prof. s Pedagoške fakultete v Ljubljani. V raziskavi sem proučila kako otrok osvaja pojem števila do 10. Raziskovala sem, če otroci, ki dobro štejejo, tudi dobro prehajajo med reprezentacijami števil. Namen raziskave je s predstavljenimi dejstvi vzgojiteljem omogočiti boljše razumevanje razvoja pojma števila, da bomo lahko načrtovali dejavnosti s števili na način, ki otrokom omogoča polno razumevanje pojma števila. Raziskovalna vprašanja: 1. Katere reprezentacije števil otroci najtežje interpretirajo in katere najlažje? 2. Kako otroci prehajajo med konkretno, grafično, simbolno in jezikovno reprezentacijo števil? 3. Kakšne so razlike v zmožnostih prehajanja med reprezentacijami pri različno starih otrocih? 4. Kako se otrokova zmožnost prehajanja med reprezentacijami pojma števila povezuje z njegovim razumevanjem pojma število?

Metodologija:

Pri raziskavi smo uporabili deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo. Raziskovalni pristop je kombinacija kvantitativne in kvalitativne raziskave. Vzorec je bil priložnostni. Raziskavo smo opravljali v mesecu juniju 2016, v vrtcu Najdihojca v Ljubljani, v enotah Biba, Palček in Čenča. Vključenih je bilo 48 predšolskih otrok, starih od 3 do 5 let. Za lažjo interpretacijo pridobljenih rezultatov in izpeljave določenih ugotovitev raziskave, sem se omejila na starosti 3–3,5 leta, 4–4,5 leta in 5–5,5 leta. Vzorec je sestavljalo 16 otrok, starih 3–3,5 leta, 16 otrok, starih 4–4,5 leta in 16 otrok, starih 5–5,5 leta. V vsaki starostni skupini je bila polovica dečkov in polovica deklic. Intervjuje sem opravila z otroci, katerih starši soglašali s sodelovanjem v raziskavi. Otroki, ki imajo jezikovne težave ali so v postopku pridobivanja odločbe oz. imajo odločbo otroka s posebnimi potrebami, nisem vključila. Želela sem dobiti posnetek otrok s pričakovanim razvojem.

Rezultati in ugotovitve:

Otrokom je bilo najtežje prehajati iz konkretne v simbolno reprezentacijo in najlažje iz grafične v konkretno reprezentacijo. Ugotovila sem, da otroci števila prepoznavajo,

prirejajo in štejejo. Sprva štejejo s pomočjo dotikov, kasneje le še s pogledom. Pri mlajših otrocih je opaziti več glasnega štetja, pri starejših pa več tihega ali le štetje s pogledom v tišini. Ugotovila sem, da sta spomin in koncentracija pomembna dejavnika uspeha pri štetju in prehajanju med reprezentacijami. Pri petletnikih se začnejo porajati računске operacije, kar nakazuje poglobljeno razumevanje pojma število. Glede razlik v zmožnosti prehajanja med reprezentacijami glede na starost otrok se je pokazalo, da se reprezentacije vsaj v prvih letih razvijajo po zelo utečenem vrstnem redu. Ugotovila sem še, da je povezava med štetjem in prehajanjem med reprezentacijami je močna, pozitivna (0,82, st. pom. = 0,000), kar pomeni, da če je nekdo dober pri štetju, torej razumevanju načel štetja, bo zelo dober tudi na prehajanjih in obratno.

Ključne besede: števila, štetje, reprezentacija, prehajanje med reprezentacijami, predšolski otroci

Ali izobraževanje ne pomaga? Vloga izobrazbenih ravni v Sloveniji za poznavanje znanstvenih dejstev o cepljenju

Andrej Kirbiš, Monika Lamot, *Filozofska fakulteta UM*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 13.30–14.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Oklevanje pred cepljenjem zoper nalezljive bolezni – omahovanje, odlašanje ali zavračanje cepljenja – Svetovna zdravstvena organizacija izpostavlja kot eno izmed desetih najpomembnejših groženj globalnemu javnemu zdravju (WHO 2019). Razširjenost oklevanja pred cepljenjem se razlikuje med državami in znotraj držav (Endrich et al. 2009). Čeprav so zdravi življenjski stili in izbire praviloma pozitivno povezani z izobrazbenimi ravni (Stringhini et al. 2011), pa je vloga izobrazbe pri oklevanju pred cepljenjem bistveno manj konsistentna (Ritvo et al. 2003). Tako se v zadnji letih znanstveniki in izobraževalci soočajo s paradoksom, ko kljub naraščanju izobrazbenih ravni prebivalcev po svetu prihaja do krepitve oklevanja pred cepljenjem, posledično pa se ponovno pojavljajo izbruhi nekaterih nalezljivih bolezni (WHO 2020). Eden izmed dejavnikov oklevanja pred cepljenjem je tudi zavračanje oz. nepoznavanje znanstvenih spoznanj o cepljenju (Zingg in Siegrist 2012). Čeprav je formalna raven izobraževanja pomemben dejavnik sprejemanja znanstvenih spoznanj in zaupanja v znanost (Achterberg et al. 2017), pa raziskave kažejo, da tudi bolj izobraženi posamezniki niso imuni na protiznanstvena stališča (Morgan et al. 2018). Podobno se izobrazba v multivariatnih modeli ni izkazala kot statistično značilen dejavnik boljšega poznavanja znanstvenih dejstev o cepljenju in njegovih učinkih (Zingg in Siegrist 2012). V okviru naše raziskave nas je tako zanimalo, ali imajo v Sloveniji bolj izobraženi posamezniki v povprečju boljše znanje o cepljenju. Obenem smo preverili, ali obstajajo sociodemografski in socioekonomski dejavniki znanja o cepljenju: spol, starost, velikost kraja bivanja, samoocenjeni materialni status družine in osebni dohodek.

Metodologija:

Analizirali smo vzorec pridobljen preko spletne ankete v novembru 2019 s pomočjo spletnega orodja 1ka (www.1ka.si). Vabilo k izpolnjevanju ankete je bilo posredovano preko spletnih socialnih omrežij Facebook in Twitter ter preko elektronske pošte. Vzorec je sestavljalo 661 oseb (76,6 % žensk; povprečna starost 34,9 let; 67 % udeležencev je poročalo, da imajo otroka/-e). Največ udeležencev (50,2 %) je imelo status zaposlenih za nedoločen čas in univerzitetno diplomu po predbolonjskem programu (19,7 %). Naš merski instrument odvisne spremenljivke je bila skrajšana lestvica znanja o cepivih po Riccu in sodelavcih (2017), ki je vsebovala štiri trditve, kjer so anketiranci ocenili njihovo (ne)pravilnost: »Avtizem je bolj pogost med posamezniki, ki so bili cepljeni proti ošpicam«, »Dodatki, ki so uporabljeni v cepivih, so nevarni za ljudi«, »Nevrološke motnje (vključno z avtizmom) so možni stranski učinki cepiva proti ošpicam« in »Učinkovitost cepiv je široko dokazana« (prve tri napačne trditve in četrta pravilna). V multivariatno analizo smo vključili tudi spremenljivke potencialnih sociodemografskih in socioekonomskih dejavnikov (spol, starost, velikost kraja bivanja, samoocenjeni materialni status družine in stopnjo izobrazbe).

Rezultati in ugotovitve:

Bivariatna analiza je pokazala statistično značilne razlike med izobrazbenimi kategorijami v neznanju o cepivih, a z izobrazbo znanje o cepivih ni naraščalo linearno: največjo stopnjo neznanja so izkazali visokošolsko oz. univerzitetno izobraženi (42,4 % nepravilnih odgovorov na vsa štiri vprašanja) in tisti s 4-letno strokovno srednješolsko ali nižjo izobrazbo (41,7 %), najnižje stopnje neznanja pa tisti z magisterijem/doktoratom (19 %) in z gimnazijsko izobrazbo (13,8 %). Ordinalni regresijski model z vsemi vključenimi spremenljivkami je pojasnil 15,7 % variance v znanju o cepivih. Boljše znanje o cepljenju so izkazovali moški ($p < 0,001$), mlajši respondenti ($p < 0,05$), prebivalci iz urbanih okolij ($p < 0,001$), respondenti z boljšim materialnim položajem družine ($p < 0,05$), a z nižjim osebnim dohodkom ($p < 0,05$). Ob kontroli omenjenih dejavnikov so najbolj izobraženi respondenti (z znanstvenim magisterijem ali doktoratom) imeli statistično značilno boljše znanje o cepljenju od najmanj izobražene skupine ($p < 0,05$), a statistično neznačilno slabše znanje od gimnazijsko izobraženih. Glede na naše rezultate, v sklepnem delu prispevka podajamo predloge za nadaljnje raziskave ter priporočila za odločevalce, izobraževalne institucije in širšo javnost. Izobraževalni sistem in znanstvena javnost, vključno z zaposlenimi v zdravstvu, se morajo v Sloveniji učinkoviteje spoprijeti s protiznanstvenimi stališči prebivalcev o cepljenju.

Ključne besede: cepljenje, znanje, izobrazba, neenakosti, javno zdravje

Kako naj realiziram svojo podjetniško idejo?

Ajda Kamenik, *Strokovni izobraževalni center Ljubljana*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 14.00–14.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Šola, ki sledi globalnim trendom na področju izobraževanja, neprestano išče nove načine in poti kako izboljšati mlademu odraslemu razumevanje delovanje trga dela in dosegati odličnost. Za uveljavitev tovrstnega sodobnega pristopa k poučevanju ima pomembno vlogo učitelj, ki samega sebe dojema v smislu spodbujevalca aktivnega učenja in ne kot prenašalca gotovega znanja. Skozi institucionalizirano vzgojo lahko na dijake vplivamo z nadgradnjami njihovih idej ter jim skoznje podajamo, da bodo stremeli k odličnosti. Seveda pri vseh tega ne moremo doseči, saj so dijaki različnih osebnosti in preddispozicij. Vendar, če dijak nima vzgleda, kako dosegati odličnost, ga lahko dobi z direktnimi vplivi strokovnjakov preko šolskih projektov. Dijakom moramo dati vedeti, da je univerzalni gradnik odličnosti vseživljenjsko učenje in pomembnost upoštevanja napotkov strokovnjakov v smislu usvajanja novih znanj, kar pomeni sledenje spremembam na delovnem trgu in s tem doseganje odličnosti. V okviru projekta Spirit Slovenija smo organizirali podjetniški vikend, kjer smo omogočili dijakom možnost povezave njihovih idej s potrebami gospodarstva. Kot koordinatorji projektov imamo številne možnosti, da vplivamo na oblikovanje pozitivnih stališč učencev do podjetniškega razmišljanja. V sklopu projekta smo se povezali z Vzorčnim mestom Velenje, ki na najsodobnejši način omogočijo interaktivno podajanje in nadgrajevanje učnih in podjetniških vsebin, s predavateljico, ki je sodelovala v projektu po metodi Design thinking na univerzi Stanford, mladim direktorjem podjetniškega pospeševalnika, ki je predaval o »rapid prototyping«-u, mlade influencerke, ki je predstavila marketing na socialnih omrežjih in dvema uspešnima podjetnicama, ki sta predstavili primer dobre prakse ustanovitve podjetja preko Startup-a. Tako smo s pomočjo projektnega sodelovanja in z vplivi različnih pogledov sodelovanja strokovnjakov pripomogli k lažjemu obvladovanju in nadgrajevanju pri najrazličnejših podjetniških idejah.

Metodologija:

Z raziskavo želim prikazati medsebojne pozitivne učinke vpliva sodelovanja med predavatelji iz gospodarstva in dijaki. S tovrstnim povezovanjem se vzpostavlja nova paradigma integracije srednjih šol v poslovno okolje. V raziskavi sem uporabila kvantitativen in kvalitativen raziskovalni pristop. Za zbiranje podatkov sem uporabila tehniko zbiranja podatkov in anketni vprašalnik kot njen instrument ter sprotno analizo projekta. Vzorec je bil neslučajnostni in je vključeval dijake, ki so sodelovali v projektu že drugo leto zapored. Anketni vprašalnik je vseboval vprašanja odprtega in zaprtega tipa, ter ocenjevalno lestvico Likertovega tipa. Odgovori na odprta vprašanja so bili analizirani kvalitativno, odgovore zaprtega vprašanja kvantitativno. V članku izhajam iz dveh tez: za uspešnost mladih na trgu delovne sile je potreben medsebojni vpliv šole in gospodarstvenikov, šolski in mednarodni

projekti predstavljajo izziv in priložnost za predstavitev in potencialno realizacijo poslovnih idej dijakov. Obe hipotezi sem potrdila.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali pozitiven vpliv medsebojnega sodelovanja med gospodarstveniki in dijaki. Pozitivne učinke projekta sem videla že med samim delom dijakov, ki so tekom projekta nadgradili svoje ideje – vse od zasnove, prototipa do marketinga, se zavedli pomembnosti dela v timu, zaznali drugačen način učenja, zaznali pomanjkanje univerzalnega znanja in se usposobili v metodologiji »Design thinking«, kar pomeni testiranje inovativnih idej s ciljem, da se izboljša izdelek. V projektu je sodelovalo 45 % dijakov že drugo leto zapored. Na vprašanje, kaj so pridobili od predavanj, so bili odgovori: »Zanimivo je bilo [...] delo v timu [...], spoznati ljudi z izkušnjami [...]«, kar jasno kaže zadovoljstvo dijakov s predavanji. Dijaki so predavatelje ocenili, kot zelo dobre, da so jih motivirali in da so pridobili željena znanja. Analiza Likertove lestvice je pokazala, da je zadovoljstvo pri njihovih lastnih idejah po končanih predavanjih/delavnicah višje. Iz rezultatov lahko ugotavljam vpliv podjetniškega vikenda na spodbudo dijakov po razvoju strokovnih kompetenc, dviga občutkov samostojnosti in samozavesti in na pozitivno doživljanje ustvarjanja in realiziranja podjetniških idej. Predavatelji so podali oceno, da so jih dijaki strokovne šole pozitivno presenetili z njihovim znanjem in inovativnimi idejami. Vsi so bili mnenja, da je podjetništvo potrebno uvesti v vse programe srednjih šol. Čeprav z omenjeno raziskavo ne morem oblikovati trditev glede trajnosti rezultatov, nam rezultati

Ključne besede: podjetniški vikend, medsebojni vpliv, projektno delo, podjetniška ideja, trg delovne sile

Skupna izobraževalna točka Razlagamo.si

Alenka Lipovec, Fakulteta za naravoslovje in matematiko in Pedagoška fakulteta UM, Nika Kores, Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM, Igor Pesek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM, Vesna Zmazek, Gimnazija Ptuj, Blaž Zmazek, Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM in ARRS

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 14.30–15.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Dosedanje raziskave ne nakazujejo, da bi uporaba IKT imela statistično značilen vpliv na znanje učencev, kažejo pa se izrazite prednosti IKT pri razvoju avtonomnega učenja (Hatlevik in dr., 2018). Raziskovalci s tega področja poudarjajo kvaliteto e-učnih materialov in svarijo pred nekritično uporabo (Lipovec in dr., 2017). Čeprav raziskovalno rezultati na tem področju niso konsistentni pa je široko sprejeta hipoteza, da bodo računalniki v učilnicah prihodnosti igrali vlogo spodbujevalcev kognicije. V situaciji COVID-19 se večkrat uporablja obrnjeno učenje (ang. flipped learning) z vnaprej pripravljenimi video posnetki (Lipomi, 2020). Glavni težavi pri

uporabi obrnjenega učenja sta velika delovna obremenitev učiteljev pri ustvarjanju obrnjenih učnih gradiv in znižana aktivnost učencev pri učenju izven učilnice (Lo in Hew, 2017). Več meta-analiz nakazuje, da dobro oblikovana obrnjena učilnica predstavlja obetaven pedagoški pristop prihodnosti (van Alten in dr., 2019; Wagner in dr., 2020) zaznan je tudi majhen pozitiven učinek na dosežke (Zhu in dr., 2019). Vendar v COVID-19 krizi izvajanje e-učenja ne teče vedno gladko in učinkovito, saj imajo šole omejene izkušnje z e-učenjem, zlasti kadar učitelji ne razumejo principov poučevanja na daljavo (Almanthari in dr., 2020). Faktorji, ki določajo sprejemanje tehnologije v šolskih situacijah, so zelo raznoliki. Situacije, v kateri učitelji tehnologijo sprejmejo, ne moremo določiti le skozi pogoje, ki jih šole ponujajo učiteljem kot pomoč pri uporabi tehnologije, ampak je sprejemanje določeno tudi s spektrom motivacijskih sledi učiteljev, samoprepričanji učiteljev in prepričanji družbe o tehnologiji in njeni uporabi v šolski situaciji (Scherer in Teo, 2019).

Metodologija:

Namen raziskave je ugotoviti karakteristike video razlag na portalu Razlagamo.si in preveriti v kolikšni meri razlage sledijo teoretičnim smernicam. Uporabili smo kombinirano kvalitativno in kvantitativno neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja. Z vsebinsko analizo smo analizirali 629 video razlag za različne predmete v osnovni in srednji šoli ter oblikovali kategorije in teme, ki jim pripadajo. Z deskriptivno in inferenčno statistiko pa smo odgovorili na vprašanje sledenja smernicam. Kitajsko ministrstvo je med izbruhom vzpostavilo iniciativo »Disrupted classes, undisrupted learning«, ki je omogočila učenje na daljavo več kot 270 milijonom učencem. Marca 2020 je izšel priročnik, ki opisuje kitajsko izkušnjo o tem, kako zagotavljati učenje tudi med izbruhom virusa (Huang et al, 2020). V Sloveniji je konec marca zaživelo prostovoljno gibanje Razlagamo.si, ki na skupni platformi www.razlagamo.si ponuja asinhrono video razlage in sinhrono podporne pogovore. Po sedmih tednih delovanja je spletni portal beležil 175 000 obiskov, naloženih je več kot 600 video razlag, v podpornih pogovorih pa sodeluje 410 učencev, dijakov in študentov prostovoljcev.

Rezultati in ugotovitve:

V prispevku se osredotočimo na video razlage, ki jih delijo učitelji in izdelujejo študenti, bodoči učitelji. Podamo smernice za izdelavo učinkovitih video razlag, ki izhajajo iz pregleda literature in izkušenj, ki jih je mednarodna skupnost pridobila v času COVID-19. Rezultati kažejo, da video razlage prevladujejo na STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) predmetih, da vključujejo tako razvoj pojmov kot utrjevanje znanja ter da uporabljajo zelo različne načine in pristope poučevanja. Kvantitativni del je pokazal, da video razlage le deloma sledijo smernicam, sledenje je močnejše na tehničnem delu (dolžina, uporabljena orodja) kot na pedagoškem delu (npr. manj vključevanja inovativnih pristopov in nižje spodbujanje aktivne vloge učenca). Dodatno smo ugotovili, da avtorji video razlag predstavljajo zelo majhen delež učiteljske populacije. Model Razlagamo.si je učinkovit tudi v situaciji, ko je le del populacije učencev in dijakov vključen v izobraževanje na daljavo. Skupna izobraževalna točka je lahko v pomoč učiteljem, ki po načelih obrnjenega učenja pripravljajo gradivo tudi v nekrizni situaciji (npr. bolni učenci, učenci športniki,

učenci z drugimi statusi), točka pa predstavlja tudi primer dobre prakse za odločevalce s področja izobraževanja.

Ključne besede: obrnjena učilnica, asinhrono učenje, digitalni vir, video, metoda razlage

Vpliv inovativnega didaktičnega modela za poučevanje tehnike in tehnologije v osnovni šoli, podprtega z informacijsko komunikacijsko tehnologijo na motivacijo in znanje učencev

Tine Pajk, *Osnovna šola Muta*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 13.00–13.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Svet se sooča z velikimi socialnimi in tehnološkimi izzivi (Zupan, 2005). Razvoj informacijsko komunikacijskih tehnologij je prinesel spremembe v vsa področja življenja. Začela se je spreminjati narava socializiranja ljudi ter načini druženja in poučevanja (Peklaj, 2006). Zaradi spremembe načinov poučevanja in narave učenja, so si morale države postavile prednostne naloge pri doseganju višjih ravni znanja in veščin, po tako imenovanih »kompetencah ali veščinah za 21. stoletje«. Tradicionalni pristopi izobraževanja niso več ustrezni za uresničevanje tako zahtevnih ciljev (Dumont, Istance, & Benavides, 2013). Zato moramo učencem ponuditi druge oblike in metode poučevanja, kjer bodo za delo bolj motivirani in ne nazadnje tudi uspešni (Aberšek, 2018). Odgovor vzgojno-izobraževalnega sistema po omenjenih zahtevah je v oblikovanju inovativnih didaktičnih modelov in ustvarjanju novih učnih okolij. Zato smo razvili inovativni didaktični model in ustvarili učno okolje za poučevanje tehnike in tehnologije za osmi razred osnovne šole. V podporo inovativnemu didaktičnemu modelu je informacijsko komunikacijska tehnologija, ki spodbuja učenje. Sestavljen je tako iz teoretičnih vsebin o izometrični projekciji kot tudi iz vaj risanja v računalniškem programu.

Metodologija:

V šolskem letu 2019/20 smo v raziskavo vključili 20 učencev (N= 20) osmih razredov osnovne šole. Od tega 65 % deklet in 35 % dečkov. Povprečna starost je bila 13,35 let. Učence smo razdelili v dve skupini po 10 učencev (kontrolna skupina (KS) in eksperimentalna skupina (ES)). V KS je bilo 70 % deklic in 30 % dečkov. Pouk je v KS potekal po tako imenovanem tradicionalnem načinu (učbenik, učitelj). V ES je bilo 60 % deklic in 40 % dečkov. Pouk je v ES potekal z informacijsko komunikacijsko tehnologijo in ob uporabi učnega okolja, zasnovanega na podlagi inovativnega didaktičnega modela. Kot instrument smo pri KS in ES uporabili pred in po test, evalvacijski vprašalnik in elektroencefalograf (EEG) za merjenje možganske električne aktivnosti z elektrodami na površini glave. Pridobljene podatke smo statistično obdelali, pri tem smo uporabili ustrezno statistično analizo.

Rezultati in ugotovitve:

Sodelujoči učenci KS in ES so pisali pred test. Ugotovili smo, da ni statistično pomembnih razlik med KS in ES ($t(20) = -0,418$; $p = 0,681$). KS je v povprečju pisala pred test 33 %. ES je v povprečju pisala pred test 35 %. Statistično pomembnih razlika med KS in ES, se je pokazala pri po testu ($t(20) = -4,641$; $p = 0,000$). KS je v povprečju pisala po test 67 %. ES je v povprečju pisala po test 90 %. Ugotovimo, da je ES pisala po test 23 % boljše glede na KS. Učenci KS so bili v povprečju za teoretično delo motivirani 9 minut in 49 sekund. Učenci ES so bili v povprečju motivirani za teoretično delo v inovativnem didaktičnem modelu 9 minut in 56 sekund. Ugotovimo, da so bili učenci ES za 7 sekund v povprečju bolj motivirani glede na KS. Med ES in KS je statistično pomembna razlika ($t(20) = -4,964$; $p = 0,000$).

Ključne besede: osnovna šola, tehnika in tehnologija, didaktični model, uspešnost, motivacija

Učitelj kot raziskovalec: primer medpredmetnega povezovanja angleščine in sociologije

Patricija Frlež, *Filozofska fakulteta UL*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 13.30–14.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Raziskava je bila opravljena v okviru mojega magistrskega dela na temo Medpredmetno povezovanje angleščine in sociologije po pristopu CLIL: primer učne teme Evropska unija. V prispevku predstavljam primer medsebojnega prepletanja raziskovanja in prakse v obliki akcijskega raziskovanja. Namen je bilo prikazati in raziskati, kako je lahko učitelj sam raziskovalec v razredu, ter obratno, kako lahko raziskovalec postane učitelj v razredu. V prvi vlogi sem bila sama raziskovalka, ki je opravljala raziskavo za namene magistrskega dela, vendar sem se kot raziskovalka postavila tudi v vlogo učiteljice, ki poučuje angleščino in sociologijo. Akcijsko raziskovanje sem opravila na gimnaziji, ki sem jo dobro poznala, v bližnjem sodelovanju z učiteljema angleščine in sociologije, ki sta poučevala izbrani razred. Kot raziskovalka sem najprej raziskala področje medpredmetnega povezovanja obeh disciplin. Želela sem ugotoviti, ali je takšna interdisciplinarnost možna ter ali obstaja v praksi. Kot učiteljica in raziskovalka sem raziskala področje izbrane učne teme in zasnovala štiri-urni medpredmetni modul na temo EU. V vlogi učiteljice sem nato načrtani modul izvedla tudi v praksi. Tekom poučevanja sem izmenjevala vloge raziskovalke in učiteljice, beležila opažanja in prilagajala način poučevanja glede na pridobljene uvide. Kot raziskovalka pa sem po koncu izvedbe modula preko anketnega vprašalnika pridobila tudi povratno informacijo o izvedbi in opredelila možnosti nadaljnjega raziskovanja teme.

Metodologija:

Akcijsko raziskovanje sem opravila v petih korakih. V prvem koraku sem preučila literaturo in obstoječe prakse medpredmetnega povezovanja učiteljev angleščine in sociologije ter poučevanja izbrane teme. V ta namen sem ustvarila vprašalnik zaprtega in pol-odprtega tipa za učitelje in učiteljice angleščine in sociologije v srednjih šolah in gimnazijah po Sloveniji. Dobila sem 191 v celoti izpolnenih vprašalnikov. V drugem koraku sem preučila obstoječe znanje in odnos dijakov glede izbrane teme. V ta namen sem ustvarila vprašalnik, ki sem ga dala dijakom za reševanje en teden pred izvedbo ur. Isti vprašalnik sem dala za reševanje še v kontrolni skupini treh drugih razredov 2. letnika. Tretji korak je predstavljala priprava učnih ur. Pregledala sem obstoječa gradiva, naredila izbor relevantnih gradiv in ustvarila nova gradiva. Četrti korak je bila izvedba pouka v razredu. Poučevala sem v razredu 2. letnika splošne gimnazije. Izvedla sem 4 šolske ure v roku enega tedna, v obliki medpredmetnega povezovanja angleščine in sociologije. V petem koraku sem s pomočjo vprašalnika, ki sem ga zasnovala v drugem koraku, preverjala spremembo v znanju in odnosu glede izbrane teme, želela pa sem pridobiti in preučiti še povratno informacijo o izvedbi ur. Ustvarila sem dodatni dve anketi za dijakke, nato pa preučila in analizirala pridobljene podatke.

Rezultati in ugotovitve:

Na primeru akcijskega raziskovanja sem ugotovila, da je medpredmetno povezovanje angleščine in sociologije v gimnaziji možno in to skoraj ob vsaki obvezni vsebini oziroma priporočeni temi iz obeh učnih nartov, vendar pa v praksi relativno malo učiteljev in učiteljic izvaja medpredmetno povezovanje teh dveh predmetov. Ugotovila sem, da medpredmetno povezovanje in akcijsko raziskovanje zahtevata veliko truda in daljši čas priprave, vendar pa so rezultati pokazali, da je bila izvedba pouka v vlogi učiteljice uspešna. Analiza podatkov iz vprašalnikov je pokazala, da so dijaki in dijakinje izkušnjo ocenili kot zelo pozitivno, dvignila pa sta se tudi njihov nivo znanja in odnos do preučevane teme.

Ključne besede: akcijsko raziskovanje, interdisciplinarnost, medpredmetno povezovanje, poučevanje sociologije, poučevanje angleščine

Učinki formativnega spremljanja na matematično znanje, veščine in doživljanje pouka matematike

Tanja Rupnik Vec, Mojca Suban, *Zavod RS za šolstvo*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 14.00–14.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

V okviru razvojne naloge Zavoda RS za šolstvo že nekaj let deluje skupina učiteljic in učiteljev matematike, ki razvija strategije, pristope in orodja za formativno spremljanje matematičnega znanja in veščin učencev in dijakov. Svoje rešitve učitelji preizkušajo v praksi, izkušnje primerjajo ter rešitve nadgrajujejo. Čeprav je koncept

formativnega spremljanja v strokovni literaturi raznolik, teorija pa še v nastajanju (Black in Wiliam, 2009), predstavlja dober temelj raznolikim praksam v razredu, ki vključujejo nekaj ključnih elementov: razjasnjevanje in izmenjavo namenov učenja in kriterijev uspešnosti, oblikovanje učinkovitih razrednih razprav in drugih učnih dejavnosti, ki omogočajo dokaze o učenčevem razumevanju, zagotavljanje povratne informacije, ki učencu omogoči, da napreduje, spodbujanje učencev kot virov znanja drug za drugega, spodbujanje učencev, da prevzamejo odgovornost za svoje učenje. Namen pričujoče raziskave je bil, s klasično eksperimentalno metodo, ki je vključevala primerjavo med eksperimentalno in kontrolno skupino na dveh merjenjih (pred-test in post-test), preveriti, kako takšen pouk vpliva na učne dosežke učencev oz. na kakovost znanja in veščin, na motivacijo učencev, na medosebne odnose v razredu, na samozaznavo veščin samouravnavanja učencev ter na samopodobo za učenje matematike. Predpostavili smo, da bodo učenci, ki bodo deležni pouka po načelih formativnega spremljanja, na vseh omenjenih dimenzijah uspešnejši od učencev, ki ne bodo deležni takšnega pouka. Nekatere metaštudije (Trumbul in Lash, 2013) namreč kažejo blage učinke formativnega spremljanja na znanje učencev, v naši raziskavi pa, poleg učinka na znanje, preverimo še vpliv na prej omenjene spremenljivke.

Metodologija:

Raziskava je potekala na vzorcu 151 učencev sedmega razreda osnovne šole ter 103 učencev drugega letnika srednje šole. Učenci so bili v vsaki starostni skupini razdeljeni v eksperimentalno ter v kontrolno skupino, z instrumentarijem pa so bili preverjeni dvakrat: na začetku šolskega leta, pred intervencijo v eksperimentalni skupini (pred-test) ter ob koncu šolskega leta oz. po intervenciji v eksperimentalni skupini (post-test). Uporabljenih je bilo 5 različnih instrumentov. Za namene preverjanja znanja in veščin so učenci reševali avtentično nalogo. Avtentični nalogi za predtest in za post-test sta bili vsebinsko različni, sta pa imeli isto taksonomsko strukturo. Motivacija je bila preverjana z vprašalnikom Motivacija za učenje matematike, zaznavo kakovosti odnosov pri pouku matematike smo ugotavljali z vprašalnikom Doživljanje odnosov v razredu, samozaznavo veščin samouravnavanja smo preverjali z Vprašalnikom samouravnavanja učenja, matematično samopodobo pa z Lestvico občutka kompetentnosti za učenje matematike. Instrumenti za merjenje motivacije, zaznave odnosov, zaznave veščin samouravnavanja ter matematične samopodobe so bili samoevalvacijske 5-stopenjske lestvice. Vse so izkazale zelo visoko ali odlično zanesljivost.

Rezultati in ugotovitve:

Osnovnošolci v eksperimentalni skupini so že v izhodišču dosegli na testu preverjanja matematičnih znanj in veščin boljše rezultate od učencev kontrolne skupine. Učenci v eksperimentalni skupini so visoke dosežke ohranili, učenci v kontrolni skupini pa so napredovali in na post-testu dosegli podoben rezultat kot učenci eksperimentalne skupine. Srednješolci v eksperimentalni in kontrolni skupini so bili na pred-testu po rezultatih zelo izenačeni. Rezultati za post-test pa pokažejo, da so dijaki eksperimentalne skupine dosegli boljše rezultate kot dijaki kontrolne skupine. Tako osnovnošolci kot srednješolci tekom šolskega leta niti v

eksperimentalni, niti v kontrolni skupini na obeh lestvicah motivacije, tj. Lestvici čustvenega odnosa do matematike ter Lestvici matematičnega samozaupanja in prizadevanja niso izkazali bistvenih sprememb. Prav tako se tekom šolskega leta ni bistveno spremenilo Doživljanje kakovosti odnosov pri pouku matematike pri osnovnošolcih. Med srednješolci smo zaznali pomembne razlike med eksperimentalno in kontrolno skupino že v izhodišču, učenci eksperimentalne skupine so namreč doživljali odnose bolj pozitivno od učencev v kontrolni skupini, kjer je doživljanje kakovosti odnosov pomembno upadlo. Občutek kompetentnosti za učenje matematike je bil pri učencih v eksperimentalni skupini pri prvem merjenju pomembno višji od povprečnega dosežka učencev, ki niso bili poučevani po teh načelih. Tekom šolskega leta se je ta občutek v obeh skupinah pomembno zmanjšal.

Ključne besede: formativno spremljanje, matematika, veščine, kakovost odnosov, občutek kompetentnosti

Poučevanje spoznavanja okolja in naravoslovni kapital učencev

Vasja Kožuh, DZS, Pedagoška fakulteta Koper UP

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Mala dvorana

Ura: 14.30–15.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

V drugi polovici prejšnjega stoletja je dozorelo spoznanje, da naravoslovno znanje ni zgolj domena inženirjev in znanstvenikov, temveč ga mora v določeni meri imeti vsak posameznik. Ob tem se je začelo vse bolj poudarjati, da je znanje mnogo več kot le poznavanje in razumevanje določenih dejstev in zakonitosti. Kljub razširitvi pojmovanja znanja so začeli znanstveniki ugotavljati, da to samo po sebi še ne zadošča za uspešno naravoslovno udejstvovanje posameznika v družbi. Zato so v 80-tih in 90-tih letih prejšnjega stoletja začeli govoriti o naravoslovni pismenosti, v zadnjih letih pa o o naravoslovnem kapitalu posameznika. Sistematično učenje naravoslovnih vsebin oziroma gradnja znanstvenega kapitala se v Sloveniji začne v vrtcu in nadaljuje v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju v okviru predmeta spoznavanje okolja. Omenjeni učni predmet je eden izmed temeljnih nosilcev spoznavnega razvoja v prvem vzgojno izobraževalnem obdobju osnovne šole. Zato upravičeno domnevamo, da je ustrezna zasnova in izvajanje učnega predmeta spoznavanje okolja ključnega pomena za razvoj naravoslovne pismenosti učencev oziroma njihovega znanstvenega kapitala v odrasli dobi. Glede na pomen poučevanja učnega predmeta spoznavanje okolja za razvoj naravoslovnega kapitala in splošnega spoznavnega razvoja učencev ter na ugotovljena odstopanja v naravoslovni pismenosti naših četrtošolcev, ki so jih pokazale domače in mednarodne raziskave (predvsem TIMSS), se nam je zdelo smiselno raziskati razloge za nastale razmere in oblikovati predloge za njihovo izboljšanje. Ker učni načrt po naši presoji ni osnovni vir težav, smo osredotočili na učitelja in njegovo poučevanje. Zanima nas profil učitelja v prvem vzgojno izobraževalnem obdobju, ali ustrežno motiviran in usposobljen za delo, katere oblike ocenjevanje znanja uporablja in katere aktivnosti

izvaja pri pouku. Pričakujemo namreč, da bodo odgovori na omenjena vprašanja razkrili stanje na področju poučevanja spoznavanja okolja in razloge zanj.

Metodologija:

Pri raziskovanju smo uporabili deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja, pri čemer smo uporabili kvantitativni pristop, ki je temeljila na statistični obdelavi numeričnih podatkov, pridobljenih s tehniko zbiranja podatkov z vprašalnikom. Uporabili smo priložnosti neslučajnostni vzorec, v katerega smo vključili udeležence predstavitev učnih gradiv v organizaciji DZS, ki so potekale v marcu 2019 v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu in Novi Gorici. Podatke smo zbirali z natisnjanim vprašalnikom. Prejeli smo 110 veljavnih vprašalnikov. Najprej smo s faktorsko analizo z metodo glavnih komponent preverili veljavnost in zanesljivost instrumenta, ki je pokazala, da uporabljen vprašalnik ustreza kriteriju konstruktne veljavnosti (prvi faktor pojasni 21,13 % variance). Postopek faktorizacije ($rtt = 0,852$) in Cronbachov α test ($\alpha = 0,904$) potrdita, da gre za zanesljiv instrument. Zaradi velikega števila spremenljivk smo s faktorsko analizo določili skupne faktorje za nadaljnjo analizo podatkov. S KMO Bartlettov χ^2 —preizkusom smo potrdili upravičenost faktorjske analize. Za analizo posameznih spremenljivk in faktorjev smo uporabili osnovno deskriptivno statistiko. Razlike spremenljivke oziroma faktorjev glede na izbrani kriterij smo ugotavljali z neparametričnim Kruskal-Wallisovim H-preizkusom, ker niso bili izpolnjeni pogoji za parametrične preizkuse. S parametričnim t-preizkusom za odvisne vzorce smo preverjali razlike med faktorji.

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovili smo, da izkušnost učiteljic in razred, v katerem poučujejo ne vpliva na njihovo motivacijo za delo. Raziskava je pokazala, da učiteljice pogosteje ocenjujejo znanje z vrednotenjem odgovorov kot z drugimi oblikami ocenjevanja. Ker si drugačne oblike ocenjevanja še vtirajo pot v stalno učno prakso, je rezultat pričakovan. Izkazalo se je, da se učni predmet spoznavanje okolja med učitelji po priljubljenosti oziroma po oceni njihove lastne kompetentnosti za njegovo izvajanje uvršča nekoliko nad povprečje učnih predmetov v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Ugotovili smo, da večina učiteljic izvaja pouk v naravi več kot 5-krat na leto, v različnih kulturnih in izobraževalnih ustanovah manj kot 5-krat na leto, v računalniški učilnici pa manj kot 2-krat na leto. Glede na didaktična priporočila v učnem načrtu za učni predmet spoznavanje okolja bi moral pouk pogosteje potekati izven matične učilnice. V povezavi s pogostostjo izvajanja različnih aktivnosti smo ugotovili, da učiteljice redkeje kot ostale aktivnosti izvajajo aktivnosti, ki vključujejo povezovanje in interpretacijo ter urejanje in analizo podatkov. Podobno velja za aktivnosti, ki vključujejo preproste raziskave ter uporabo IKT in e-gradiv. Tudi ta rezultat ni presenetljiv, saj gre pri delu s podatki za kognitivno, pri izvajanju raziskav in uporabi IKT pa za tehnično in organizacijo zahtevnejše aktivnosti.

Ključne besede: : spoznavanje okolja, naravoslovno znanje, spoznavni procesi in postopki, oblike poučevanja, ocenjevanje znanja

Izvajanje in spremljanje učinkov programa razvijanja čuječnosti pri bodočih učiteljih razrednega pouka

Janja Tekavc, *Pedagoška fakulteta UM*, Sara Tement, *Filozofska fakulteta UM*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 13.00–13.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Poučevanje sodi med poklice, ki jih označuje povišana stopnja zaznanega stresa. Učitelji zaradi narave svojega dela poročajo o visoki ravni stresa, kar prispeva k občutkom povečane psihofizične utrujenosti, depresivnosti, anksioznosti in zmanjšanje delovne učinkovitosti (Emerson idr., 2017). Istočasno pa visoka zaznana raven stresa pri učiteljih negativno vpliva tudi na njihove učence, saj prispeva k nižji učni zavzetosti učencev in zmanjšuje uspešnost učenja. Zaradi tega so izredno pomembni učinkoviti pristopi za psihološko podporo učiteljem, ki ciljajo na zmanjšanje zaznane stopnje stresa pri učiteljih in pomagajo ohraniti njihovo psihofizično zdravje. Eden tovrstnih pristopov je tudi program učenja in izvajanja tehnik čuječnosti. Čuječnost pomeni sposobnost ohranjanja polne pozornosti na sedanji trenutek, pri čemer posameznik zavzema pozicijo odprtosti, radovednosti in sprejemanja (Cresswell, 2017). Programi razvijanja čuječnosti vključujejo uporabo različnih tehnik, ki spodbujajo posameznikovo zavedanje lastnih misli, telesnih občutkov, namer in zunanjega dogajanja. Raziskave kažejo, da so programi izvajanja tehnik čuječnosti uporabni v najrazličnejših delovnih okoljih; redno izvajanje prakse čuječnosti pa pri ljudeh, ki to izvajajo, pripomore k njihovi zmanjšani stopnji stresa, depresivnosti in anksioznosti, ter izboljšuje različne kazalce njihovega psihofizičnega zdravja (Brown in Ryan, 2003). Namen pričujoče raziskave je bil izvesti program izvajanja tehnik čuječnosti v skupini bodočih učiteljev in preveriti njegove morebitne učinke pri udeležencih.

Metodologija:

V raziskavi je sodelovalo 106 študentk magistrske stopnje študijskega programa razredni pouk, starih od 22 do 26 let. Udeleženke so bile naključno razporejene v dve skupini: eksperimentalno skupino (56 udeleženk), ki je 14 dni zapored vsak dan izvajala vodeni program tehnik čuječnosti, ter kontrolno skupino (50 udeleženk), ki v času trajanja raziskave ni izvajala tehnik čuječnosti. Pred začetkom izvajanja programa sta eksperimentalna in kontrolna skupina udeleženk izpolnili vprašalnik, sestavljen iz standardiziranih instrumentov za merjenje depresije, anksioznosti in stresa (DASS-21), spoprijemanja s stresom (COPE) in čuječnosti (FFMQ). Po koncu izvajanja programa sta obe skupini udeleženk ponovili testiranje z enako testno baterijo kot pred začetkom izvajanja programa, kateri so bila dodana vprašanja o zadovoljstvu z izvajanjem programa. Učinkovitost izvajanja programa smo preverjali s pomočjo multivariatne analize variance (MANOVAs), v kateri smo primerjali rezultate obeh skupin, pridobljenih pred začetkom in po koncu izvajanja programa.

Rezultati in ugotovitve:

Primerjava obeh skupin udeleženk je pokazala pomembne učinke izvajanja tehnik čuječnosti. Eksperimentalna skupina, ki je vsakodnevno izvajala vodeno prakso

čuječnosti, je v primerjavi s kontrolno skupino pomembno izboljšala kazalce psihološkega zdravja, kot so depresivnost, anksioznost in zaznana stopnja stresa. V primerjavi s kontrolno skupino so udeleženke v eksperimentalni skupini po zaključenem programu razvijanja čuječnosti poročale o boljšem spoprijemanju s stresom in višjo čuječnostjo. Kvalitativna analiza odgovorov o zadovoljstvu s programom je pokazala, da so udeleženke program ocenile kot učinkovito in dobrodošlo dopolnitev pri njihovem strokovnem in osebnem razvoju. Iz rezultatov raziskave tako zaključujemo, da predstavlja izvajanje tehnik čuječnosti učinkovito podporo pri zagotavljanju psihološkega zdravja bodočih učiteljev, istočasno pa pomaga dvigovati njihove emocionalno-socialne kompetence, potrebne za uspešno opravljanje poklica učitelja.

Ključne besede: učitelj, čuječnost, stres, program razvijanja čuječnosti, spoprijemanje s stresom

Psihološko funkcioniranje učiteljev v času pandemije COVID-19

Igor Peras, Manja Veldin, Ana Kozina, Maša Vidmar, Tina Pivec, *Pedagoški inštitut*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 13.30–14.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

11. marca 2020 je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila pandemijo nove bolezni COVID-19. S tem so bili vzpostavljeni številni restriktivni ukrepi za zajezitev virusa SARS-CoV-2. Splošna populacija se je znašla v nepredvidljivi situaciji in pričakovati je bilo, da bo pandemija imela učinke na psihološko funkcioniranje posameznikov (Moccia idr., 2020; Torales idr., 2020; Wang idr., 2020). Psihološko funkcioniranje vključuje posameznikovo vedenje, čustva, socialne spretnosti in duševno zdravje na splošno (Preedy in Watson, 2010). V času pandemije se lahko pogosteje pojavljajo neprijetni čustveni odzivi (npr. močan strah, občutek negotovosti), ki lahko vodijo v dolgotrajne posledice v duševnem zdravju, izoliranost in stigmatizacijo (Torales idr., 2020). Kljub temu, da pandemija še traja, določeni raziskovalci že poročajo o psihološkem funkcioniranju tekom pandemije. Prvotni rezultati na Kitajskem kažejo, da posamezniki povezujejo poslabšano psihološko funkcioniranje s pandemijo, saj je več kot polovica udeležencev poročala, da je imela pandemija COVID-19 zmeren oziroma močan psihološki učinek nanje (Wang idr., 2020). Podobno ugotavljajo Qiu in sodelavci (2020), kjer je tretjina udeležencev poročala o zaznavanju psihološkega distresa povezanega s pandemijo. Pri soočanju s spremembami povezanimi s pandemijo so bili nekateri poklici pred večjim izzivom kot drugi (npr. prodajalci, zdravstveno osebje in zaposleni v izobraževanju). Navkljub nekaterim podobnim izzivom (npr. šolanje svojih otrok od doma) pa so bili specifičnih izzivov deležni prav učitelji in profesorji. Svoje poučevanje so morali preseliti na splet, čeprav v veliki večini (tako učenci kot učitelji) spletnih orodij v praksi do sedaj niso uporabljali oziroma vsaj ne v tolikšni meri. Namen prispevka je ugotoviti, kakšno je bilo psihološko funkcioniranje učiteljev v času razglasitve pandemije v Sloveniji, in

jih primerjati s psihološkim funkcioniranjem posameznikov, ki opravljajo druge poklice.

Metodologija:

Prispevek predstavlja del prvega zajema podatkov raziskave: »Učinek razvijanja čustvenih kompetenc na posameznikovo psihološko funkcioniranje v času pandemije«, ki je potekala preko spleta v aprilu in maju. Priložnostni vzorec vključuje 364 udeležencev iz Slovenije, večinoma žensk (83,5 %; 15,1 % moških; 1,4 % drugo), starih med 18 in 73 let ($M = 37,21$; $SD = 12,92$). V spletni bateriji vprašalnikov so udeleženci ocenjevali svoje psihološko funkcioniranje, podali svoje demografske podatke in druge informacije (npr. pogostost izvajanja meditacije itd.). V prispevku predstavljamo rezultate izbranih mer, ki so bile prilagojene v skladu z vzorcem in osredotočene na časovni okvir trajanja pandemije: Warwick-Edinburška lestvica duševnega blagostanja (Tennant idr., 2007), Doživljanje stresa (Sullivan idr., 2012), Zadovoljstvo z življenjem (Cheung in Lucas, 2014), Lestvica anksioznosti LAOM (Kozina, 2011), ki meri splošno anksioznost in njene tri komponente (Čustva, Skrbi, Odločanje) ter novorazvita lestvica Anksioznost, vezana na pandemijo COVID-19. Udeležence smo glede na njihov poklic in dovoljšno zastopanost posameznikov v kategoriji razvrstili v pet skupin: »profesor/učitelj«, »vzgojitelj«, »psiholog«, »zdravstveno osebje« in »drugo«. Analizirali smo opisne statistike znotraj skupin ter skupine primerjali med seboj. Statistično značilnost razlik bomo preverili z ustreznimi statističnimi testi.

Rezultati in ugotovitve:

V prispevku bomo predstavili rezultate, ki nam dajejo vpogled v psihološko funkcioniranje učiteljev in udeležencev drugih poklicev v času pandemije COVID-19. Preliminarne analize podatkov kažejo, da so učitelji dosegali najnižje rezultate na lestvici zadovoljstva z življenjem v času pandemije COVID-19 in najvišje rezultate na lestvici splošne anksioznosti ter nekaterih podlestvicah anksioznosti (Čustva, Skrbi). Učitelji poročajo o stresu v času pandemije COVID-19, ki je primerljiv z nivojem stresa poročanem s strani zdravstvenega osebja. Na lestvici duševnega blagostanja najvišja povprečja dosegajo vzgojitelji, medtem ko so učitelji dosegali podobne rezultate kot drugi poklici. Predstavljena bodo tudi priporočila za prakso in nadaljnje raziskovanje.

Ključne besede: COVID-19, psihološko funkcioniranje, učitelji, poklic, pandemija

Pogostost uporabe različnih učnih metod in povezovanje teorije s prakso v visokoškolskem pouku

Tina Vršnik Perše, Sabina Ograjšek, Milena Ivanuš Grmek, *Pedagoška fakulteta UM*, Marija Javornik Krečič, *Filozofska fakulteta UM*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 14.00–14.30

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

V zadnjem tisočletju na ravni visokošolskega izobraževanja pogosto razpravljamo o izobraževalnem procesu, ki je osredinjen na študente in njihove potrebe. V literaturi in praksi je zaslediti opozorila, da primerjava tradicionalno, behavioristično usmerjenega modela učenja in poučevanja (The Tradition Mode) ter v učenca usmerjenega, kognitivno-konstruktivističnega modela poučevanja in učenja (The Person-Centered Mode) ne more temeljiti na izključevanju in črno-belih primerjavah, pač pa v izpostavljanju pomena, da mora učitelj ob temeljnih razlikah obeh modelov, ki so v: (1) pogledu na razvoj posameznika; (2) pojmovanju znanja in učenja; (3) razumevanju učiteljeve in učenčeve vloge pri pouku; (4) opredelitvi učnega načrta in usmerjenosti učnega procesa; (5) načinih motiviranja; (6) ocenjevanju znanja; (7) pogledih na raziskovanje ter izobraževanje in profesionalni razvoj učiteljev, razmisliti o obeh pristopih, okrepiti dobre lastnosti in preseči pomanjkljivosti posameznega modela. Pomembna je torej učiteljeva fleksibilnost pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju pouka: učitelj naj kombinira različne pristope in ustvarja čim bolj raznovrstne učne situacije, v katerih imajo študenti priložnost poleg usvajanja vsebin razvijati tudi raznovrstne veščine (npr. kritično in ustvarjalno mišljenje, sodelovalne in komunikacijske veščine ...). Na študente osredinjeno poučevanje torej vključuje raznovrstne metode poučevanja, pri katerih je fokus prenesen iz učitelja na udeležence izobraževalnega procesa in bi ga lahko razumeli kot metakoncept, ki je v oporo udeležencem pri razumevanju, in ne kot skupek posebnih metod. Kot navajata Brandes in Ginnis (1992: 28), so učenci/študenti »lastniki svojega učenja«: lastništvo je sestavljeno iz posesti – posedovanja in odgovornosti za to posest. Učitelj pa naj omogoča študentom, da sprejmejo to lastništvo, ga razumejo in vedo, da pomeni: odgovornost za svoje vedenje in napredek.

Metodologija:

Raziskava temelji na podatkih, pridobljenih z anketnim vprašalnikom, ki je bil v letu 2019 približno pet mesecev dostopen na spletni strani lka.si. Namenjen je bil študentom vseh študijskih programov Univerze v Mariboru. Vprašalnik je vključeval več vsebinskih sklopov. Uvodni sklop vprašanj se je nanašal na splošne podatke o raziskovalnem vzorcu. V drugem vsebinskem sklopu nas je zanimala raba učnih metod pri visokoškolskem pouku, in sicer katere učne metode najpogosteje uporabljajo visokoškolski učitelji. V zadnjem sklopu vprašanj smo preverjali zaznave študentov o aktivnem učenju in poučevanju. V pričujočem prispevku smo želeli predvsem preveriti, ali visokoškolski učitelji v okviru svojega poučevanja povezujejo teorijo s praktičnimi, življenjskimi primeri oziroma kako se v visokoškolskem pouku prepletata učiteljevo pedagoško in raziskovalno delo. V raziskavi smo uporabili

anketni vprašalnik, v katerem prevladujejo vprašanja zaprtega tipa in opisne ocenjevalne lestvice. Pridobljene podatke smo obdelali in analizirali s programom SPSS IBM, verzijo 25. Obdelava podatkov je potekala na nivoju deskriptivne in inferenčne statistike. V raziskavi je sodelovalo 212 študentov različnih študijskih programov prve in druge bolonjske stopnje Univerze v Mariboru.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali, da študenti z vidika rabe učnih metod pri visokošolskem pouku poročajo o zelo pogostem zaznavanju predavanja, prikazovanja ter dela s pomočjo primerov. Hkrati študenti ocenjujejo, da visokošolski učitelji in sodelavci pogosto teorijo povezujejo s prakso na različne načine, kot so vključevanje nalog in problemov, ki izhajajo iz realnih situacij ter spodbujanje povezovanja novo usvojene vsebine z že obstoječim znanjem. Nekoliko manj pogosto glede na ocene študentov visokošolski učitelji in sodelavci uporabljajo različne igre z namenom, da bi se čimbolj živeli v realne situacije ter vključujejo študente v zbiranje podatkov za raziskave. Ugotovili smo, da učitelji pri predavanjih in vajah večinoma uporabljajo tako imenovane tradicionalne metode poučevanja, ki se kombinirajo z raznolikimi sodobnejšimi pristopi, hkrati pa se visokošolski učitelji in sodelavci skozi te pristope večinoma dobro osredinjajo na potrebe študentov po povezovanju teoretičnih konceptov s prakso.

Ključne besede: visokošolski pouk, na študente osredinjeno poučevanje, učne metode, povezava teorije in prakse

Učeče se skupnosti kot orodje za oblikovanje skupnega razumevanja kakovosti na nivoju vrtca

Mateja Režek, *Pedagoški inštitut*

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Dvorana zemljepisnega muzeja

Ura: 14.30–15.00

Sekcija: Učenje in poučevanje

Ozadje in namen:

Tako med raziskovalci, praktiki kot tudi oblikovalci politik, obstaja soglasje, da je kakovost pedagoške prakse v vrtcih, v veliki meri odvisna od usposobljenosti strokovnih delavcev. Evropski okvir za kakovost v vzgoji in varstvu predšolskih otrok (2014) navaja pomen profesionalnega razvoja za kakovost pedagoške prakse ter za celosten razvoj otrok. Razvoj skupnih programov izobraževanja in usposabljanja za vse strokovne delavce na področju predšolske vzgoje (npr. vzgojitelje, pomočnike vzgojiteljev, učitelje, varuhe na domu itd.) prispeva k oblikovanju skupnega razumevanja kakovosti. Kot poudarja študija CoRe (Urban in sod., 2011; Vandebroek in sod., 2016), pa zgolj usposobljenost posameznega strokovnega delavca ne zadostuje za zagotavljanje kakovosti vzgojno izobraževalnega procesa. Treba je vzpostaviti kompetenten sistem, ki vključuje sodelovanje med posamezniki, skupinami in institucijami ter je hkrati vpet v kompetenten sistem upravljanja.

Metodologija:

Učeče se skupnosti, kot enega od nivojev podpornega sistema za strokovne delavce vrtcev, razvijamo v vrtcih in osnovnih šolah, članicah Mreže za spreminjanje kakovosti Korak za korakom. V prispevku bomo predstavili oblikovanje učečih se skupnosti v dveh slovenskih vrtcih, kjer smo vodje učečih se skupnosti pri oblikovanju le-teh poglobljeno podpirali v okviru projekta VALUE (Erasmus+ KA3), katerega cilj je bil oblikovati skupno pot profesionalnega razvoja za vse strokovne delavce vrtca. V obeh vrtcih smo v procesu akcijskega raziskovanja sodelovali s štirinajstimi vodji učečih se skupnosti, ki so na rednih mesečnih srečanjih pod mentorstvom raziskovalk Centra za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom, reflektirale proces svojega vodenja ter ga na podlagi oblikovanih akcijskih načrtov preoblikovale. Vsebinski fokus, ki so ga strokovne delavke v učečih se skupnostih raziskovale, se je v vrtcih razlikoval. V enem od vrtcev so raziskovale področje socialne inkluzije, v drugem pa področje ustvarjalnosti prek ISSA pedagoških kazalnikov kakovosti. V enem od vrtcev so bili v učeče se skupnosti preoblikovani strokovni aktivni, v drugem pa se je učeča se skupnost formirala kot nova oblika dodatnega povezovanja strokovnih delavcev.

Rezultati in ugotovitve:

Učinki delovanja učečih se skupnosti se kažejo na več nivojih: od konkretnih učinkov na nivoju prakse v oddelku, tesnejših povezav med strokovnimi delavci, poglobljenega razumevanja izbranih vsebinskih področij na individualnem nivoju in oblikovanja skupnega razumevanja izbranih vsebinskih področij, do ozaveščenosti o odgovornosti obeh strokovnih delavk za zagotavljanje kakovosti na nivoju oddelka, sprememb na področju zaznavanja lastne profesionalne identitete obeh strokovnih delavk ter ozaveščenosti vodstva o pomenu učečih se skupnosti za podporo strokovnim delavcem pri njihovem delu. Predstavili bomo učinke delovanja učečih se skupnosti v obeh okoljih ter razmišljali o nujnosti vzpostavitve takšnih oblik podpore strokovnim delavcem v vseh vrtcih ter o nujnosti kontinuirane strokovne podpore vodjem učečih se skupnosti.

Ključne besede: učeče se skupnosti, profesionalni razvoj, vodenje, kakovost, vrtci

DOKTORATI

Nagrajeno doktorsko delo:

Internacionalizacija in zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu v Sloveniji in na Nizozemskem

dr. Maruša Hauptman Komotar
*Alma Mater Europaea - Fakulteta za humanistični študij,
Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 14.00–16.00

O nagrajenem delu:

Nagrajenka, dr. Maruša Hauptman Komotar, je svoj raziskovalni interes opredelila v okviru glavnega raziskovalnega vprašanja »Kako (lahko) danes, ko se Evropski visokošolski prostor gradi že več kot poldrugo desetletje, razumemo povezavo med internacionalizacijo in zagotavljanjem kakovosti visokega šolstva v Evropi nasploh in v dveh izpostavljenih državah posebej?« Izhodiščno vprašanje je razčlenila v luči štirih raziskovalnih vprašanj, ki demonstrirajo visoko stopnjo znanstvene relevantnosti raziskave in avtoričino dobro izhodiščno poznavanje problematike. Odgovore na raziskovalna vprašanja je pridobila s pomočjo kritične analize raznovrstnih pisnih virov, ki so bili nadalje utemeljeni s kvalitativnimi in kvantitativnimi dokazi ter s polstrukturiranimi intervjuji z različnimi visokoškolskimi deležniki, ki delujejo na področju internacionalizacije in zagotavljanja kakovosti visokega šolstva v Sloveniji in na Nizozemskem, v manjši meri tudi na širši ravni EVP.

V prvem, konceptualnem delu raziskave, avtorica poglobljeno raziše pomen in kontekste konceptov internacionalizacije in zagotavljanja kakovosti v visokem šolstvu. V drugem delu umesti naslovno temo v kontekst razvoja obeh naslovnih trendov v evropskem visokem šolstvu pred sprožitvijo bolonjskega procesa in po njegovem zagonu, za tem pa preide v bolj sintezno ugotavljanje vzajemnega delovanja internacionalizacije in zagotavljanja kakovosti v kontekstu zagotavljanja kakovosti internacionalizacije ter internacionalizacije zagotavljanja kakovosti (evropskega) visokega šolstva. Na koncu tega dela odpira tudi problematiko enačenja mednarodnih lestvic univerz s kakovostjo posamezne visokošolske ustanove oziroma s stopnjo razvoja njihove internacionalizacije. V tretjem delu se avtorica bolj reflektivno posveti vprašanju teorije in metodologije primerjalnih študij na področju visokega šolstva; najprej sooči teoretski

koncept institucionalnega izomorfizma s hevrstiko glonakalnega agenta (glonacal agency heuristic), s čimer predstavi enega izmed možnih načinov obravnave vprašanja zblíževanja in raznolikosti na področju (internationalizacije in zagotavljanja kakovosti) visokega šolstva, s tem pa tudi ustvari prostor za vključitev

človeškega dejavnika v analizo visokošolskega prostora. V nadaljevanju podrobneje pojasni tudi metodološki okvir raziskave, vključno z odločitvami za izbor metodologije primerjalnih (visokošolskih) študij kot tudi glavnih metod zbiranja podatkov (dokumentarni viri, intervjuji) in njihove analize. V četrtem delu disertacije, ki je dosledno primerjalne narave, avtorica najprej ločeno, za tem pa tudi primerjalno, obdela sistematično in prepričljivo transformacije v razvoju osrednjih konceptov na nacionalni in institucionalni ravni slovenskega in nizozemskega visokega šolstva, kjer izpostavljena nasprotja, probleme in dileme dodatno osvetli z izvlečki iz intervjujev. V zaključnem delu sistematično in dosledno odgovarja na osrednja raziskovalna vprašanja, povzema in reflektira glavne ugotovitve raziskave kot celote, predlaga možnosti za prihodnje raziskave tega področja ter najpomembnejše prispevke njene raziskave.

Disertacija je torej na svojem znanstvenem in raziskovalnem področju inovativna. Predstavlja pomemben prispevek k primerjalnem raziskovanju področja visokega šolstva, saj gre za nazorno in sintetično znanstveno inovacijo, ki jo odlikuje kritičnost ter teoretska doslednost.

Doktorati v delu

Podporni in obremenilni dejavniki bivanja otrok in mladostnikov v vzgojnih ustanovah

Tea Vukomanović, *Pedagoška fakulteta UL*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 14.00–16.00

Ozadje in namen:

Vzgojni zavodi so oblika družbene izvendružinske vzgojne podpore za čustveno in socialno najbolj ranljive otroke in mladostnike. To področje je bilo deležno manj raziskovalne pozornosti kot ustanove za otroke in mladostnike z drugimi posebnimi potrebami (Martinjak, 2017) in je zaznamovano z ranljivostjo populacije ter kompleksnostjo vzrokov, pojavnih oblik in obravnave težav.

Zaradi ranljivosti in družbene stigmatizacije skupine si zasluži konstantno raziskovalno pozornost.

Zaradi umeščenosti čustvenih, vedenjskih in socialnih težav v socialni, ekonomski in politični kontekst (Razpotnik, 2011) je pomembno, da raziskavo izvedemo v Sloveniji – v tukajšnjem kontekstu.

Cilj disertacije je raziskati, katere dejavnike, povezane z bivanjem v vzgojni ustanovi, lahko prepoznamo kot podpirne za otroke/mladostnike in starše ter kako le-ti vplivajo na otroke/mladostnike in starše. Prepoznali bomo tudi obremenilne dejavnike bivanja v vzgojni ustanovi in evalvirali njihov vpliv.

Poglobljena razumevanja teh mladih, njihovih staršev ter strokovnih delavcev in njihovih doživljanj, izkušenj ter refleksije bivanja v vzgojni ustanovi, bodo omogočila vpogled v ključne determinante podpornih in obremenilnih elementov institucionalne izvendružinske vzgoje. Rezultate bomo sklenili z razmislekom, kako podpirne dejavnike krepi in kako obremenilne odpravljati, s ciljem, da bosta strokovna pomoč in sistemska ureditev področja v največjo otrokovo/mladostnikovo korist.

Metodologija:

Raziskovalni pristop bo multipla študija primerov bivanja petih otrok/mladostnikov v vzgojnih ustanovah. Znotraj posameznega primera nas bodo zanimale prvoosebne izkušnje otroka/mladostnika ter izkušnje njegovih staršev in strokovnih delavcev, ki so v različnih vlogah sodelovali z otrokom/mladostnikom in starši.

Poleg tega bomo analizirali dokumente, ki so nastali v zvezi z bivanjem otroka/mladostnika v vzgojni ustanovi (odločba o namestitvi, poročila, individualizirani vzgojni načrti, pedagoške observacije, zapisniki sestankov ...)

Raziskovalni metodi bosta kvalitativna analiza intervjujev ter kvalitativna analiza dokumentov.

Potek zbiranja podatkov bo krožen; k sogovornikom in dokumentom se bomo vračali, dokler pridobljeni podatki ne bodo zadostovali za odgovarjanje na raziskovalna vprašanja.

Ključne besede: otroci in mladostniki; vzgojne ustanove; čustvene, vedenjske in socialne težave; podporni dejavniki; obremenilni dejavniki

Umeščanje avtentične umetniške izkušnje v vzgojno-izobraževalni proces

Patricija Čamernik, *Filozofska fakulteta UL*

Datum: 9. 9. 2020

Dvorana: Prešernova dvorana

Ura: 14.00–16.00

Ozadje in namen:

Čeprav je Descartes predlagal, da svet opišemo s številkami, te ne bi smele postati definicija za človeka in človečnost. Biesta pa nas opozarja, da se v našem šolstvu dogaja natanko to. Da bi vzpostavili ravnovesje, kakršnega potrebujemo za uspešno vzgojo in izobrazbo, v vrtcih in šolah spodbujamo rabo umetnosti, ki nas ne le sooča z našim notranjim svetom, ampak nam kaže tudi različne perspektive resnice. Ta pa preko umetnosti v nas sega globlje in tako izzove boljše razumevanje sebe in sveta ter delovanje, ki naj bi bilo bolj složno z etičnimi načeli in ki naj bi spodbujalo našo imaginacijo in ustvarjalnost. Slednji pa sta osnova za razvoj naprednejše družbe, bodisi ko govorimo o splošnem tehnološkem napredku ali moralnem razvoju posameznikov.

Namen raziskave je tako preučiti aktualne načine vključevanja umetnosti v vzgojno-izobraževalne procese in pokazati njihove prednosti, ki lahko imajo dolgoročen vpliv na kvaliteto življenja posameznikov in pa tudi na razvoj družbe. S poudarjanjem pomena intrinzičnih koristi umetnosti želimo spodbuditi čim več projektov, ki bodo te koristi spodbujali in omogočali.

Metodologija:

Raziskavo smo osnovali na triangulaciji tehnik in virov podatkov, saj bomo izvedli opazovanje projekta Šola v kulturi, ki mladim danes najintenzivneje omogoča stik s sodobno umetnostjo. Ob tem pa bomo izvedli pogovore s fokusnimi skupinami, ki jih bodo sestavljali mladi sodelujoči v projektu, in intervjuje z njihovimi mentorji, izvajalci in snovalci projekta. Tako pričakujemo, da bomo dobili poglobljen vpogled v pomene umetnosti za razvoj mladih.

Ključne besede: avtentična umetniška izkušnja, vzgoja z umetnostjo, umetnostna vzgoja, razvoj imaginacije, razvoj ustvarjalnosti

OKROGLA MIZA

Izobraževanje na daljavo II – nadzorovanje in kaznovanje?

Datum: 10. 9. 2020

Dvorana: Atrij

Ura: 11.15–17.00

Eksperiment z izobraževanjem na daljavo v času pandemije je sprožil veliko vprašanj, nejevolje in nasprotovanj, tako med starši, kakor tudi med učitelji. Zato smo na Pedagoškem inštitutu, v sodelovanju z Oddelkom za pedagogiko in andragogiko na UL FF, 21. maja 2020 organizirali spletno okroglo mizo z naslovom »Izobraževanje na daljavo – izzivi za prihodnost?«, na kateri smo pregledali številne probleme, s katerimi so se pri poučevanju na daljavo soočile šole, njihovi ravnatelji in učitelji, pa tudi starši šolajočih se otrok. Seveda smo poskušali odgovoriti tudi na vprašanje, kaj bi bilo potrebno spremeniti oz. izboljšati, če bi se izobraževanje na daljavo izvajalo tudi v šolskem letu 2020/2022 - številne dileme pa so ostale nenaslovljene ali brez odgovora.

Najpomembnejših med njimi, tistih, ki zadevajo nevarnosti in zagate spletnega in virtualnega izobraževanja – tako tehnično-tehnološke, kot medicinske, psihološke, sociološke in filozofske – se bomo dotaknili v drugi izdaji okrogle mize, tokrat "v živo" in s provokativnim naslovom »Izobraževanje na daljavo II – nadzorovanje in kaznovanje?«. Okrogla miza bo sklenila 5. nacionalno konferenco Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju, na njej pa bodo nastopili:

- mag. Borut Čampelj (MIZŠ): Digitalno izobraževanje v Sloveniji 2027 (dejavnosti in izzivi MIZŠ)
- Maja Vreča/mag. Tomi Dolenc (ARNES): Izobraževanje na daljavo – priložnost ali grožnja?
- Lenart Kučić (Pod črto): Miti o e-kompetencah
- Mitja Sardoč, PhD (PI): Moralna panika v času koronavirusa
- dr. Barbara Turk Niskač (ZRC SAZU): "Korona zmagovalci znanja": pouk na daljavo in nove oblike discipliniranja
- dr. Tomaž Grušovnik (UP PeF): Divide et (homines) insipientes fac (Deli in poneumljaj): o družbenih in političnih posledicah šolanja na daljavo
- dr. Matjaž Mihelčič: Digitalni stres vida

Moderator okrogle mize bo dr. Igor Ž. Žagar, direktor Pedagoškega inštituta

